

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 32 · 14. desember
Sesjonen 2018–2019

Møte fredag den 14. desember 2018 kl. 9

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 32):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (rammeområdene 1, 6 og 18) (Innst. 16 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i åndsverkloven mv. (portabilitet av nettbaserte innholdstjenester mv.) (Lovvedtak 18 (2018–2019), jf. Innst. 83 L (2018–2019) og Prop. 10 LS (2018–2019))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven, sosialtjenesteloven og enkelte andre lover (Lovvedtak 19 (2018–2019), jf. Innst. 93 L (2018–2019) og Prop. 12 L (2018–2019))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i rettsgebyrloven (justering av gebyrer) (Lovvedtak 20 (2018–2019), jf. Innst. 105 L (2018–2019) og Prop. 9 L (2018–2019))
5. Referat

Presidenten: Representantene Liv Kari Eskeland, Bjørnar Moxnes, Stefan Heggelund, Carl-Erik Grimstad og den møtende vararepresentant Renate Sølversen, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Hordaland fylke, Linda Monsen Merkesdal, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om at den innvilgede permisjon for representanten Else-May Botten 10.–14. desember endres til sykepermisjon fra og med 14. desember og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentant Anne Kristin Bryne innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Anne Kristin Bryne er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at Stortingets møte i dag – om nødvendig – fortsetter utover kl. 16 til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak nr. 1 [09:01:00]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Finansdepartementet, Justis- og beredskaps-

departementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (rammeområdene 1, 6 og 18) (Innst. 16 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil debatten deles i to, slik at man først behandler budsjettkapitlene under Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet: innvandring og integrering, og deretter budsjettkapitlene under Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet: same- og minoritetspolitikk, offentlig forvaltning, personvern, samt boligpolitikk, overføring til kommunene og distrikts- og regionalpolitikken.

– Det anses vedtatt.

Etter ønske fra komiteen vil presidenten foreslå at hver del av debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på partigruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det i debattens del 1 og del 2 – innenfor den fordelte taletiden – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner, og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [09:02:48] (komiteens leder): Først takk til komiteen for godt samarbeid, og tusen takk til komiteens sekretær, Marianne Brænden, for et svært godt arbeid.

Flyktningpolitikk handler om å redde liv. Det er ikke alltid vi diskuterer flyktningpolitikk som om det er det det handler om, men det er det som er sakens kjerne. Norge har forpliktet seg, gjennom internasjonale konvensjoner, til å ta sitt ansvar.

I 2015 oppsto en situasjon der regjeringen lot kaoset oppstå, og høstet panikk og stor politisk gevinst for sin innstrammende flyktningpolitikk. Alle ønsker kontroll ved grensene og at vi egentlig ikke skulle trenge å ta imot flyktninger i det hele tatt? at ingen hadde behov for å flykte? men slik er situasjonen. Det er viktig nå at stortingsflertallet makter å komme seg ut av panikksituasjonen de lot seg drive inn i, og være med på å sikre at verden kan bli et litt bedre sted for dem som

må flykte fra alt. Norge har mulighet til å gjøre litt mer enn vi gjør i dag, og derfor har SV foreslått – slik UNHCR har bedt oss om – å ta imot 5 000 flere kvoteflyktninger. Jeg har også lyst til å minne om at i situasjoner der land stenger grensene, tar det liv, fordi folk rett og slett ikke kommer seg ut av en vanskelig situasjon.

SV foreslår også at Norge skal vise solidaritet med Hellas, som er et av de landene som har tatt imot svært mange asylsøkere som sitter der og venter på å få sakene sine behandlet og ikke kommer seg videre. Jeg er lei for at flertallet ikke kan være med på disse små utstrakte hendene til det internasjonale samfunnet i disse sakene. Det er ikke i Norges sikkerhetspolitiske interesse at verden Hellas eller nærområdene bryter sammen. Det er i vår interesse at de også kan ha kontroll, og da er det viktig at land som Norge kan bidra litt mer.

De som kommer hit, må vi inkludere og sørge for at slår rot, føler seg hjemme og kan få utnyttet sine ressurser. Da vil jeg gjerne sitere det som Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti står bak i innstillingen, nemlig at innvandring er en kilde til mangfold, nye impulser og kulturell utveksling. Det er SV helt enig i.

Det å få brukt sine evner til beste for seg sjøl og samfunnet rundt seg, er en fordel. Derfor har SV fremmet flere forslag om at vi må endre introduksjonsordningen og tiltakene overfor mennesker som står utenfor arbeidslivet, slik at de får fullført kompetanse, og at vi kan tette gapet mellom hva folk kan, og hva arbeidslivet faktisk trenger. Jeg hører at statsråden er litt på samme sporet, og det er jeg glad for. Men dette går altfor sakte, for dette er vi nødt til å se på som ressurser. Det svarer også på en av utfordringene Norge har, nemlig aldrende befolkning og fallende fødselsrate. Det betyr at hvert enkelt menneske som skal bo i dette landet, må vi ta bedre vare på og bedre klare å utvikle ressursene deres. Mennesker er ressurser, og vi må se på dem som det.

SV vil også heve satsene for familier som bor på mottak. Det er ille at Røde Kors må inn med matpakker på mottak, og at vi får beskjed om at folk sulter. Nå ser jeg det er gjort litt med det i forliket, men det skulle bare mangle. Det bidrar ikke til noe godt at folk sitter på mottak og sulter, så det må bli slutt. SV foreslår også at alle barn i barnehagealder som bor på mottak, skal få gå i barnehagen. De må få lov til å leve et litt normalt barneliv, og foreldrene kommer da i kontakt med andre mennesker.

SV øker områdesatsingen. Det har vært en stor suksess ? alle er enige om det nå. Vi må satse mer, slik at vi kan få til enda raskere og bedre utvikling i flere bydeler og områder, der man kan inkludere alle. Vi styrker satsingen på minoritetsrådgivere og mot sosial kontroll, og vi styrker også Jobbsjansen for kvinner som står langt utenfor arbeidslivet.

Jeg vil ta opp forslagene SV står bak i innstillingen,

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Olemic Thommessen (H) [09:08:24]: Representanten Andersen sa noe som er veldig sant – at vi skal ta vare på hvert enkelt menneske, vi skal ta vare på ressursene. Hun sa også at vi må få fortgang på – ja, det var i og for seg flere ting – en bedre utvikling. Handler det ikke da mye om å ha gode, målrettede og treffsikre ordninger, at de tiltakene vi setter i verk, treffer godt, og at vi bruker midlene på en god måte?

Jeg vil henlede oppmerksomheten på en merknad som går på det vi vel kaller Jobbsjansen del A, altså innvandrerkvinner, der SV – og Senterpartiet – sier at det er «svært uheldig at regjeringen har utestengt dem som mottar sosialhjelp, fra dette tiltaket». Men handler ikke dette nettopp om målretting, at de som er inne i dette tiltaket, er de som har det aller vanskeligst, som har aller lengst vei til å komme i jobb? Burde vi ikke nettopp målrette tiltakene mot dem? De andre har jo et system allerede.

Karin Andersen (SV) [09:09:36]: Nei, SV mener at dette tiltaket skal rettes mot alle kvinner som er i en vanskelig situasjon. Går man på sosialhjelp, er man vanskeligstilt. Det vi også vet, er at noen steder jobbes det bra med dette, andre steder jobbes det ikke så bra.

Jobbsjansen er en veldig systematisert tilnærming til dette, der man til og med kanskje går hjem til folk, for det kan jo tenkes at noen har noen holdninger som er slik at kvinnene i familien ikke skal jobbe, at det ikke er ansett som bra. Slik kan man også gi disse kvinnene et nettverk, der de kommer seg ut i tiltak der man kan gå trinnvis inn i det norske samfunnet.

Så denne avgrensningen er helt feil, for mennesker på sosialhjelp er ikke en ressurssterk gruppe som har et utall av tiltak stående foran seg. Nettopp for denne gruppen kvinner burde man jobbe systematisk etter metodikken i Jobbsjansen, som er etablert nettopp for dem som står lengst unna arbeidslivet.

Olemic Thommessen (H) [09:10:41]: Men det å målrette tiltak er ikke å brette det ut til alle. Jeg er i og for seg enig i at de som mottar sosialhjelp, ikke er noen sterk gruppe, men hvis man mottar sosialhjelp, er man jo inne i et system som ivaretar flere sider av det å komme i jobb.

Den gruppen som denne ordningen er målrettet mot, er de som ikke mottar sosialhjelp. Det er de som virkelig har det aller vanskeligst, de som kanskje har det dårligste utgangspunktet når det gjelder utdanning –

nettopp dem som vi får bildene av i hodet når vi snakker om kvinner som sliter i møte med det norske samfunnet. Vil det ikke være en mer effektiv og mer målrettet bruk av midlene nettopp å konsentrere seg om den gruppen, og sørge for at den gruppen kommer ut i det norske samfunnet på en bedre måte?

Karin Andersen (SV) [09:11:49]: Først: Det høres ut på representanten Thommessen som om alle går på sosialhjelp. Det er en liten andel av befolkningen som går på sosialhjelp. Det er ikke å brette ut til alle.

Det andre er at SV ikke utelukker den gruppen som regjeringen har inne i sitt tiltak, men vi mener at flere kan ha nytte av dette tiltaket, fordi vi ser at det virker. Da er det viktigere for oss å bruke noe mer penger på nettopp slike gode tiltak, slik at mennesker som står så langt unna arbeidslivet, får en mulighet til å komme inn, få et sjølstendig liv og få frihet i sitt liv.

Jeg bare registrerer at Høyre velger å bruke milliarder av kroner på friske folk som har arbeid og formue – for å si det sånn – i orden. Da snakker man ikke om at man liksom skal velge mellom gode tiltak, da er det bare å pøse ut, mens her skal man være gjerrig og smal.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [09:12:57]: Representanten Andersen sa i sitt innlegg at flyktningpolitikk handler om å redde liv. Det er jeg helt enig i. Det er derfor Fremskrittspartiet gang på gang har tatt til orde for at vi må slutte å bruke så mye penger på å ta imot noen få til Norge, og heller bruke de store pengene på å hjelpe langt flere i områdene nær der det er krig og konflikt. Det er derfor vi også har tatt til orde for en politikk som nå blir gjennomført i Middelhavet, hvor man stenger rutene og snur båtene. Det sparer flere tusen liv i året.

I Norge er SV stadig på banen for å ta til orde for grunnløse asylsøkeres mulighet til å få opphold. De ønsker å redusere innsatsen for å avdekke asyljuks og snakker hele tiden for dem som ikke har behov for hjelp. Da er mitt spørsmål: Er det sann at SV ønsker å framstå som det fremste talerøret for grunnløse asylsøkere og andre som jukser seg til opphold i Norge?

Karin Andersen (SV) [09:13:58]: Dette innlegget er så fullt av usannheter at det nesten ikke er verdt å svare på.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet har lyktes ganske godt med sin retorikk om å skremme med at det er dette det handler om, men det gjør det ikke. Det er stengte grenser som tar liv. Det er det at folk ikke kan komme seg ut på en lovlig og god måte når livet er truet, som tar liv. Jeg registrerer at det er 10 000–15 000 mennesker som har druknet i Middelhavet, og at Fremskrittspartiets svar på det er at de skal sendes tilbake igjen til f.eks. Libya, der Leger Uten Grenser melder at

man blir sendt rett tilbake til menneskehandel og slave-ri – og til å bli solgt om igjen.

Verden er ikke så enkel som Fremskrittspartiet vil ha det til. Det vi tar til orde for, er at Norge skal ta et litt større ansvar, og at den asylprosessen vi har her i Norge, må være så god at vi avdekker hvem som skal ha asyl – og det er bare de som skal ha opphold i Norge. Det er alle i denne salen enige om.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Masud Gharahkhani (A) [09:15:21]: Migrasjon er sammen med klimautfordringene en av vår tids viktigste og vanskeligste utfordringer vi må løse. Det er en utfordring vi må løse i fellesskap med hverandre og i fellesskap med verden. Jeg merker meg at dette har begynt å synke inn hos store deler av det politiske Norge. Til nå er det kun Arbeiderpartiet som har gått grundig gjennom hele innvandrings- og integreringspolitikken og presentert en reell løsning om hvordan vi skal få til et mer rettferdig og bærekraftig asylsystem med mer bistand og hjelp til mottakerlandene, med god balanse mellom innvandring og integrering og mellom forutsigbarhet og kontroll. Vårt mål er at folk blir integrert fra dag én. Vårt utgangspunkt er at de som skal bo i Norge, også skal bli en del av Norge. Det er det sosialdemokratisk integrering handler om.

Vi skal beskytte asylretten. Samtidig ser vi at dagens asylpolitikk er inhuman, urettferdig og ikke bærekraftig. Inhuman er den fordi den forutsetter kyniske menneskesmuglere. Dødsveien over Middelhavet er en rute hvor 2 160 mennesker har dødd bare i år, og hvor overgrep mot kvinner og barn er vanlig. Urettferdig er den fordi har man råd, kan man betale smuglere – har man ikke råd, blir man der det store flertallet av de 25 millioner mennesker som er anerkjent som flyktninger, er, i mottakerlandene og i nærområdene. Dette er mennesker vi ikke ser, men de er i disse områdene under svært dårlige forhold – uten framtidshåp og muligheter. Og den er ikke bærekraftig. For hver dollar rike land bruker i nærområdene, bruker de tilsvarende 135 dollar i rike vertsland. Det er en erkjennelse for et høykostland som Norge, uavhengig av debatten om hvor mange vi skal ta imot her hjemme, at vi vil aldri kunne forsvare hva de samme ressurser hadde betydd om vi hadde stilt opp i nærområdene, hvor vi kunne hjulpet betydelig flere flyktninger i verden.

Asylpolitikken er altså ikke bærekraftig. I Europa i dag er asylinstituttet på bristepunktet etter migrasjonskrisen. I Afrika ser vi en enorm befolkningsvekst i kombinasjon med noe som er gledelig, og det er økonomisk vekst, men den kombinasjonen betyr at mange vil ha råd til å betale smuglere for å komme seg til Europa. Det vil være økonomiske immigranter, de som ikke har rett

på beskyttelse. Hva vil skje? Jo, det vi så også i 2015: at mange land tar fra bistandsbudsjettene og nedprioriterer kvoteflyktninger for å håndtere retur.

Det er et lavt antall asylankomster i dag på grunn av Tyrkia-avtalen og intern grensekontroll i Schengen. Det er i disse tider man må utvikle en ny politikk, ikke når en ny migrasjonskrise er et faktum.

Den politikken migrasjonsutvalget i Arbeiderpartiet har presentert, handler om solidaritet med flyktningene, om å stille opp for mottakerlandene ved å gi flyktninger muligheten til å forsørge seg selv. Den nye politikken skaper framtidshåp – en politikk som prioriterer flere kvoteflyktninger fordi mennesker skal komme gjennom FNs trygge og rettferdige køsystem. Skal vi få til en slik omlegging, må vi samarbeide internasjonalt. Det handler også om å sikre styring, kontroll og forutsigbar innvandring – at vi ikke tar imot flere enn vi faktisk klarer å integrere. Norges innvandringspolitikk skal bestemmes av Norge.

At Norge gjør det noe bedre enn andre land når det kommer til integrering, er ikke rart. Norge er et godt land å bo i. Det kan vi takke den norske og sosialdemokratiske velferdsmodellen for, som gjør at Norge har lavere arbeidsledighet og et mye bedre organisert arbeidsliv enn de fleste andre land i Europa. Samtidig må vi være ærlige – for få forsørger seg selv. Kun 61 pst. av dem som gjennomfører introkurs, går videre til arbeid eller utdanning. Noen timers arbeid i uken blir sett på som positive tall. Sysselsettingen blant enkelte innvandrerkvinner er altfor lav.

Mange har dårlige boforhold, og fattigdom går i arv. Barnefattigdommen har økt betydelig på kort tid. Ofte er det mange barn, og kun én voksen er i arbeid i familien – ofte i innvandrerrfamilier der kvinner er hjemme og ikke i arbeidslivet.

Kampen mot negativ sosial kontroll har fått mange modige stemmer, som Shabana i Født Fri-stiftelsen, men for mange koster det for mye å kjempe mot negativ sosial kontroll, for mange opplever hets.

Arbeiderpartiet vil få til skikkelig integrering fra dag én. Vi har en offensiv satsing på integrering i vårt alternative statsbudsjett – integrering fra før dag én. Kvoteflyktninger skal før de kommer til Norge, ha intensivkurs i demokrati og likestilling, om norsk arbeidsliv, ha norskundervisning, og det skal gjøres en grundig kompetansekartlegging. For å sikre kvaliteten skal den kompetansekartleggingen gjøres av NOKUT, slik at vi kan matche kompetansen til flyktningen med riktig kompetence.

Jeg har besøkt samtlige fylker i vårt fantastiske land, men det er store forskjeller på kvaliteten i integreringsarbeidet. Vi må slutte med tilfeldighet og satse på kvalitet. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å reformere boset-

tingspolitikken. Flyktningene skal bosettes i den kommunen der det er størst sjanse for å komme seg inn i arbeidslivet – i dag er det et sjansespill.

Vi skal stille krav til folk om at de skal lære seg norsk og stå på egne bein, men da må vi også stille krav til kommuner om at de må vite hva slags arbeidsmarked de har, at de har samarbeid med næringslivet og utdanningsinstitusjoner, at de har tilgang til språkpraksisplasser, barnehageplasser og partnerskapsavtaler med frivilligheten, for å nevne noen krav.

Vi må satse på bransjenorsk og arbeidsnorsk som en del av introkurset, at folk fra dag én jobber med det norske språket, relevant språkpraksis, relevant arbeidspraksis, fagbrev og tilknytning til arbeidslivet, der de kan forsørge seg selv.

Like viktig som kvalifisering er å inkludere nyankomne i sterke fellesskap. Da må vi slutte å bosette dem i områder med store levekårsutfordringer – det betyr i de områdene som har store sosiale forskjeller, høy arbeidsledighet, og hvor mange ikke kan norsk. Det er ikke bra for disse områdene, som trenger et områdeløft, noe Arbeiderpartiet legger opp til, så fattigdom ikke går i arv i disse områdene. Men det er heller ikke bra når nye flyktninger skal lære seg norsk og komme seg raskt inn i et arbeidsliv, å komme til disse områdene. Det betyr også at regjeringens forutsetninger om at kommuner med under 5 000 innbyggere ikke skal bosette flyktninger, må bort. Små steder lykkes bedre med integrering – hilsen en som har vokst opp på bygda!

Frivilligheten er ryggmargen i det norske samfunnet. Skal man forstå Norge, må man også forstå frivilligheten. Frivilligheten er en av våre beste inkluderingsarenaer. Derfor setter vi av 10 mill. kr til frivillige lag og organisasjoner, som vil ta imot språkpraksisplasser.

Vi styrker de lag og organisasjoner som jobber med kampen mot negativ sosial kontroll, og vi foreslår at alle fylkeskommuner får rådgivere som kan koordinere kampen mot negativ sosial kontroll med alle offentlige aktører. Bor du i Norge, skal du også bli en del av Norge. Du må akseptere frihet, demokrati og likestilling. Alle skal kunne leve et selvstendig og fritt liv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Norunn Tveiten Benestad (H) [09:23:23]: Det er gledelig at Arbeiderpartiet nå legger fram en politikk på innvandrings- og integreringsfeltet som er såpass nær regjeringas politikk at det kan skape et flertall bak den innvandringspolitikken som regjeringa fører på vegne av dette huset.

Men mitt spørsmål til representanten Gharahkhani har sin bakgrunn i en bekymring for den politikken som en finner hos en del av de andre partiene på venstresida, særlig Rødt, Miljøpartiet De Grønne og SV. Kan repre-

sentanten Gharahkhani garantere at Arbeiderpartiets nåværende linje vil ligge fast også i et eventuelt samarbeid med de andre partiene på venstrefløyen, som har en langt mer liberal innvandringspolitikk?

Masud Gharahkhani (A) [09:24:05]: Historisk sett er det slik at når Arbeiderpartiet har styrt landet, er det Arbeiderpartiets innvandringspolitikk som har vært gjennomført. Vi har gått grundig gjennom det og lagt fram en helhetlig, ny politikk som sørger for forutsigbarhet, rettferdighet og at vi kan få til skikkelig integrering fra dag én.

Det som bekymrer meg, er at med dagens regjering er det fullstendig kaos om hva slags innvandringspolitikk vi får. Etter at Arbeiderpartiet la fram vår politikk, sa først Fremskrittspartiet at dette var dagens politikk. Så sa Venstre at dette var for strengt, det kunne de ikke støtte. Høyre mente at dette kunne vedtas på Høyres landsmøte. Nå skal også Kristelig Folkeparti inn i varmen, så det blir interessant å se hvordan de partiene som ikke kan bli enige om to flasker vin, skal klare å styre landet med en innvandringspolitikk som er forutsigbar, rettferdig og langsiktig.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [09:25:06]: Representanten Gharahkhani sa at Arbeiderpartiet er det eneste partiet som har laget og lagt fram en helhetlig, ny innvandrings- og integreringspolitikk. Mer feil enn det går det vel vanskelig an å ta. Dette har vi andre, og spesielt Fremskrittspartiet, vært opptatt av i årevis, og det var på høy tid at også Arbeiderpartiet begynte å tenke på de reelle problemstillingene som er i både innvandrings- og integreringspolitikken.

Men det som er rart, er at da Arbeiderpartiet la fram sine tiltak mot sosial kontroll, var det 22 punkter hvorav de aller, aller fleste var innført fra før. Når de nå la fram en ny innvandringspolitikk, var det en tro kopi av regjeringens og Fremskrittspartiets politikk, og når de nå la fram sin integreringspolitikk, var også alt det tiltak som regjeringen har snakket om å innføre. Da lurar jeg på: Er det sånn at Arbeiderpartiet synes regjeringens politikk er så god at den fortjener å bli fremmet to ganger?

Masud Gharahkhani (A) [09:26:08]: Jeg registrerte diskusjonene vi hadde i salen i går, der Fremskrittspartiet har hatt hånden på rattet i innvandringspolitikken, har vært med på migrasjonsavtalen i FN, og etter at regjeringen har velsignet den, er plutselig Fremskrittspartiet imot og drar saken inn i Stortinget for en redegjørelse. Fremskrittspartiet sa i går at den politikken vil sørge for at Norge ikke har styring og kontroll på norsk innvandringspolitikk lenger, at regjeringen da vil måtte sørge for mer trygdeeksport, og at regjeringen mister kontroll på suvereniteten. Da må jeg stille spørsmålet:

Hvis det er så alvorlig, hvorfor har ikke Fremskrittspartiet valgt å trekke seg ut av dagens regjering?

Karin Andersen (SV) [09:27:00]: Det er store utfordringer knyttet til både flyktninger og migrasjon i verden, slik som representanten sa. Det har tatt oss hundre år og to verdenskriger å bygge opp den lille veven av sivilisasjon som FNs konvensjoner om menneskerettigheter og retten til å søke asyl er. Derfor var det med sjokk vi i SV så at Arbeiderpartiet og resten av Stortinget, bortsett fra Miljøpartiet De Grønne, var med på å gi en regjering med Fremskrittspartiet i spissen beskjed om å reforhandle disse konvensjonene, midt i en krise der det ikke fantes ett eneste land i verden som ville forsterke flyktningenes rettigheter, eller se på f.eks. klimaflyktningers rettigheter.

Kan vi nå stole på at Arbeiderpartiet har forlatt panikken og vil stå på de internasjonale forpliktelsene?

Masud Gharahkhani (A) [09:27:58]: Jeg kan berolige SV med at Arbeiderpartiet og SV deler den samme politikken om at vi skal vise solidaritet. Men Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ha forutsigbarhet når det gjelder innvandringen, og at vi ikke tar imot flere enn vi klarer å integrere. De løsningene vi har presentert, har vi gjort grundig arbeid med. Vi har sagt tydelig at det betyr færre asylsøkere, men det er for å prioritere flere kvoteflyktninger, for det er den mest rettferdige måten å ta imot flyktninger i verden på. De løsningene vi har presentert, betyr at vi ikke trenger å endre de internasjonale konvensjonene, så derfor kommer vi ikke til å støtte det, nei.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Olemic Thommessen (H) [09:28:58]: Flyktningproblematikk er i dag dessverre en negativt drivende kraft i verdenspolitikken. I kjølvannet av kriger og sosial nød er millioner av mennesker i drift. Mange land skjerper lovverk og grensekontroll, utenrikspolitikk blir til innenrikspolitikk, og etablerte politiske konstellasjoner utfordres. Brexit og regjeringsskrisen i Sverige er eksempler på dette.

Etter atskillig vingling i innvandringspolitikken landet altså Arbeiderpartiet på den strammere linjen som kom etter flyktningkrisen i 2015, hvor regjeringen fikk Stortinget med på et forlik. Forliket står seg, og i dag slutter et overveldende flertall opp om denne linjen i innvandringspolitikken. Det skal være en streng og rettferdig politikk, en politikk som gjør at vi kontrollerer hvor mange vi kan ta imot, men vi skal også gi hjelp til dem som reelt sett trenger det – hjemme og ute – så langt vi makter.

Men selv om vi i vårt land har situasjonen under kontroll, er de bakenforliggende internasjonale problemstillingene ikke løst, og alle bidrag til politisk samarbeid og godt fungerende internasjonal rettsorden må derfor hilses velkommen.

Den viktigste kapitalen i ethvert samfunn er menneskene som bor der. Morgendagens vinnere blir derfor de land som makter å ta innbyggernes ressurser i effektiv bruk. Kultur skapes der kulturer møtes, det være seg i kulturlivet som sådan eller i vitenskap eller næringsliv. De kreative møtene er viktige for alle samfunnssektorer. Men skal det lykkes, fordrer det at vi makter å være et inkluderende, tolerant samfunn som vokser på forskjellighet, ikke bare et geografisk territorium der mennesker med forskjellig bakgrunn bor side om side.

I regjeringens integreringsstrategi, som ble fremlagt for få uker siden, gjøres det nødvendige og tydelige grep som også følges opp i budsjettet. Regjeringen staker ut en kurs som følger kjente tanker for høyrepolitikk, og det er å ta utgangspunkt i det enkelte mennesket, verdsette og bygge videre på kompetanse, gjøre veien til jobb kortest mulig, ivareta den enkeltes sosiale frihet og rettsikkerhet og stimulere det sivile samfunn til arbeid for å skape gode arenaer for å finne seg til rette i våre fellesskap.

Gjennom en lang rekke poster bygger budsjettet opp under strategiens kurs og hovedprioriteringer. Skal man i jobb, vil den første utfordringen som regel være å lære seg norsk. Klare målsetninger om å gjennomgå norskopplæringen i introduksjonsprogrammet underbygges med 16 mill. kr til å styrke kompetansen for lærerne. Målsettingen er å få en norskopplæring som er mer målrettet og bedre tilpasset den enkelte elevs behov. Det å se det enkelte mennesket er her, som i så mange andre sammenhenger i integreringspolitikken, en nøkkel for å lykkes. Utdanningsnivå, opprinnelse og personlige egenskaper varierer fra menneske til menneske. Språkopplæringen må ta hensyn til dette. Sukkesskriteriet kan ikke være antall timer, men hva man faktisk kan.

Men også veiene inn i arbeidslivet må bli enklere og kortere. Budsjettet styrker ordningene innenfor Jobbsjansen, mentor- og traineeordninger, Kompetansepluss-ordninger, osv. En mer målrettet opplæring og bedre kompetanse i tilretteleggingsapparatet bør også bidra til at terskelen til jobb i privat sektor blir lavere. Dessverre er det fortsatt slik at mange med et fremmed navn opplever å bli sortert ut av søkerbunkene. Dette bør vi utfordre privat sektor på – for det er den dagen da næringslivet viser vei, at god integrering for alvor vil vise resultater. NHO jobber med saken, men til syvende og sist speiler nok dette også de alminnelige holdningene som hersker blant svært mange nordmenn.

Skal vi bli et samfunn som reelt sett gir rom for deltakelse, må vi også bli mer åpne og inkluderende. Her spiller de frivillige organisasjonene en sentral rolle. Budsjettets styrking av postene innenfor områdesatsing i byene, kulturtiltak og tiltak mot barnefattigdom står her sentralt.

Trygge rammer om livet er også en nødvendig forutsetning for et godt liv. Dette skal være en selvfølge for alle, uansett tilhørighet, i en rettsstat som den norske. Tiltakene mot sosial kontroll og overgrep styrkes i budsjettet, og arbeidet med å få bukt med kulturelt betinget sosial kontroll må gå videre. Også her spiller de frivillige organisasjonene en viktig rolle.

Det å styrke integreringen må vi lykkes med. Trårker vi feil, går det galt. Hvis ikke har vi mye å vinne.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [09:34:23]: I regjeringens integreringsstrategi vektlegger man at flere må få bedre tilbud om formell utdanning og kvalifisering, slik at de kan komme i jobb og bidra til å dekke samfunnets behov for arbeidskraft. Regjeringen peker videre på at hovedutfordringene i integreringspolitikken er at for mange innvandrere, særlige kvinnene, står utenfor arbeidslivet, og at regjeringens integreringsstrategi inneholder en stor satsing på arbeidsrettede tiltak for kvinner. Fagre ord ser fint ut på papiret, men betyr lite når det ikke følger penger med satsingene. Da blir det lett å oppfatte strategien som et luftslott.

Hvordan kan det ha seg at Høyre ikke støtter vår kompetansereform, som vil gi et betydelig kvalifiseringsløft for dem som står utenfor arbeidsmarkedet, og dem som har jobb, men som står i fare for å falle ut?

Olemic Thommessen (H) [09:35:15]: Regjeringen har fremlagt en integreringsstrategi, og vi støtter den. Den tar et helhetlig grep om hvordan vi skal ta vare på og bygge videre på den kompetansen som våre nye borgere har. Man vil finne flere løft i budsjettet som følger opp dette.

Kanskje er det viktigste grepet her, når det kommer til stykket, den gjennomgangen vi skal ha av introduksjonsprogrammet, med tanke på språkopplæringen man får der. Det å satse på bedre kvalifiserte lærere og en mer målrettet språkutdanning er å ta tak i en systemfeil – det er en systemforbedring. Det er kanskje nettopp det som er det viktige: å se på systemene. Man kan ikke alltid bare ty til økte bevilgninger hver gang man skal gjøre noe.

Willfred Nordlund (Sp) [09:36:25]: Representanten Thommessen var inne på mange områder i sitt innlegg uten å gå i dybden. Man kan langt på vei være enig i

mange av betegnelse som representanten Thommessen brukte, men problemet dukker opp når man begynner å gå i dybden av detaljene i forslaget til budsjett, som representanten Thommessen støtter.

Representanten Thommessen var inne på at språk er en viktig forutsetning for å kunne delta i samfunns- livet. Da finner jeg grunn til å bemerke paradokset med at regjeringen i forrige omgang kuttet i norskopplæringen, og at man nå skal innføre obligatoriske kurs i norske verdier og kultur på de samme mottakene.

Det jeg lurer på, er om Thommessen ser ironien i at man har redusert på den ene siden for så å øke på den andre siden, samtidig som man ser at andelen som lærer seg norsk i mottak, har gått drastisk ned de senere årene.

Olemic Thommessen (H) [09:37:21]: Det er riktig at det er grunn til å ta tak i språkopplæringen. Det er derfor regjeringen og vi gjør nettopp det. Å ha en språkopplæring som ikke er opphenget i antall timer, men mer skal måles ut ifra hva man faktisk lærer av norsk, handler om å rette opp en viktig systemsvakheter som vi har arvet fra bl.a. den rød-grønne regjeringen. Mye av det integreringsarbeidet vi arbeider etter i dag, er noe som har vært gjeldende over svært lang tid, og som de rød-grønne har stått bak. Det var behov for å ta et skikkelig tak. Vi ser at selv om det er gjort mye bra i norsk integreringspolitikk, er det også svakheter, når det gjelder hvor mange som kommer i jobb, hvor mange som faktisk lærer seg norsk, osv.

Så de grepene som integreringsstrategien tar, er høyst nødvendige, og man vil finne mange poster i budsjettet som følger opp dem.

Karin Andersen (SV) [09:38:37]: Jeg savner at representanter for Høyre litt mer tar på seg en rolle som humanitære høvdinger, slik man var før, og at man tør å snakke om frihet og tør å slå ned på konspirasjonsteorier som nå herjer i flyktningdebatten.

SV var ikke med på forliket, og det var to grunner til det. Det ene var at man fremmet forslag som hemmet integreringen. Det andre var punktet om å reforhandle internasjonale avtaler, som er den skjøre veven av sivilisasjon som det har tatt oss hundre år og to verdenskriger å bygge opp. Jeg håper at Høyre nå har kommet seg ut av den panikken, men jeg er ikke sikker.

Når det gjelder de punktene som hemmer integrering, har flere av de punktene nå blitt regjeringens hovedpolitikk, nemlig å hindre familiejenforening. Det er det man ser at man skal begrense. Da er spørsmålet mitt til representanten Thommessen:

Hadde han vært tryggere, hatt mulighet til å slå rot og lære seg fremmede språk og følt seg hjemme hvis han ikke hadde fått være sammen med og hatt trygghet for sin nærmeste familie?

Olemic Thommessen (H) [09:39:44]: Det er mange paradokser i flyktningproblematikken. Det er et område hvor mennesker har det vanskelig på mange områder. Å være flyktning handler om savn, det handler om krevende liv. Det tror jeg vi skal være enige om. Så er det også dessverre slik at vi er nødt til å ha en kontroll på hvor mange mennesker vi slipper inn. Vi må ha et utgangspunkt som gjør at vi på en god måte klarer å ta vare på dem vi har.

Det er klart at man kunne ha ønsket seg, for de enkeltmennesker det dreier seg om, at man hadde hatt en romsligere inngang i dette, men realiteten er at vi er nødt til å ha systemer som gjør at vi har kontroll over hvor mange mennesker vi reelt sett slipper inn. Det er begrunnelsen også for det regelverket vi har når det gjelder representanten Karin Andersens spørsmål.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [09:41:13]: Det har vært en krevende periode med tanke på innvandrings- og integreringspolitikken i Norge de siste årene. Fra 2015 har regjeringens arbeid virkelig blitt satt på prøve, men det er veldig gledelig å kunne stå her i dag og si at regjeringen har faktisk bestått den prøven. Det har blitt jobbet systematisk og målrettet med både kortsiktige og langsiktige innstrammingstiltak som har vært helt nødvendig. Det er også gledelig å se at regjeringen har truffet så pass godt med sin politikk at når Arbeiderpartiet skal lage sin egen politikk, havner de ned på regjeringens beslutninger da også.

Så er det sånn at Fremskrittspartiet skulle gjerne ha redusert antallet kvoteflyktninger fordi vi de siste årene har tatt imot så mange kvoteflyktninger og asylsøkere totalt at man burde ha bremsset. Men så er det også sånn at det er det totale antallet ankomster som teller, og det totale antallet ankomster av asylsøkere, kvoteflyktninger og familiejenforente av disse går nedover. Prognose for 2018 ser ut til å bli de laveste siden 2006 og ser fortsatt ut til å synke. Da har regjeringens politikk funget, og selv om vi tar imot noen flere kvoteflyktninger enn det Fremskrittspartiet ideelt sett skulle ønske, er det fortsatt en dreining i retning av Fremskrittspartiets politikk, fordi ved å redusere antallet grunnløse, redusere antallet asylsøkere som ikke har det samme behovet, klarer man å vri midlene over på dem som har mer behov for hjelp, nemlig kvoteflyktninger. Det er et kompromiss som Fremskrittspartiet lever godt med.

Det er også viktig å fortsette styrkingen av arbeidet for å avsløre ID-juks, både i ankomstfasen og søknadsprosessen, og også å ta tak i dem som har klart å få en uriktig oppholdstillatelse i Norge på grunn av juks. Vi må gi det tydelige signalet at juks ikke skal lønne seg. Det går på bekostning av dem som trenger beskyttelse.

Denne regjeringen har også lyktes med å bosette raske dem vi tar imot. Mens den forrige regjeringen måtte vurdere tvangsordninger mot kommunene for å få bosatt, er det nå en konkurranse blant kommunene for å få bosette. Nå stiller vi strengere krav både til kommunene om å oppnå resultater og til dem som blir bosatt om å integrere seg. Vi må slutte bare å telle antallet timer opplæring man får, og begynne å måle oppnådd kompetanse. Det er ikke alle som trenger det samme antallet timer norsk for å bli god. På dem kan vi bruke ressursene på andre ting de trenger. Det er en dreining av politikken i retning av Fremskrittspartiet. Vi ønsker mer målrettet, individuell tilpasning av opplæringen. Vi ønsker å starte tidligere med opplæring i barns rettigheter, i hvordan norsk kultur fungerer, og også gi foreldreveiledning.

Dette er en politikk som kommer til å komme samfunnet til gode, og det kommer også – hvis vi lykkes bedre med integreringspolitikken – til å komme innvanderne til gode. Det som skaper forskjeller i det norske samfunnet i dag, er en mislykket integreringspolitikk, og da er det på høy tid at denne blir lagt om. Jeg kan tenke meg at også Arbeiderpartiet gleder seg veldig til at vi skal reformere introduksjonsordningen, for da får de enda en god plan som de kan kopiere og legge fram som sin egen.

Med det vil jeg ta opp et løst forslag på vegne av partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [09:46:22]: Fremskrittspartiet sier null flyktninger, men Fremskrittspartiet i regjering foreslår 3 000 kvoteflyktninger. Fremskrittspartiet vil sende asylsøkere til en øde øy i Norge, Fremskrittspartiet i regjering fremmer ingen forslag. Fremskrittspartiet sier still krav til muslimske trossamfunn, Fremskrittspartiet i regjering sier nei til krav. Høyrepulister er ikke opptatt av løsninger, de er opptatt av politisk spill, og nå har jeg registrert at Fremskrittspartiet har satt ned et utvalg. Så spørsmålet mitt er enkelt: Vil Fremskrittspartiet foreslå politikk som blir fremmet i egen regjering, eller er det mer et politisk spill som fortsetter å gjøre Fremskrittspartiet irrelevant i innvandrings- og integreringspolitikken?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [09:47:08]: Dette er typisk Arbeiderpartiets retorikk i denne saken. De ønsker ikke å diskutere de reelle utfordringene, de reelle problemene eller ta på alvor den politikken som regjeringen faktisk har ført, og at det i stor grad er ren Fremskrittsparti-politikk. Og så er det sånn, og det gjelder

alle partier, som jeg redegjorde godt for i mitt innlegg, at man blir ikke samme parti selv om man sitter i samme regjering – man må inngå kompromisser. Det betyr at Fremskrittspartiet ikke får fullt gjennomslag for sin politikk, det betyr at vi har mange løsninger som går enda lenger enn regjeringens politikk, og sånn tror jeg alltid det kommer til å være. Men hvis Arbeiderpartiet har blitt så opptatt av at vi skal redusere antall kvoteflyktninger til null, og kritiserer Fremskrittspartiet for at vi ikke får til det i regjering, er det velkomment at Arbeiderpartiet støtter oss i det i framtiden.

Willfred Nordlund (Sp) [09:48:19]: Jeg hadde håpet at representanten Engen-Helgheim kunne si noe om det løse forslaget utover bare å ta det opp. For det er jo litt spesielt når representanten var veldig opptatt av at man skulle ha kontroll på hvem som er her i landet – og på den bakgrunn vel hadde formodet å få flertall i forhandlingene med Kristelig Folkeparti om å bruke mer penger på å tilbakekalle oppholdstillatelser som er gitt på feil grunnlag, og utvide bruken av DNA-tester i familiesaker – at representanten her nå tar opp et forslag som sier at de pengene ikke skal brukes til det lenger. De skal gå til å styrke spesielle driftsutgifter i asylmottak og herunder – prisverdig nok – faktisk til å se på tiltak for barn i mottak. Så jeg vil gjerne at representanten forteller hva som har vært endringene fra statsbudsjettet ble lagt fram, til han nå legger fram dette forslaget om å omprioritere fra oppholdstillatelser og DNA-testing over til barn i mottak.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [09:49:17]: Det er ikke riktig at man har redusert innsatsen for DNA-testing og tilbakekall av uriktig gitte oppholdstillatelser. Det forslaget som blir fremmet nå, er på bakgrunn av enigheten mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, hvor Kristelig Folkeparti fikk inn 6 mill. kr til å styrke den barnefaglige kompetansen i asylkjeden, og det lever Fremskrittspartiet godt med. Men vi ønsker nå å utvide denne bruken til to forskjellige poster, postene 1 og 21, istedenfor at de seks millionene bare skal ligge på post 1.

Karin Andersen (SV) [09:50:19]: Representanten etterlyste reelle problemer, og da skal jeg ta med representanten til et sted der det faktisk er det. Nobels fredspris er nettopp utdelt, og en av fredsprisvinnerne, Nadia Murad, som er jesidikvinne, kristen minoritet, forteller oss hvordan hun ble tatt til fange, hvordan hennes familie ble skutt, hvordan hun klarte å rømme, og hvordan en tysk delstat bestemte seg for å hente ut flere av disse. Det hun ba oss innstendig om da hun holdt sin tale, var: hent flere av disse kvinnene og disse som er rammet. Jeg har før spurt justisminister Sylvi

Listhaug fra Fremskrittspartiet om vi ikke skulle gjøre det, og svaret var ganske kontant nei. Så spørsmålet er: Anser Fremskrittspartiet disse som reelle flyktninger, og er det riktig å hente dem? Eller skal de bli værende der de er, der de fremdeles er i livsfare?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [09:51:24]: Det å drive med god flyktningpolitikk handler om prioriteringer, og det handler også om å innse noen realiteter og noen begrensninger. Norge kan ikke hjelpe på alle måter, og man kan ikke hjelpe alle. Men vi kunne ha hjulpet langt flere. For de milliardene vi bruker bare på bosetting hvert år, kunne vi hjulpet veldig mange flere av dem som ikke blir hørt i dag, de som ikke blir sett i dag, og den gruppen som også representanten Karin Andersen tar opp her, kunne fått mye bedre beskyttelse og fått dekket sine grunnleggende behov på en mye bedre måte hvis vi hadde brukt midlene mer i nærområdene, og så kunne vi heller satset på en langt mindre gruppe av dem som ikke kan få beskyttelse i nærområdene. Nå prøver man å spre midlene jevnt ut over alt, uten å satse målrettet der pengene kommer best til nytte.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Willfred Nordlund (Sp) [09:52:49]: Asyl- og flyktningpolitikken er et område som engasjerer. Det berører og ikke minst påvirker vårt syn på verden og alle menneskers syn på hvordan vi skal gå fram. Jeg tenker at det er viktig i den sammenheng av og til å ta utgangspunkt i hvor Norge står i en verden som er stadig mer urolig, og hvor stadig flere mennesker opplever prøvelser i hverdagen, som sågar leder til død.

I lys av dette må vi sikre et bærekraftig velferdssamfunn, en frase som man jevnlig hører fra politikere i samfunnsdebatten, herunder f.eks. statsministeren. Det brukes gjerne i tilfeller hvor vi mener at man må endre kurs for å sikre velferdsstatens levedyktighet i den globale verden som vi ser.

Et av temaene som nevnes i samme åndedrag, er integrering og hvordan vi skal lykkes med det. Det gjøres mye bra, men i deler av integreringspolitikken gjøres det ikke nok for å sikre at de som kommer til oss, skal kunne lykkes. Hvor flyktninger og asylsøkere skal bo, bestemmes av sentrale myndigheter, og det har i lang tid vært for lite vilje til å sikre spredt bosetting. Spredt bosetting bør være et viktig tiltak for å motvirke utvikling av parallellsamfunn og områdefordringer i de største byene og for å sikre bedre tilknytning til det norske samfunnet for den enkelte.

Kommunestørrelse bør ikke være avgjørende for om en kommune skal få anledning til å bosette flyktninger, slik det er i dag. I stedet for å bosette flest mulig innvandrere i de store byene og i kommuner som har særli-

ge integreringsutfordringer, bør det satses på at folk skal bo i hele landet. Det er gledelig å se at regjeringen nå følger Senterpartiets tanker om dette og i den senere tid har tatt til orde for å prioritere andre enn de mest innvandringstette områdene.

Senterpartiet mener integrering bør bli mer preget av lokale tilpasninger og tettere samarbeid med næringslivet og frivilligheten. Slik kan vi lykkes med å ta imot flere og integrere dem bedre. Ved å etablere prosjektene «Integrering nær folk» og «Integrering i hele Norge» er målet for Senterpartiet at deltakerne skal få en tettere tilknytning til norsk samfunns- og arbeidsliv. Slik kan vi sikre at innvandrere får mulighet til å bli en del av lokalsamfunnet og arbeidslivet der, til det beste for den enkelte og for samfunnet som helhet. Senterpartiets slagord «Ta hele landet i bruk» er slik sett en god oppskrift og rettesnor på hvordan vi skal lykkes med integrering.

Deler av ordningen som omhandler hospitering i arbeidslivet, vil gi deltakerne direkte arbeidserfaring mens de får språkpraksis ved å prate norsk på arbeidsplassen. Dette tar i bruk ressursene i hele samfunnet og hele landet.

Vi ønsker at særlig privat næringsliv skal stimuleres til å bidra med flere praksisplasser i ordningen. I tillegg foreslår vi å etablere en søknadsbasert integreringspakke hvor kommuner og ideelle organisasjoner kan søke om midler til lokalt tilpassede integreringstiltak. Dette beløper seg til 200 mill. kr.

Språk er, som jeg var inne på litt tidligere, en av nøklene til samfunnsforståelse. Det er nøkkelen til arbeidsmarkedet, og dermed nøkkelen til arbeidsmulighetene. Et grunnleggende menneskelig behov er å delta i arbeidslivet, føle tilhørighet og føle at man får bidra og ikke minst bli sett. Å lykkes med dette vil være integrering i praksis, som vil kunne løse en rekke av de utfordringene som vi ellers debatterer i denne salen, og som vi også ser på det globale området.

I vårt alternative statsbudsjett prioriteres en integreringspakke på 248 mill. kr, økt hjelp i flyktningsnærområder med 350 mill. kr og 50 mill. kr mer til utviklingshjelp – for å nevne noe.

Mottakskapasiteten for asylsøkere blir nå tilpasset et lavere antall flyktninger til Norge. Senterpartiet mener at vi bør opprettholde en desentralisert mottaksstruktur og prioritere bosetting fortrinnsvis utenom pressområdene.

Mange kommuner har satset på å bygge ut sin mottakskapasitet gjennom etablering av gode fagmiljøer, og har lyktes godt med å få integrert mennesker som har opplevd krig og elendighet. Disse kommunene mister nå de avtalene som de har, som har hatt stor betydning for kommunene. Senterpartiet mener at det særlig skal

sattes på å beholde avtaler med kommuner og ideelle aktører som har påtatt seg mottaksdrift, og som dermed bidrar til integrering i hverdagen.

I det daglige spiller de frivillige organisasjonene en nøkkelrolle i integreringsarbeidet. Frivilligheten skaper de gode møteplassene hvor nordmenn og innvandrere kan møtes til felles aktiviteter på tvers av ulikheter for å bli ett samfunn. Vi prioriterer derfor å styrke støtten til frivillig arbeid på integreringsfeltet med 5 mill. kr.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olemic Thommessen (H) [09:58:04]: Representanten Nordlund brukte mye av sitt innlegg på å snakke om kommunene og mottak og integrering. Jeg skal stille ham et spørsmål i den retningen.

Det står i merknadene fra Senterpartiet at man mener at den norske bosettingsmodellen er svært vellykket, og at den bør videreføres som den er. Da har jeg lyst til å peke på at det er ganske store variasjoner hvis man ser på resultatene i kommunene. Hvis man ser på hvor mange som kommer i jobb, er det en variasjon fra 30 pst. til 70 pst. på hvor mange nye landsmenn en kommune faktisk får i jobb. Vi ser store variasjoner også i resultatene på språkopplæring og på en del andre områder. Mener representanten Nordlund at dette er uttrykk for at det er «svært vellykket», og at ting bør være som de er?

Willfred Nordlund (Sp) [09:59:13]: Jeg takker for så vidt for spørsmålet og for å få prate litt mer om disse områdene. Det er klart at man ikke rekker å gå inn på alle elementene som man gjerne ønsker, når man bare har 5 minutter – herunder f.eks. de større utfordringene der ute.

La oss gå til det som er representanten Thommessens anliggende her, nemlig de lokale forholdene. Det er nettopp de problemstillingene som representanten tar opp, som Senterpartiet velger å adressere når vi lanserer en integreringspakke som går direkte på bosetting og arbeidsliv, på 200 mill. kr. Det vil bedre mulighetene for den enkelte for å få jobb i hele landet, og således også bidra til at vi opprettholder spredt bosetting og dermed unngår at vi bygger opp under en utvikling mot parallellsamfunn og gettofisering, som jeg vet at også representanten Thommessen er sterkt urolig for, og som vi ser tendenser til rundt omkring i Norge, men som heldigvis ikke er kommet så langt som i en del andre land.

Olemic Thommessen (H) [10:00:06]: Nå sa ikke jeg noe om at de små kommunene var dårlige kommuner. Tvert imot tror jeg mange små kommuner kan være gode kommuner.

Jeg har også lagt merke til en annen ting, og det er at Senterpartiet har lagt inn et kutt på administrative utgif-

ter generelt. Det gleder selvfølgelig et Høyre-hjerte at Senterpartiet også vil føre en stram linje når det gjelder skattebetalernes penger. Men jeg lurer litt på hvordan det rimer med at man gjerne vil opprettholde alle avtaler med ideelle organisasjoner og andre som har påtatt seg mottaksdrift, og man vil ha asylmottak jevnt spredt utover i hele landet – underforstått, og det er vel også i tråd med innlegget, så skal man ikke gjøre tilpasninger med tanke på at vi i dag får svært mange færre inn i systemet. Jeg lurer litt på hvordan det rimer med at man skal spare penger på administrasjon og byråkrati.

Willfred Nordlund (Sp) [10:01:11]: Først må jeg si at det ikke er et generelt kutt Senterpartiet har lagt inn. Vi har gått inn i de konkrete områdene som dreier seg om byråkrati, og foreslått å omprioritere fra byråkrati til tjenester nær folk, som gagnar det norske samfunnet. Som representanten Thommessen vet, viser også Senterpartiet til at vi har færre som kommer, og at man dermed tilpasser mottaksstrukturen. Noe annet ville være oppsiktsvekkende. Det som har vært vår kritikk tidligere, og som vi opprettholder, er at når man reduserer antall mottak, har regjeringen valgt å redusere hos de kommunale og ideelle, mens de private ikke har opplevd samme nedgangen i antall mottak som de har i drift. Det mener vi er beklagelig. Vi trodde at det opprinnelig var sånn at man skulle bruke de private for å ta unna toppene når det skjedde, mens man skulle opprettholde en grunnkompetanse i norske kommuner og ideelle organisasjoner nettopp på mottak. Det burde vi har satset mer på å beholde, nå når vi ser at ankomsttalene går ned.

Karin Andersen (SV) [10:02:26]: Senterpartiet er nå det eneste partiet som foreslår at Norge skal ta imot færre kvoteflyktninger. Og det er i en situasjon der flyktnings situasjonen er svært alvorlig mange steder i verden. Der FN ber oss om å ta imot flere, sier Senterpartiet færre. Nå er det ikke akkurat økonomisk nød i Norge, eller en svært vanskelig situasjon her fordi det kommer mange asylsøkere. Da lurer jeg på om representanten er kjent med at grunnen til at FN ber oss om å ta imot flere flyktninger er flere, bl.a. at det blir destabiliserende i nærområdene – altså farlig for oss også – og det er farlig for enkeltpersoner som er spesielt forfulgt, spesielt konvertitter, homofile, enslige kvinner osv., som er veldig sårbare i disse leirene. Er representanten kjent med det?

Willfred Nordlund (Sp) [10:03:32]: Ja, representanten er kjent med det. Det er nettopp derfor vi øker innsatsen i nærområdene i vårt alternative budsjett, fordi vi ønsker å bidra lokalt der det er flere flyktninger, for å hjelpe flere. Samtidig må man se dette i en helhet. Det

er jo sånn at alle partiene på Stortinget, så langt i hvert fall, har sagt at man må se på kapasiteten til å ta imot folk og få dem integrert på en god måte, opp mot det som er utfordringene her i Norge.

Jeg må nok henlede representantens oppmerksomhet på å lese de øvrige postene på Senterpartiets budsjett. Da vil hun se at totalt sett har Senterpartiet en kraftfull satsing nettopp på asyl, innvandring og integrering, fordi vi ønsker å hjelpe flest mulig best mulig og lokalt der enkeltmenneskene befinner seg.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torhild Bransdal (KrF) [10:04:40]: Som politikere må målet vårt være å gjøre hverdagen bedre for dem som til enhver tid trenger det mest. Derfor vil jeg bruke litt tid på å snakke om de enslige mindreårige asylsøkerne og deres situasjon.

Dagens norske system for mottak av enslige mindreårige asylsøkere er dyrt, vanskeliggjør integreringen og påfører barn en unødig stor psykisk belastning. Vi skylder både barna og dem som jobber med dem, å gjøre det på en bedre måte. Barn må sikres trygge rammer og et trygt sted å være, og dessverre er dette langt fra slik tilfellet er i dag. Vi har fått mange rapporter som dokumenterer at situasjonen på mottakene ikke er god. Så mange som to tredjedeler av ungdommene oppga at de følte seg utrygge på mottakene, og Norge har høstet kritikk både i FNs barnekomité, FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité for vår mangelfulle behandling av enslige mindreårige asylsøkere.

I Nederland har man valgt en helt annen modell. Der blir mindreårige asylsøkere hurtig bosatt i en fosterfamilie med lik kulturell bakgrunn. Nederlenderne har oppnådd gode resultater med sin modell. Få barn rømmer eller forlater det stedet de er bosatt, integreringsprosessen starter med en gang, og det har vist seg enklere å returnere barna der hvor det er aktuelt.

Ikke bare gjør vi disse barna en stor tjeneste ved å endre systemet vårt. Vi vil også spare offentlige midler. I dag er det mange ulike etater som har ulike ansvarsoppgaver når det gjelder å ta imot barn som flykter alene, mens man i Nederland har en egen organisasjon som har et mye mer helhetlig ansvar. Derfor er jeg stolt og glad over at vi nå i dag legger fram dette budsjettet, for da kan vi si at 15 mill. kr skal gå til et prøveprosjekt med hurtigbosetting av enslige mindreårige asylsøkere. Det er kanskje ikke all verdens med penger, men jeg tror det kan bety all verdens forskjell for de barna som får nytte av det.

Ellers vil jeg gjøre oppmerksom på flere andre positive endringer sammenlignet med da regjeringen la fram sitt budsjett tidligere i høst. Det er kommet på plass 2 mill. kr ekstra til å styrke den barnefaglige kompetan-

sen i UDI. Det er også kommet på plass 8 mill. kr ekstra til å styrke den barnefaglige kompetansen i asylkjeden generelt, 1,1 mill. kr ekstra til å fjerne taket for stønad til familier i asylmottak og 5 mill. kr til å styrke aktivitetstilbudet til barn i asylmottak.

Jeg er i politikken for å kjempe for dem som trenger det mest. Jeg tror på at vi som politikere kan gjøre en forandring, og det tror jeg mange asylsøkere i Norge kan oppleve at vi lykkes med. Og vi må stadig streve etter å gå videre for å gjøre dette mer og mer menneskeverdig. Men det er ingen grunn til å hvile på laurbærene – om vi da har noen laurbær, det kan diskuteres. Det kommer stadig nye kamper, og i de kampene skal Kristelig Folkeparti stå først i striden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [10:08:18]: Representanten Bransdal har et stort hjerte for dem som trenger det mest, både asylsøkere, flyktninger og andre. Det står litt i motsetning til hva regjeringspartiet Fremskrittspartiets representanter uttaler. For eksempel da Per-Willy Amundsen brukte 22. juli til å foreslå at muslimer ikke får søke opphold i Norge, eller da Sylvi Listhaug framsatte beskyldninger om at flertallet i Stortinget setter terroristers rettigheter foran nasjonens sikkerhet, eller Jon Engen-Helgheim, som ikke tar det så tungt at man beskylder statsministeren for landssvik, eller de som da Khamshajiny Gunaratnam ble valgt som leder av 17. mai-komiteen, sa at man kanskje burde valgt å fokusere på noen som var kronisk norsk.

Nå når vi har fulgt Kristelig Folkepartis diskusjoner i høst om retningsvalg, så lurer jeg på: Hva er det med disse uttalelsene som er forenlig med Kristelig Folkepartis verdigrunnlag, og som gjør at man valgte å gå inn i regjering med et sånt parti?

Torhild Bransdal (KrF) [10:09:23]: Disse utsagnene som representanten Sivertsen kommer med nå, syns jeg er totalt irrelevant for denne diskusjonen, der vi skal diskutere innvandringspolitikk og det budsjettforliket som er gjort i år. Disse utsagnene må stå for de respektive representanter som har uttalt dem, sin regning. Uttalelsene går ikke jeg god for i det hele tatt.

Heidi Greni (Sp) [10:10:00]: Kristelig Folkeparti og Senterpartiet stod sammen om integreringsforliket og asylforliket, og nå er det kommet opp en ny diskusjon om familiegjenforening. Jeg oppfatter at vi hadde noe av den samme posisjonen da vi diskuterte det under forlikforhandlingene. Nå er Kristelig Folkeparti på vei inn i regjeringsforhandlinger. Kan representanten Bransdal si om Kristelig Folkeparti er fornøyd med dagens system eller regelverk for familiegjenforening?

Ønsker de eventuelt å liberalisere det, eller er de villige til å diskutere Fremskrittspartiet sine tanker som har vært fremmet nå, om at det skal være en innstramning når det gjelder familiegjenforening? Jeg har oppfattet at vi tidligere har vært enig om at det er et viktig element for god integrering.

Torhild Bransdal (KrF) [10:11:00]: Representanten Greni beskriver ganske riktig hva som har vært posisjonene. Vi vet også at alle politikkområder skal tas med i sonderingene og de eventuelle regjeringsforhandlingene som da kommer senere, og det er ganske klart hva som er Kristelig Folkepartis primærpolitikk. Det er det som er beskrevet, at et menneske som kommer, har godt av å ha en familie rundt seg. Så vi skal se på hvordan det best mulig skal gjøres, men jeg kan ikke forskuttere her hva som kommer til å skje i regjeringsforhandlingene.

Karin Andersen (SV) [10:11:46]: Først vil jeg gi Kristelig Folkeparti ros for at de også har forsøkt å øke antall kvoteflyktninger i sitt budsjett. Det er veldig mange gode tiltak.

Men når det gjelder familiegjenforeningsområdet, der Kristelig Folkeparti ønsker å være familiens parti, har det jo skjedd skarpe innstramninger på muligheten til å få familiegjenforening i Norge. For SV er det helt tydelig at hvis en skal sitte i årevis og være redd for at familien ikke er trygg, ikke få være sammen med dem, er det brudd på retten til familieliv, og ikke minst er det veldig dårlig for integreringen. Jeg kan i hvert fall tenke meg sjøl – og jeg tror representanten Bransdal også ville hatt det slik – at hvis en ikke er trygg for ens egne, så er det litt vanskelig å lære seg et nytt språk og konsentrere seg om å slå rot og være glad i lokalsamfunnet sitt og på en måte være til stede der fullt ut.

Vil dette være en viktig sak for Kristelig Folkeparti framover eller er den allerede solgt?

Torhild Bransdal (KrF) [10:12:54]: Undertegnede sitter ikke i noe sonderingsutvalg. Vi har hatt en bred gjennomgang av politikkkfeltet i partiet og bare spilt inn over en lav sko. Jeg kan ikke svare på det, jeg har ikke kunnskap til å svare på spørsmålet. Men det å ha familien rundt seg og hva som er Kristelig Folkepartis primærpolitikk, beskrev representanten Andersen på en god måte.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:13:35]: Integreringsløftet er et av regjeringens hovedprosjekter. Målet er at innvandrere i større grad skal delta i arbeids- og samfunnsniv. Det viktigste er at flere kommer i jobb, slik at de kan delta, bidra og forsørge seg selv og sine. Flere må lære seg norsk og delta på ulike arenaer i samfunnet.

God integrering er viktig for vår økonomiske bærekraft, men også for den sosiale bærekraften i samfunnet. Regjeringen vil bevare et samfunn med muligheter for alle, små forskjeller, tillit og samhold.

For noen uker siden presenterte regjeringen sin strategi for integreringsløftet, med fire innsatsområder og mer enn 54 konkrete tiltak, hvor mange følges opp allerede i budsjettet for 2019. Strategien peker tydelig på kunnskapsveien til arbeid og fellesskap i det norske samfunnet. Manglende kompetanse er hovedutfordringen for mange som står utenfor arbeidslivet. Dagens introduksjonsprogram må forbedres dersom flere skal kunne delta i det moderne, kunnskapsintensive norske arbeidslivet. Flere må få formell kompetanse og kvalifisering. Vi må unngå en meningsløs runddans av kurs og heller sørge for at flere kan få fagbrev.

Utdanning er et kraftig verktøy for sosial mobilitet og for integrering i det norske samfunnet. Vi ser det særlig blant barn og unge med innvandrereforeldre, som gjør en imponerende sosial reise gjennom et sterkt driv mot utdanning. Med Stortingets tilslutning til regjeringens budsjettforslag for 2019 kommer vi godt i gang med en ny kurs i integreringspolitikken.

Et av de viktigste tiltakene er et bedre tilbud om grunnopplæring til ungdom med kort botid i Norge, som i dag har høyt frafall fra videregående skole. Noen henvises til voksenopplæringen, andre til å starte rett i videregående opplæring. Mange har en formell rett, men ingen reell mulighet til å gjennomføre. Gjennom kombinasjonsklasser og andre tilbud får de forsterket grunnopplæring i videregående skole sammen med jevnaldrende. Dette har gitt lovende resultater, og vi foreslår derfor å doble bevilgningen til disse tilbudene neste år. Vi styrker arbeidsrettede tiltak for kvinner gjennom Jobbsjansen del A. Vi åpner også for samarbeid med sosiale entreprenører for å bygge flere broer inn i arbeidslivet. Vi må tenke nytt og slippe gode krefter til for å løse integreringsutfordringene.

Norsk språk er nøkkelen til små og store fellesskap i Norge. Vi forbedrer kvaliteten i norskopplæringen, bl.a. ved å innføre en stipendordning for videreutdanning for lærere fra neste år. Forsøk med modulbasert opplæring vil gi mange voksne, også innvandrere, en bedre mulighet til formell utdanning gjennom mer fleksible løp. Neste år utvides forsøkene til å omfatte helsefag og bygg- og anleggsgfag. Modulene kan benyttes i introduksjonsordningen og i andre kvalifiseringstiltak for innvandrere.

Vi må også lykkes med god hverdagsintegrering. Vi må motvirke segregering og fremme fellesskap. Fra neste år styrker vi ordninger for å sikre at barn og unge kan delta på fritidsaktiviteter, uavhengig av familiens økonomi. Vi styrker også bostøtten og andre støtteordninger for utsatte familier. For å styrke kampen mot negativ sosial

kontroll og for frie liv har vi sørget for flere minoritetsrådgivere som kan bistå unge og deres familier.

Jeg har for øvrig merket meg flertallets merknader om oppfølging av ID-avklaringsprogrammet for irakere, og jeg vil vurdere nærmere hvordan dette kan følges opp på en god måte, og holde Stortinget orientert om saken.

Fra Arbeiderpartiets hovedtalsmann ble det sagt at Arbeiderpartiet vil reformere bosettingspolitikken. Det har regjeringen allerede gjort. Vi sier nå tydelig at det ikke skal bosettes flere innvandrere i bydeler hvor det er mer enn rundt 30 pst. innvandrere. Vi stiller også nå strengere krav til de kommunene som skal motta flyktninger, nemlig at de skal ha gode resultater i introduksjonsprogrammet og ha et arbeidsmarked som flyktningene og innvandrene kan gå ut i. Det vil være uavhengig av størrelsen på kommunen. Det må være en sammenheng mellom bosettingspolitikken og integreringspolitikken om vi skal lykkes, og jeg har god tro på den kursen vi nå har pekt ut.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:18:47]: Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, viser i innstillingen til at det høsten 2018 ble avslørt at unge menn på asylmottak i Norge utnyttet. Det er etter norsk straffelov forbudt å utnytte noen seksuelt. Vi kan ikke se at regjeringen har svart godt nok på hvilket ansvar regjeringen har for å forhindre dette. Regjeringen må sørge for at det innføres retningslinjer som skal forhindre seksuell utnyttelse av alle beboere ved alle asylmottak, samt rutiner for at beboerne har kjennskap til retningslinjene, og at det er et varslingsystem som fanger opp uønsket seksuell oppmerksomhet.

Hva vil statsråden foreta seg for å forsikre seg om at unge menn ikke utnyttet? Er statsråden villig til å sørge for at alle beboerne har kjennskap til og forstår hvilke rettigheter de har, at det er trygt å varsle, og ikke minst at de har noen de kan varsle til som de kan stole på at tar historiene de forteller, på alvor?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:19:44]: Det er et alvorlig og viktig spørsmål representanten tar opp. Seksuell utnyttelse er uakseptabelt uavhengig av hvem det gjøres av, og hvor det skjer. Selvsagt skal det være slik at man er informert om hvilke rettigheter man har, og hvem man kan varsle til. Jeg skal sørge for at vi sjekker opp hvordan disse spørsmålene er fulgt opp.

Heidi Greni (Sp) [10:20:30]: Som statsråden var inne på i innlegget, er manglende kompetanse det største hinderet for å få innvandrere ut i arbeid. Flere fagbrev var ett av målene, og det er vi selvsagt helt enig i.

Senterpartiet mener alle må få samme mulighet til kompetanseheving uansett hvor de bor i landet. I dag er det sann at bokravene, altså kravet til å bo sammen med ektefelle, gjør at mange mister denne muligheten. Vi har fått flere innspill i løpet av høsten om at man har blitt tvunget til å avslutte utdanning fordi referansepersonen ikke har mulighet til å få arbeid på studiestedet, og de ikke får lov til å bo hver for seg i ukedagene fordi den familiegjenforente da vil dagpendle til en utdanning. Det er kun unntak fra bokravet når det gjelder referansepersoner som jobber for norske interesser i utlandet. Ville det ikke vært naturlig at det også kunne gis unntak for en begrenset periode for dem som vil kvalifisere seg for det norske arbeidsmarkedet?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:21:36]: Vi må sørge for at det er gode kvalifiseringstiltak der både referansepersonen og den gjenforente personen bor. Det viktigste for oss er å bidra til at de som kommer til Norge og skal bo i Norge, får kvalifisering slik at man kan delta i arbeidslivet. Om det er krav til bostedet som er utfordringen – jeg tror ikke det, jeg tror det viktigste er at vi sørger for at det er gode kvalifiseringstiltak.

Heidi Greni (Sp) [10:22:11]: Utfordringen når det gjelder både familieetablering, f.eks. med en nordmann, og når det gjelder familiegjenforening, er at hvis man bor i en distriktskommune uten utdanningsmuligheter, blir man frarøvet muligheten til å ta et fagbrev hvis man ikke får lov til å ukependle for f.eks. å ha en praksisplass, en lærlingplass eller for å gå på fagutdanning. Ser ikke statsråden at det burde vært åpnet for unntak her? Vi er selvsagt for et bokrav, og det er et viktig hinder for å hindre proformaekteskap. Men burde det ikke vært et unntak for dem som er nødt til å bo borte i ukedagene for å fullføre en utdanning?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:23:03]: Jeg kjenner ikke til detaljene i de kravene som settes. Det jeg er oppatt av, er at de som kommer til Norge og skal bo i Norge, får muligheten til å få kvalifisering, slik at de kan komme ut i arbeid. Hvis det er helt nødvendig å se på noen unntak, skal vi se nærmere på det. Men her kan det være ulike hensyn som må avveies mot hverandre, så jeg vil ikke forskuttere noe på det.

Karin Andersen (SV) [10:23:42]: Det er bra at statsråden vil se på det, for det er et reelt problem. Det må være bedre at folk får fullført en utdanning enn at de ikke får det – særlig hvis man skal bosette folk ulike steder i landet. Jeg har lyst til å utfordre statsråden på to ting.

SV har lagt fram flere forslag om å revidere introduksjonsordningen mer grunnleggende enn det regje-

ringen har lagt opp til. Vi mener at all grunnleggende kvalifisering må kunne tas og fullføres innenfor ordningen. All forskning – og det er ikke så lite vi har på dette – viser at vi må tette gapet mellom hva innvandrerne kan, og hva arbeidslivet trenger. Da handler det også om å kunne vise til fullført kompetanse.

For det andre mener vi at det må settes noen kvalitetskriterier for språkopplæringen i introduksjonsprogrammet og i ordningen med rett og plikt til norsk og samfunnskunnskap for voksne.

Hva er grunnen til at regjeringen ikke er enig med SV i dette?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:24:43]: For meg høres det ut som om SV er enig med regjeringen, for vi reformerer nå introduksjonsordningen. Det har vært for mye tilfeldigheter. Det har vært for mye kurs-bonanza og for lite kvalifisering. Vi vet at veldig mange av dem som kommer til Norge og skal bo i Norge, har veldig lite utdanning, og at svært få kommuner tilbyr grunnutdanning og videreutdanning som en del av introduksjonsprogrammet. Det er bakgrunnen for at vi nå reformerer introduksjonsprogrammet slik at det blir mulighet for å ta mer modulbasert opplæring. Det skal være kvalitetssikret både norsk og samfunnsfag, og det skal også være mulig å starte med fagopplæring. Det er nettopp derfor vi sørger for at det blir modulbasert.

Masud Gharahkhani (A) [10:25:37]: Jeg tror det er utrolig viktig at man går fra ord til handling, at det ikke er strategi etter strategi, ord om løft etter løft, men konkret handling.

Så til det første spørsmålet mitt: Dersom vi ønsker å reformere bosettingen, må vi sørge for at flyktningenes kompetanse matches med den kommunen hvor det er størst sjanse for å komme seg inn i arbeidslivet. Hvordan sørger vi for at det er kvalitet på det? Da må NOKUT ta ansvar. Ja, det kommer til å koste noen penger, men det koster milliarder hvis vi ikke klarer å få de menneskene inn i arbeidslivet så fort som mulig.

Det andre spørsmålet er: Hva slags konkrete krav vil statsråden stille til kommunene? Skal de ha språkpraksisplass, slik vi foreslår? Skal de ha barnehageplass, slik vi foreslår? Skal de vite hva slags arbeidsmarked de har – et forpliktende samarbeid med næringslivet? Det er jo dette som vil føre til bedre inkludering og integrering i kommunene.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:26:28]: Som jeg sa i mitt innlegg, har regjeringen nå strammet inn bosettingspolitikken. For det første skal det ikke bosettes noen i bydeler som har 30 pst. innvanderandel. Der nest legger vi nå betydelig større vekt på kommunens resultater i introduksjonsprogrammet. Det betyr i hvil-

ken grad folk kommer fra introduksjonsprogrammet over i arbeid eller videre utdanning. Det er helt sentralt. Nå ser vi allerede at mange av de kommunene som har lyktes godt, også små kommuner, får bosette flere. Eid er et eksempel på det. Gloppen er et eksempel på det. De som har gode programmer i sin introduksjonsordning, får bosette flere til neste år.

Det er ikke slik at det er strategi etter strategi, plan etter plan. Vi følger konkret opp i budsjettet for 2019: 420 mill. kr målrettes mot tiltak som vi vet virker, Jobbsjansen del A, kombinasjonsklasser for ungdom, minoritetsrådgivere, frivillige organisasjoner, modulbasert opplæring – bare for å nevne noe. Vi går fra ord til handling.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:28:01]: Den norske modellen og måten vi har organisert det norske samfunnet på, er hovedårsaken til at Norge er et av verdens beste land å bo i. Det har også gjort at vi har lyktes godt med integreringen.

For mange av dem som flytter til Norge, står utenfor arbeidslivet eller faller ut etter kort tid. Det er alvorlig for integreringen. Vi mener at arbeid er nøkkelen til god integrering. For å komme i arbeid må flere få utdanning og kvalifisering. Det er variasjoner i sysselsettingsgraden innvandrerguppene i mellom, men generelt er den betydelig lavere enn hos resten av befolkningen. Det samme gjelder utdanningsnivået. I en situasjon med stadig færre jobber som ikke krever formell utdanning, er dette en utfordring. Nøkkelen til integrering er arbeid, og veien til arbeid går via utdanning og kvalifisering.

I vårt alternative statsbudsjett for 2019 foreslår vi å styrke arbeidet med språkpraksisplasser i regi av frivilligheten med 10 mill. kr. Samtidig vil vi øke stimuleringsmidlene for en mer arbeidsrettet norskopplæring, arbeidsnorsk og bransjenorsk, med 10 mill. kr i forhold til regjeringens forslag. Videre foreslås det i vårt alternative budsjett å styrke Jobbsjansen del C med 20 mill. kr og Jobbsjansen del A med 30 mill. kr.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019 fremmer vi et forslag om en omfattende kompetansereform inndelt i to hovedspor – lære på jobb, og lære på vei til jobb. Kompetansereformen vil legge til rette for et samarbeid mellom arbeidslivets parter og Nav, regionene, kommunene og helse- og utdanningssystemet, hvor det gis mulighet til å tilegne seg riktig og arbeidskvalifiserende kompetanse. Dette kan være en styrking av grunnleggende ferdigheter som lesing og skriving, digitale ferdigheter eller fullføring av videregående opplæring. Satsingen innebærer at helsetilbud, kompetanse og arbeidsrettet aktivitet ses i sammenheng for å sikre

tett og riktig oppfølging av mennesker som står utenfor arbeidslivet.

I et arbeidsmarked som krever mer formell kompetanse, må arbeidsmarkedspolitikken styrkes og tiltakene i større grad rettes inn mot utdanning og reell kvalifisering, som fører til et solid fotfeste i arbeidsmarkedet. Vi mener at arbeidsmarkedspolitikken må styrkes og at utdanning i større grad må benyttes som arbeidsmarkedstiltak. Vi vil gjennomføre en reell inkluderingsdugnad i tråd med hva LO og NHO har tatt til orde for gjennom å øke bruken av lønnstilskudd i arbeidslivet. Det må tilrettelegges for løp hvor lønnstilskudd kombineres med fagbrev og framtidig fast ansettelse i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.

Andelen unge som ikke er i arbeid, er høy, og antallet unge uføre øker drastisk. Ordningen med arbeidsavklaringspenger fungerer ikke godt nok. Det er avgjørende at unge som mangler gjennomført videregående opplæring, sikres grunnleggende formell kompetanse, og at Nav satser mer på kompetansehevende tiltak, herunder utdanningstiltak, en mer fleksibel praktisering av dagpengeregulverket og mer bruk av lønnstilskudd.

Arbeiderpartiet vil stimulere kunnskapsinstitusjonene våre til å bidra mer til etter- og videreutdanning og utvide bransjeprogrammene til å gjelde transport og varehandel. Arbeiderpartiet vil også inkludere voksenopplæringen og ha flere desentraliserte utdanningstilbud.

Jeg vil herved vise til andre poster lansert i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019, der vi til sammen har lagt 1,24 mrd. kr til denne kompetanse-reformen for neste år. Regjeringens motsvar er noen puslete påplussinger her og der i budsjettet, og i svaret fra Olemic Thommessen var det eneste konkrete han framhevet, at vi snart skal få – etter at vi har hørt det i ett år allerede – en reform av introprogrammet. Det er vi glad for, men mens vi venter har vi nå lansert en kraftfull kompetansereform som vil bety noe for folk som står uten jobb. Regjeringen viser med en kraftløs satsing at det de holder på med, er bare prat og lite handling.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Norunn Tveiten Benestad (H) [10:32:44]: Fra 2012 har rundt 80 000 flyktninger og familiegjennforente fått opphold i Norge. I år er det 27 000, som skal ut i jobb og utdanning. Disse skal finne ny tilhørighet og nye fellesskap å bli en del av, fellesskap som gir trygghet og trivsel i et nytt land. Det er en personlig utfordring, og det er en utfordring for våre lokalsamfunn, særlig når mange skal inn i arbeidsliv, utdanning og lokalsamfunn på en gang.

Høyres viktigste prosjekt er å bygge et bærekraftig velferdssamfunn. Det er retningsgivende for oss på alle områder. For at innvandringen skal være bærekraftig over tid, må flere innvandrere i jobb. Det er vi enige om. Det er viktig for sosialiseringen. Alle må bidra for at vi skal kunne opprettholde velferden. Det er arbeidet vårt som legger grunnlaget for denne. Arbeid er den beste fattigdomsforkjemperen. Arbeid, utdanning og det å kvalifisere folk til en jobb er tre av Høyres aller viktigste satsingsområder.

Asyltilstrømmningen til Europa har falt de siste to årene på grunn av grensesamarbeid og avtalen mellom EU og Tyrkia, men vi vet at antallet mennesker på flukt øker globalt. Derfor må vi også være forberedt på at asylansøkerne kan stige igjen. Asylinstituttet vårt er viktig fordi det tar vare på forfulgte personer. Samtidig har vi sett at det ikke er lagt for å håndtere så store migrasjonsbølger som den vi hadde i 2015, og vi vet at det må løses gjennom FNs kvotesystem. Mennesker som kommer til Norge på grunn av krig og nød, har krav på beskyttelse og skal få hjelp og støtte, sånn at de kan klare seg selv så raskt som mulig.

I dette budsjettet vi nå skal vedta, skal vi ta imot 3 000 kvoteflyktninger neste år. Det er et høyt tall, og for at det skal bli vellykket, må vi samtidig stille krav og ha forventninger til at de som kommer hit, både lærer seg norsk og er villige til å delta i arbeidslivet. Velferdsstaten vår er bygd på tillit og høy arbeidsdeltakelse, og det må også gjelde nye landsmenn.

Samtidig vet vi at mange mangler den formelle kompetansen arbeidslivet vårt etterspør. 70 pst. av dem som kommer hit som flyktninger, har bare grunnskole eller ingen utdanning. Derfor er regjeringas grep for å få flere i arbeid en tydelig satsing på utdanning og kvalifisering. Både integreringsløftet og inkluderingsdugnden handler om å bruke de ressursene hvert enkelt menneske har, til å skape verdier og velferd for den enkelte og for samfunnet.

Derfor er jeg spesielt glad for at regjeringa nå forbedrer ordningen i introduksjonsprogrammet og fornyer og forbedrer norskopplæringen. Det nytter ikke bare å stille krav til antall timer, uten et mål om oppnådd kompetanse.

At regjeringa styrker tilskuddsordningen Kompetansepluss, sånn at flere får grunnleggende kunnskaper i lesing og skriving, er godt, og jeg har lyst til å trekke fram at jeg er særlig glad for at kvalifiserings- og arbeidsmarkedstiltakene skal gjennomgås og forbedres.

Regjeringa styrker det spissede jobbtilbudet Jobbsjansen del A, for innvandrerkvinner utenfor arbeidslivet, med 15 mill. kr og åpner for et samarbeid med sosiale entreprenører. Vi vet at innvandrerkvinner ofte er i en særlig vanskelig stilling når de skal ha innpass i ar-

beidslivet. Derfor synes jeg det er spennende når en ser eksempler som det vi ser i mitt eget hjemfylke og Lyngdal kommune, der Jobbsjansen har vært et prosjekt fra 2013. Nå har 46 innvandrerkvinner deltatt i prosjektet. 40 av dem er ferdig og har avsluttet prosjektet med å gå over i jobb. Seks av deltakerne er fortsatt aktive i prosjektet. Resultatet er altså 100 pst. overgang til arbeid eller utdanning i dette prosjektet i Lyngdal. Det er politikk som virker.

Helt til slutt har jeg lyst til å benytte denne anledningen også til å takke Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene for at vi nå får fjernet maksgrensen på 10 000 kr til de store barnefamiliene i mottak, at den nå kan oppheves. Det er et viktig tiltak for en liten gruppe, men jeg er veldig glad for at det kommer på plass nå.

Statsråd Tor Mikkelt Wara [10:37:23]: Fra 2016 og fram til i dag har det kommet få asylsøkere til Norge. Vi har tatt imot rett i overkant av 9 500 asylsøkere i perioden januar 2016 til utgangen av november 2018, hvorav 1 500 er relokalisert fra EU. Færre asylsøkere over en treårsperiode har vi ikke hatt siden midten av 1990-tallet. Til sammenligning mottok Norge mellom 9 785 og 11 983 asylsøkere per år i perioden 2012 til 2014. Det forventes at antall asylsøkere vil holde seg lavt også i 2019.

Få asylsøkere medfører at regjeringen kan redusere bevilgningene til mottak av asylsøkere. Samlet er regjeringens forslag til bevilgninger til programkategori Beskyttelse og innvandring redusert med 683,7 mill. kr sammenlignet med saldert budsjett for 2018. Det er midler som kan benyttes til andre viktige oppgaver.

Deler av utgiftene knyttet til flyktninger og asylsøkere føres som bistand og dekkes av bistandsrammen. Regjeringen foreslår å redusere utgiftene som regnes som bistand under Justis- og beredskapsdepartementet, med 473,7 mill. kr sammenlignet med saldert budsjett 2018.

Det er viktig også i framtiden å føre en asylpolitikk som holder antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov lavest mulig. Det gjør at ressursene kan brukes på personer med reelt beskyttelsesbehov. Sett i lys av det lave antallet asylsøkere og forventet nedgang i familieinnvandring foreslår regjeringen å øke antallet overføringsflyktninger til 3 000 i 2019.

Det er viktig både å hindre og å avdekke at personer oppholder seg i Norge basert på uriktige opplysninger. Regjeringen foreslår å bevilge 10 mill. kr til å styrke arbeidet med å kalle tilbake tillatelser som er gitt på uriktig grunnlag. Midlene skal også brukes til å utvide bruken av DNA-tester i familiejenforeningssaker.

Regjeringen prioriterer retur også i 2019. De økte ressursene politiet har mottatt de siste årene til identifi-

sering og etterforskning av personer som oppholder seg ulovlig i Norge, videreføres i 2019. Asylsøkere som ikke har krav på beskyttelse, og som ikke reiser frivillig, skal bli tvangsreturnert. Dette er viktig for å bevare tilliten til asylinstituttet og sender et tydelig signal til dem uten beskyttelsesbehov som vurderer å reise til Norge. Som følge av et høyt antall uttransporteringer over flere år samt lave asylankomster reduseres derfor måltallet for retur nå.

Regjeringen legger i sitt forslag til statsbudsjett for 2019 opp til en stø kurs i innvandringspolitikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [10:40:25]: I går så vi at regjeringen var uenig med regjeringen. Det er ganske nytt i norsk politikk. Det er kaos, men det er også alvorlig at vi har en regjering som er splittet og lever med totalt forskjellige virkelighetsoppfattelser av noe så viktig som kontroll, forutsigbarhet og felles ansvar i migrasjonspolitikken.

I går hevdet Fremskrittspartiet at dersom regjeringen sier ja til denne plattformen, betyr det at man mister kontrollen over norsk innvandringspolitikk, pressefriheten blir truet, det blir mer trygdeeksport. Det ble til og med hevdet at avtalen inneholdt blank løgn, og at avtalen «endrer alt når det gjelder migrasjon». Mitt spørsmål er: Er dette også statsrådets begrunnelse for at han tok dissens, eller er han uenig med egen stortingsgruppe?

Statsråd Tor Mikkelt Wara [10:41:11]: Som regjeringen redegjorde for, er denne plattformen ikke bindende juridisk. Det er et politisk dokument. Det betyr at så lenge Fremskrittspartiet sitter i regjering, vil vi ikke trenge å legge den til grunn, fordi den ikke binder regjeringen. Det som jeg legger til grunn for min politikk, er Jeløya-erklæringen og den politikken som ligger der. Så jeg har for så vidt ikke noen grunn til å frykte den. Men – og det er viktig – jeg skjønner de representantene som frykter denne plattformen dersom Arbeiderpartiet kommer i regjering. Arbeiderpartiet har jo erklært seg enig i plattformen, og da må vi kanskje anta at de ønsker å legge plattformen til grunn for politikken som skal føres.

Masud Gharahkhani (A) [10:42:01]: Statsråden svarte ikke på spørsmålet mitt. Er det slik at statsråden er enig med Fremskrittspartiets stortingsgruppe i at denne avtalen betyr at Norge mister kontroll over norsk innvandringspolitikk, at det blir mer trygdeeksport, at pressefriheten er truet, og at det endrer alt innenfor migrasjonsspørsmålet? Er det slik at innvandringsministeren, som representerer Fremskrittspartiet, er enig med egen stortingsgruppe – eller ikke? Dersom

han er enig med egen stortingsgruppe, burde han allerede i går ha trukket seg som innvandringsminister og trukket Fremskrittspartiet ut av regjeringen.

Statsråd Tor Mikkelt Wara [10:42:36]: Jeg har opplevd at jeg svarte på spørsmålet.

Det er ingen grunn til bekymring for denne plattformen så lenge Fremskrittspartiet sitter i regjering, men det er grunn til å bli bekymret for denne plattformen dersom Arbeiderpartiet sitter i regjering. Derfor er det et stort poeng at Fremskrittspartiet forblir i regjering. Plattformen er ikke bindende på noen juridiske eller folkerettslige måter – ergo er det et politisk dokument. Da er det de politiske føringene som ligger til grunn for dette. Jeg vil nok si at det er viktigere nå enn noen gang tidligere at Fremskrittspartiet sitter i regjering, slik at vi ikke trenger å frykte de advarslene som representantene fra Fremskrittspartiet refererte til i går.

Heidi Greni (Sp) [10:43:31]: Det er en første gang for alt: Dette er første gang jeg har hørt om hvor viktig det er å sitte i regjering for å hindre at statsministeren får gjennomslag for det hun signerer på.

Til noe helt annet: I oktober 2017 la daværende justisminister Sylvi Listhaug fram en plan for Råde, om et nytt ankomstsenter der politiet og UDI skulle ha et nært samarbeid for at åtte av ti skulle få avklart sin status i løpet av 21 dager. De skal enten få opphold eller bli sendt ut av landet. Det ble sagt at de hadde håp om at dette skulle være oppe og gå i løpet av neste år, altså i løpet av 2018, hvis Stortinget ga sin tilslutning til det. Dette er godt og vel ett år siden, og siden da har vi ikke hørt noen ting. Er dette blitt lagt på is? Kan vi forvente en sak til Stortinget snart? Hva er statusen?

Statsråd Tor Mikkelt Wara [10:44:31]: Dette er overhodet ikke lagt på is. Mottaket i Råde eksisterer. Det er også asylsøkere der i perioder. Men vi er ikke ferdig med ombyggingen slik vi ønsker å gjøre den, så det er fortsatt under utvikling. Jeg har selv vært og besøkt stedet, og jeg tror det blir et veldig bra og effektivt sted, fordi det gjør følgende: I en vellykket situasjon bør de som skal bli, få en rask behandling, slik at vi raskt kan integrere dem inn i det samfunnet som de skal være i. De som ikke skal bli, bør raskest mulig sendes tilbake. Derfor har man lagt opp til å ha ulike spor, bl.a. et hurtigspor, som skal være enda raskere – bare 48 timer – for en del helt åpenbart grunnløse asylsøkere.

Heidi Greni (Sp) [10:45:22]: Daværende statsråd Listhaug sa også på det tidspunktet at når denne planen var konkretisert, ville den bli lagt fram for Stortinget og implementert i løpet av 2018, hvis den fikk Stortingets tilslutning. Vil denne saken bli lagt fram for Stortinget,

eller vil denne endringen skje uten at Stortinget blir involvert?

Statsråd Tor Mikkelt Wara [10:45:42]: Vi er fortsatt i gang med å utvikle mottakssenteret på Råde. Det vi gjør, er å gjøre de bygningsmessige forbedringene som må til. Dersom det er behov for å gjøre lov- og regelendringer, eller det er budsjettmessige konsekvenser av dette, vil selvfølgelig Stortinget bli involvert.

Karin Andersen (SV) [10:46:14]: I 2016 stilte jeg et spørsmål om regjeringen mente at jesidier kunne bli returnert til internflukt i Irak. De svarte: Ja, selvfølgelig kunne de det. Nå har Nadia Murad nettopp fått nobelprisen. Hun har fortalt at hadde hun ikke blitt hentet ut av disse nærområdene, hadde hun antakeligvis blitt drept.

Statsråden og regjeringen har applaudert Murads mot og historie. Samtidig vet vi at med regjeringens politikk blir jesidier returnert til disse områdene. Ser statsråden at det er behov for å hente folk ut av nærområdene fordi det ikke er sikkerhet der, selv om de sitter i noen såkalte leire i nærområdene? Erkjenner statsråden at dette for noen er et spørsmål om liv og død?

Statsråd Tor Mikkelt Wara [10:47:16]: Det er to spor som gjelder for mottak av flyktninger i Norge. Det ene er asylsøkere. Asylsøknader mottas, og de behandles i henhold til regelverket. Det andre er at vi henter kvoteflyktninger/overføringsflyktninger, og da henter vi dem gjerne fra ulike leire. Det er mottakskommisjoner, og dette skjer etter anbefalinger fra FNs høykommissær. Det ligger til grunn for de mottakene vi har. Man sender ikke folk ut i verden for å hente noen hjem på bakgrunn av enkeltoppslag og enkelthendelser. Man behandler asylsøknader, og så har man et samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger. Det tror jeg er et veldig fornuftig og riktig spor når Norge skal ta imot flyktninger.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [10:48:24]: Samfunnet vårt er attraktivt. Likevel er den største utfordringen for Norge på sikt å sikra velferdssamfunnet. Det handler om å ta ansvar for innbyggjarane våre og for dei komande generasjonane. Ei blanding av fattigdom, organisert kriminalitet, valdeleg ekstremisme og svake institusjonar og land gjev ofte grobott for ustabilitet og konflikt i mange land. Klimaendringane bidreg også til at det tradisjonelle jordbruket får stadig nye vanskar. Desse utfordringane må møtast med målretta og koordinert handling og auka nærvær frå dei lokale styresmaktene og

verdssamfunnet. Målet om å stabilisera landa og styrkja levekåra for befolkninga vil bidra til mindre migrasjon og mindre behov for asyl. Det nyttar svært lite med SVs politikk – å ta inn fleire til landet vårt.

Å kunna søkja asyl er ein personleg rett som må vernast om, men kollektive migrasjonsutfordringar må løysast på andre måtar:

- Kvinneres deltaking i arbeidslivet og samfunnslivet må aukast.
- Regionale og nasjonale aktørar i land med utfordringar må arbeida for tryggleik og fred.
- Innsatsen mot terrorfinansiering og kriminelle nettverk må styrkjast.
- Kampen mot korrupsjon må støttast, og viktige institusjonar som politi og domstolar må styrkjast.
- Verdiskapinga og sysselsetjinga må aukast, og det gjer vi aller best ved at handelen i verda er fri.
- Vi treng ikkje ein politikk som støttar opp under ulovleg migrasjon.
- Vi treng heller ikkje ein politikk der mesteparten av ressursane vert brukt på få emigrantar i nye land, framfor betydeleg større nytte av ressursane i heimlanda.

Konsekvensane av ei dårleg regulert innvandring er omfattande. Noreg hadde i fjor ei «befolkningsfornyng» der det blei født ca. 60 000 barn, samtidig som 20 555 menneske med ikkje-vestleg opphav fekk opphald. Dei var med andre ord lovlege «innvandrarar» ifølge dagens reglar.

Ikkje-vestlige innvandrarar som kjem til Noreg, er kostbare. Eit anslag finn vi i NOU 2017: 2, frå det såkalla Brochmann II-utvalet. Der står det at det kostar 94 000 kr per mann og 170 000 kr per kvinne kvart år for dei som kjem frå landområde 3. Dette innvandringsmønsteret vil, dersom det held fram i samsvar med SSBs moderate prognosar, bidra til at norske skattebetalarar får ei byrde på ca. 10 000 ekstra 2013-skattekrone innan 2025. Det er omtrent det same som at kvar einaste nordmann skulle få ein skatteauke på 12,5 pst. Ein føreset då at dette vert ei form for gjennomsnittsberekning av personskatt, basert på at skattyttarar over 17 år i gjennomsnitt betalte 103 000 kr i skatt i 2013. Me veit at slike gjennomsnittsberekningar ofte vert feil. Mange er studantar og har ikkje inntekt før seinare, så mange vil nok måtta bidra med mykje meir.

Så det er dyrt å vera attraktiv – på så mange område. Difor er det kjekt å sjå at regjeringa sin strenge, men også rettferdige innvandringspolitikk har brei støtte i denne sal, om enn ikkje frå SV. Men det er viktig at vi følgjer med på konsekvensane på sikt.

Theodor Helland (FrP) [10:51:48]: Innvandring gjer Norge til et mer mangfoldig land. Det er bra. Vår

humanitære tradisjon tilsier også at vi skal hjelpe mennesker i nød, men det er ikke uten utfordringer. Det krever at alle deler av samfunnet stiller opp for å sikre god integrering. Det har vært nødvendig å håndtere innvandring og antall asylsøkere, og vi må prioritere å ta imot dem som har et reelt beskyttelsesbehov, rask bosetting av dem som får opphold, og rask retur av dem som ikke får det.

Jeg mener debatten om innvandring ofte handler vel så mye om hvordan vi tar imot dem som kommer, som den gjør om hvem som kommer. God integrering er av avgjørende betydning, og jo mer vi satser på god integrering, jo bedre kan vi ta imot dem som skal bosettes i Norge.

NTB meldte denne uken at én av fire asylsøkere i år er fra Tyrkia. Av de totalt 2 882 asylsøkerne som er kommet til Norge så langt i år, er 720 fra Tyrkia. Konflikten mellom Erdogan-regimet og Gülen-bevegelsen er bidragsytende til dette.

Jeg vil fortelle om en av disse, som har funnet seg til rette i idrettsforeningen jeg selv tilhører, i Kristiansand. Jeg vil gi skryt til hvordan idrettsforeningen, Kristiansand kommune og Norges Fekteforbund har bidratt til at vedkommende har kunnet utøve sin idrett fra første dag i Norge. Alle idretter som er tilsluttet Norges Idrettsforbund, har som mål at alle skal få være med. Det er god integreringspolitikk. På trening kan man lære norsk, få norske venner og bli en del av det norske samfunnet.

Det er svært positivt at regjeringen i større grad vil mobilisere sivilsamfunnet for å lykkes bedre med hverdagsintegreringen. I denne sammenheng er idretten og kulturlivet sentrale aktører vi må samarbeide med dersom vi skal lykkes. Med min erfaring fra norsk fekting vil jeg legge til at det kanskje ikke er de typiske vinteridrettene våre som er de mest tilgjengelige for flyktninger eller asylsøkere. Det er i møte med den interessen og evnen for idrett mange allerede har, at integreringen går raskest. Vi må derfor også legge til rette for å beholde et mangfold av ulike idretter innenfor den organiserte idrettsparaplyen.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [10:54:40]: I Aftenposten i 2016 sto det en kronikk med følgende oppfordring:

«Kjære jente som lever i glasshus: Det er ingen skam å være fri! Motstanderne dine vil si at du er blitt for vestlig. Men om det er synonymt med å være fri, så er jeg vestlig – og stolt av det.»

Det sa Sofia Srouf, en av forfatterne av boken «Skamløs».

NRK-profilen Noman Mubashir har stått fram som homofil. Han sa til Dagbladet – også i 2016 – at media hadde spurt ham om å snakke om dette i over 15 år, men han turte ikke.

«Jeg fryktet reaksjonene som kunne komme fra det norsk-pakistanske miljøet. (...) Det er takk og pris litt bedre i dag, men vi har en lang vei å gå.»

Jeg slutter meg til det siste utsagnet.

Disse historiene forteller om behov for organisasjoner, og ikke minst frivillige som jobber i disse organisasjonene, som tar opp problemstillinger som negativ sosial kontroll. Født Fri, LIM og Minotenk er eksempler på slike organisasjoner. De har alle fått økt tilskudd i statsbudsjettet og påplussinger ved hjelp av forhandlingene med Kristelig Folkeparti.

De frivillige organisasjonenes arbeid er avgjørende for om vi skal lykkes, særlig med hverdagsintegrering. Regjeringen har gjort noen grep i statsbudsjettet for både å forenkle og målrette tilskuddsordningene. På integreringsfeltet gjøres det nå om på dagens fire søkbare tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner til én søkbar ordning. Det vil skape mindre byråkrati, både for frivillige og for offentlig sektor. Jeg håper at dette vil mobilisere og målrette innsatsen til organisasjonene, og at det blir mer attraktivt å jobbe i frivillige organisasjoner.

Det hjelper lite å bruke innsats på kompetansehevende tiltak og negativ sosial kontroll dersom man har blitt kvalifisert, har brukt masse tid på kompetanseheving og ikke får innpass i arbeidslivet. Diskriminering forekommer fortsatt. Det må bekjempes. Likeledes er islamofobiske holdninger i framvekst i Europa og også i Norge. Det forsterker utenforskap, og i verste fall kan det gi radikaliseringsprosjekt av de unge som ikke føler seg hjemme eller har plass verken i sitt eget miljø eller i det vi kan kalle «det norske miljøet». Så integrering er en stor utfordring.

Karin Andersen (SV) [10:57:52]: Jeg er enig i hvert eneste ord som representanten Ørmen Johnsen nå sa. Derfor velger SV å bruke mer penger på Antirasistisk senter og å kutte bevilgningen til Human Rights Service, som bidrar til rasistiske holdninger som gjør det vanskelig for ungdom og andre å få jobb. Derfor foreslår vi også i denne innstillingen at man skal styrke kompetansen om kjønns- og seksualitetsmangfold og kulturkompetanse i voksenopplæringen knyttet til introduksjonsordningen. Jeg oppfordrer Høyre til å stemme for det forslaget, for det er nettopp det representanten Ørmen Johnsen nå var oppe og snakket om. Det er veldig viktig – også å være med på å sikre at man får rett til å fullføre kompetanse, en rettighet. Jeg ser at regjeringen har tatt noen steg på den veien, men dessverre ikke langt nok; de har ikke støttet SV helt fram. Men det er riktig det Ørmen Johnsen sier, om at det er veldig mye som handler om holdninger og stemning. Da er det litt ille å høre disse innleggene der man sitter og regner på om man skal redde folk. For det er altså folk som dør nå

på grunn av stengte grenser. Vi må ta inn over oss at det er slik det er.

Det hadde også hjulpet om justisministeren hadde bidratt til fakta når det gjelder volumet på hvem av utlendingene som bidrar mest til kriminalitet. Det er ikke flyktningene, det er arbeidsinnvandrerne. Jeg har også sett på tallene for tvangsreturer. Er det flest fra Afghanistan og Syria? Nei, det er ikke det. Det er flest øst-europeere og russere. Det er de som er det store volumet av tvangsreturer i Norge. Det er viktig nå at representanter fra regjeringen også er ærlige på dette, for det er helt uriktig når flyktninger og asylsøkere nærmest blir stemplet som kriminelle i seg selv. Det er mulig mange av dem som sier det, ikke mener det, men det høres slik ut, og alle andre hører det. Det bidrar til en stemning som pisker opp rasisme, som representanten Ørmen Johnsen nå nettopp var oppe og advarte mot – fordi det er feil, og fordi vi da taper masse ressurser hos flotte mennesker som ønsker å bidra i samfunnet vårt, og som har mye å komme med. Derfor foreslår SV økninger på alle de områdene som mange har vært oppe og snakket om nå.

Så det er viktig hva slags fakta regjeringen og regjeringens stortingsrepresentanter bringer på bordet, og at vi får diskutert disse sakene ut fra fakta, og ikke det ønsket som Fremskrittspartiet har, om å skape panikk i alle leirer. For det bidrar ikke til noe godt, og dessverre har de andre partiene enten bidratt til eller vært stille om det.

Heidi Greni (Sp) [11:01:19]: Senterpartiet ønsker en ansvarlig og anstendig flyktningpolitikk, og det aller viktigste for oss er å sørge for en god integrering for dem som kommer. Etter 2015 er det fortsatt mange som ikke er i arbeid eller utdanning, og i tillegg har det kommet et betydelig antall på familiegjenforening. Senterpartiet mener det er rett å sørge for i større grad å fokusere på integrering i tiden framover og rette innsatsen inn mot dem som har kommet til Norge, samtidig som vi mottar kvoteflyktninger for å ta imot dem som trenger det mest.

For å sikre at vi får flere ut i arbeidslivet, er språk helt avgjørende. Senterpartiet er tydelig på at språk er prioritering nummer én for å sikre god integrering. Derfor prioriterer vi i vårt alternative budsjett også å styrke dette.

Hovedmålet må hele tiden være at flest mulig kommer i arbeid. Slik kan utfordringer knyttet til fattigdom og forskjeller reduseres. Det er et problem at barnefattigdommen i Norge øker, og i stor grad dreier det seg om barn av innvandrerforeldre. Dersom vi ikke klarer å sikre at flere kommer ut i arbeidslivet og slik får en tettere tilhørighet til det norske samfunnet, risikerer vi at enda

flere vokser opp i fattigdom. Det er en stor utfordring både på kort og lang sikt.

Dette handler nok mye om at vi ikke klarer å sikre gode nok kvalifiseringsløp for nye landsmenn. Språk-opplæring og formell kvalifisering må oppnå bedre resultater for å sikre at innvandrere ikke blir stående uten arbeid og egen inntekt.

Manglende tilrettelegging for dem som ikke bor på et utdanningssted, er en annen sak som jeg tok opp i replikordskiftet. Integrering og kompetanseheving krever tid og ressurser både for den enkelte og for samfunnet, og vi må sikre at det tilpasses mer til den enkelte, slik at det leder til formell kompetanse som passer det norske arbeidslivet.

Jeg registrerer at regjeringen nå styrker språkopplæringen i mottak. Det er bra. De har tidligere redusert dette, og heldigvis har de nå innsett at det var et stort feilgrep.

En annen problemstilling som har blitt løftet den siste tiden, er maksgrensen for matpenger på mottak, hvor barnerike familier ikke får nok til å dekke utgifter til mat. Dette har flere partier, inkludert Senterpartiet, kompensert for i budsjettet. Vi må sikre at folk som bor på mottak i Norge, ikke opplever usikkerhet rundt mat, og vi må sikre at folk som kommer til Norge, kan leve trygt under verdige forhold. Derfor er jeg glad for at Kristelig Folkeparti har greid å snu regjeringen i dette spørsmålet.

Det gjøres mye godt arbeid for integrering i kommunene, og frivilligheten er en viktig del av dette. Det kommer nok ikke som noen overraskelse på noen at Senterpartiet er opptatt av spredt bosetting, og at vi vil ta hele landet i bruk. Derfor vil vi sikre at det ikke bosettes nye i kommuner som allerede har områdefordringer, men sørge for at det bosettes i alle kommuner her i landet.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:04:38]: Mange av dilemmaene vi møter i integreringsdebatten, har tilknytning til mange av de viktige frihets- og likestillingskampene i vårt samfunn, nemlig friheten til å leve sitt liv på forskjellige måter. Mange i innvandremiljøer står overfor stort sosialt og kulturelt press når de skal velge hvordan de skal leve sitt eget liv.

Arbeiderpartiet mener det er et felles ansvar å bekjempe sosial kontroll. I Norge skal alle ha frihet til å være seg selv. Derfor vil Arbeiderpartiet ha fylkesvise rådgivere som kan arbeide for å avdekke sosial kontroll og hjelpe ofre. Til dette har vi satt av 15 mill. kr i vårt alternative budsjett. Rådgiverne skal styrke kompetansen til ulike etater som har kontakt med unge, som skole, barnevern, helsemyndigheter og helsesøstre, og samarbeide tett med minoritetsrådgiverne som arbeider ut mot skolene.

Vi mener innvandrersorganisasjonene og annen frivillig virksomhet er helt avgjørende for den gode integreringen som foregår i mange kommuner i hele landet. Det er et felles ansvar å bekjempe sosial kontroll. Alle skal ha frihet til å være seg selv, til å delta og til å bryte ut dersom de opplever begrensninger i sin frihet. Alle i Norge skal ha frihet og mulighet til å delta i sosiale sammenkomster, fritidstilbud, arbeid og annet samfunnsliv. Derfor styrker Arbeiderpartiet bevilgningen til nasjonale organisasjoner med 32,9 mill. kr i forhold til regjeringens budsjett. Vi ønsker å styrke alle organisasjonene som mottar støtte, med unntak av Human Rights Service, som Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2019 foreslår at ikke skal motta noe støtte.

Noen av midlene vil vi øremerke, bl.a. vil vi gi 2,5 mill. kr til organisasjonen Bydelsmødre, slik at flere kommuner kan få til prosjekter sammen med bydelsmødrene for å få til mer hverdagsintegrering. Arbeiderpartiet mener det er viktig å bekjempe sosial kontroll og negative holdninger mot LHBTI+-personer. Derfor vil vi sette av 900 000 kr til organisasjonen Skeiv verden, til å videreutvikle et program for ansatte i introduksjonsordningen. Dette programmet skal ha som mål å bekjempe negative holdninger og styrke opplæringen om LHBTI+-personer for elever i introduksjonsordningen.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:07:20]: Jeg vil først kommentere noe av det som kom fram fra representanten Karin Andersen om personer med fluktbakgrunn og kriminalitet. Andersen framsstiller det som om vi prøver å trekke fram personer med fluktbakgrunn som mer kriminelle enn andre. Vi har ingen interesse av å svartmale situasjonen, vi har ingen interesse av å spre noe som ikke er riktig. Men for et år siden kom det en kriminalitetsrapport som SSB hadde utarbeidet, som viste at de med fluktbakgrunn har f.eks. tre ganger så høy forekomst av voldskriminalitet enn øvrig befolkning. Man ser at land som Somalia er blant de landene som toppe kriminalitetsstatistikken. Dette er det viktig å være klar over og ikke prøve å skyve bort og gjemme vekk, for hvis vi ikke tør å være klar over hva som skjer, kan vi heller ikke handle mot en negativ utvikling.

Den andre siden av det er at på statsbudsjettet og blant de frivillige organisasjonene som får støtte, er det et lite hav av frivillige organisasjoner og andre som får støtte, som er svært innvandringsliberale. Så er det én post som går til HRS, som er den eneste kritiske røsten i innvandringspolitikken, som fokuserer på de sidene vi må gjøre noe med. De ønsker SV også å bekjempe. Man ønsker ikke å høre realiteten om hva slags konsekvenser innvandringspolitikken har, og da klarer man heller

ikke å gjøre noe med det. Jeg er veldig glad for at vi støtter et mangfold av stemmer som kan opplyse om hva som skjer som følge av den innvandrings- og integreringspolitikken som føres.

Men grunnen til at jeg egentlig tok ordet, var for å komme med et lite tillegg på forslaget som er fremmet. Forslaget kan jeg lese opp, det er som følger:

«Stortinget samtykker i at økt bevilgning på 6 mill. kroner over kap. 490 post 1, kan benyttes til tiltak for å bedre vilkår for barn i asylkjeden, herunder mottak. Bevilgningen kan også nyttes under kap. 490 post 21.»

Tillegget blir da: «og på denne bakgrunn tilføyes stikkordet: kan nyttes under post 21.» Da skulle det bli helt riktig.

Stein Erik Lauvås (A) [11:10:14]: Det er ikke lett å finne tråden i dette. Jeg sitter og lytter til representanten Thommessen og representanten Engen-Helgheim og hører at de befinner seg i to helt ulike univers, eller to helt ulike verdener, hva angår asyl- og flyktningpolitikken.

I går hadde vi en heller selsom runde her på Stortinget om migrasjonsplattformen, der Fremskrittspartiets representant Engen-Helgheim gikk så langt at han sto her på denne talerstolen og faktisk beklaget at hans egen regjering gikk inn for, støttet, denne plattformen – selv etter å ha hørt sin egen utenriksminister redegjøre for saken. Det ble laget et stort sirkus av Fremskrittspartiet i går i asyl- og innvandringspolitikken i et forsøk på å vaske sine hender for ytre høyre fløy. Engasjementet fra i går videreføres ikke i dag, for i dag aksepterer jo Fremskrittspartiet å øke antallet kvoteflyktninger, bl.a.

Det er fullstendig sprik og kaos i regjeringspartiene. Det er et så stort sprik at jeg hører at Fremskrittspartiets egen justisminister her i dag ikke helt vet hvilket ben han skal stå på: hans eget parti Fremskrittspartiets politikk eller regjeringens politikk. Regjeringen er jo i ferd med fullstendig å gå opp i limingen når det gjelder asyl- og innvandringspolitikken. Det er sterkt betenkelig. Landet er ikke tjent med det.

Linda Monsen Merkesdal (A) [11:12:45]: I 2015 var det en imponerende dugnadsinnsats av mange landets kommuner. Små kommuner tok imot store antall flyktninger. I dag er mange av disse kommunene i en økonomisk vanskelig situasjon. Vi ser en økning i sosial og økonomisk ulikhet. Flyktninger er overrepresentert blant arbeidsledige, spesielt flyktningkvinner. Det gir igjen betyr levekårsutfordringer, som bl.a. manglende integrering og økt fattigdom.

Regjeringen kutter stadig i bevilgningene til kommunene, samtidig som den krever større handling fra kommunene. Dette regnestykket går ikke opp. Flere

kommuner har i dag ikke økonomi til å møte utfordringene de står overfor. Kommunene må styrkes økonomisk for å kunne sette i verk gode og langsiktige integreringstiltak.

I lys av årets Nobels fredspris og med dagens kunnskap vet vi at en god del av flyktningene som kommer til Norge, har utfordringer fordi de har opplevd traumer og umenneskelige handlinger. Flyktninger er mennesker som har mistet hus, familie og venner. Alt som var kjent, er blitt ukjent. Dette er fakta som vi må ta inn over oss og inn i integreringsarbeidet. Skal vi lykkes med integrering, må vi ta i bruk kunnskap og metoder som vi vet fungerer. Skal en personlig lykkes med å bli integrert, må en ha mulighet til å følge opp barna sine på skole og i fritid, ha kolleger og føle at en bidrar til samfunnet. En må forstå samfunnet. En må få være i aktivitet og i arbeid.

Vi vet at tiltak som arbeid, samfunnskunnskap og språkkunnskap er integrerende. Arbeiderpartiet foreslår derfor i sitt alternative budsjett 30 mill. kr til Jobbsjansen rettet mot kvinner, 7 mill. kr til forlengelse av introduksjonsprogrammet, 10 mill. kr rettet mot arbeidsnorsk og bransjenorsk og 10 mill. kr til språkpraksis. Flest mulig vil integreres i samfunnet de bor i, og de skal få mulighet til det. Vi i Arbeiderpartiet har som mål å være best i verden i integrering. Vi vil derfor sette av 10 mill. kr til forskning for å finne de beste metodene for at flyktninger skal få mulighet til å komme seg i arbeid og bli en del av det norske samfunnet.

Ett integreringstiltak som vi kan ta i bruk helt gratis, handler om retorikk. Retorikk har effekt. Mennesker som blir omtalt som et problem, kan utvikle seg til å bli et problem. Mennesker som blir sett på som en ressurs, blir en ressurs. Forskning viser at dette fungerer. Politikken må vise vei, slik at mennesker som kommer til Norge, skal få brukt sitt potensial – og ikke minst få mulighet til å bli en del av det norske samfunnet.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [11:15:51]: SV er imot å gi statstilskudd til en blogg – for det er det Human Rights Service er – som sprer høyreekstrem konspirasjonsteori. Det er ikke noe som man trenger å gi noen statsstøtte til. Jeg bare ber representantene eksperimentere litt med tanken om man hadde syntes det hadde vært greit hvis dette hadde vært en jødekritisk blogg. Ytringsfriheten gjelder, man trenger ikke å ha statsstøtte for å ha den.

Det andre er kriminalitetsstatistikken. Juster den for alder og kjønn, så ser dette veldig annerledes ut! Unge menn er mer kriminelle enn andre, menn er vesentlig

mer kriminelle enn kvinner. Det er realiteten. Vi går jo ikke rundt og frykter alle menn av den grunn – eller sprer slike tanker om alle menn av den grunn. Så slutt med det!

Det siste er: Hvis regjeringen bryr seg om identitets-kriminalitet – som er alvorlig – knyttet til internasjonal kriminalitet, få på plass biometri!

Presidenten: Representanten Siri Gåsemyr Staalesen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:17:12]: Jeg vil benytte anledningen til å be statsråd Sanner om en rask refleksjon knyttet til noe han sa i stad, nemlig at regjeringen nå ikke ønsker å bosette i Stovner bydel, men i f.eks. Gloppen kommune, som har gode resultater på introprogrammet. Da jeg var på besøk ved voksenopplæringen på Helsefyr i høst, fortalte rektor at man gjennom Groruddalssatsingen – på Smedstua voksenopplæring, som ligger i bydel Stovner – hadde fått til en oppstart, en pilot, for å få helsefagarbeidere kjøpt gjennom et skoleløp. Som Sanner også kjenner til, er Helsefyr-modellen brukt i mange kommuner – bl.a. Gloppen, som han selv nevnte – som en foregangsmåte for å få innvandrere gjennom raske løp i introprogrammet. Jeg lurer på hvordan Sanner avveier innvandrerandel i bydeler opp mot bydeler som får veldig gode resultater i pilotprosjekter på opplæring.

Presidenten: Representanten Jon Engen-Helgheim har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [11:18:24]: De tallene fra kriminalitetsrapporten til SSB som jeg kommenterte, er justert for kjønn og alder, og fortsatt kommer somaliere på toppen av statistikken, fortsatt er flyktninger tre ganger mer voldskriminelle enn den øvrige befolkningen. Så det som SV sier, er helt feil.

Denne regjeringen legger opp til å ta imot 110 færre kvoteflyktninger totalt sett enn det som har vært snittet de fire siste årene. Det lever Fremskrittspartiet godt med.

Det jeg klaget på i går, var Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som ba om en redegjørelse, og som ønsket den velkommen. Men da utenriksministeren kom og holdt en god redegjørelse, ville de ikke debattere den. Da kritiserte de regjeringen for å komme og holde redegjørelsen. Det viste seg å være et spill for galleriet. Det kritiserte jeg – at vi tilsluttet oss en slik avtale uten å få en debatt, på grunn av at Senterpartiet og Arbeiderpartiet gikk imot det.

Willfred Nordlund (Sp) [11:19:44]: Jeg skal prøve å unngå å forlenge debatten vesentlig, men det er interes-

sant å merke seg at flere av partiene ikke har tatt ordet i denne saken, hvor vi debatterer det harde og konkrete når det kommer til hvordan vi skal prioritere penger for å imøtekomme de utfordringene som integreringen gir, og ikke minst for å hjelpe flere mennesker som møter utfordringer i forbindelse med asylproblematikken. Jeg registrerer med interesse at bl.a. Venstre ikke har tatt ordet i denne saken, mens man i går hadde et stort behov for å markere seg. Det samme hadde mange av representantene fra Fremskrittspartiet. Jeg registrerer at man ikke har den samme interessen i dag, når man faktisk diskuterer det konkrete innholdet i saken. Det er egentlig litt forunderlig, og man kunne vært fristet til å spørre hvorfor det er slik.

Familiegjenforening har blitt diskutert her i salen i dag. Representanten Engen-Helgheim viste til at regjeringens arbeid har blitt satt på prøve i så måte, og at man der har lyktes. Da er det fristende å spørre representanten Engen-Helgheim om han er enig med en av sine partikolleger, Sylvi Listhaug, som var ute og sa at hun ønsket å stramme inn ytterligere på familiegjenforening – bare for å få en avklaring om hva han mener om det. I den sammenheng er det interessant å merke seg at både Venstre og Kristelig Folkeparti, som tydeligvis er sterkt imot dette, ikke har vært inne på temaet her i dag når vi faktisk har debattert det.

Jeg sliter fortsatt med å forstå hvorfor man flytter vel 6 mill. kr fra den ordinære driften til styrking av asylkjeden for barn, som det heter. I mitt hode har man foretatt en styrking på en rekke av områdene, både i opposisjonens alternative budsjett og i posisjonens budsjett, mens det man viste til i innstillingen, er at bakgrunnen er å styrke arbeidet med tilbakekall av oppholdstillatelse som er gitt på feil grunnlag, og økt bruk av DNA-testing. Det finner jeg litt merkelig, men det kan ha sammenheng med at saksbehandlingstiden i departementet har gått opp på dette området siden man opprinnelig la det inn, men jeg registrerer at man nå ønsker å bruke pengene på noe annet. Det finner jeg litt merkelig, for det er ikke samsvar mellom det som skrives i innstillingen av regjeringspartiene, og det man foreslår her i salen nå om å gjøre omprioriteringer. Det kan for øvrig være en god omprioritering, men Senterpartiet kan ikke være med på det når vi kommer til avstemningen, rett og slett fordi vi ikke har de pengene i vårt alternative budsjett-opplegg.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:22:49]: Det er ikke mitt ønske å forlenge denne delen av debatten, men jeg fikk et konkret spørsmål fra representanten Gåsemyr Staalesen som jeg syntes var så godt at jeg ikke kunne la være å svare. Mitt utgangspunkt i integreringsdebatten er at vi verken skal skjønne male eller svartmale. Vi skal

vert imot løfte frem det som går bra, og så skal vi ta tak i det som ikke fungerer. Noe av det som går bra, er det voksenopplæringstilbudet som er på Helsfyr, og det tilbudet man har i Gloppen kommune – som man også har på Lillehammer – hvor deltakere på introduksjonsprogrammet får mulighet til å starte med fagopplæring og få et fagbrev. Det vet vi er veien til jobb og å kunne leve et selvstendig liv. Derfor ønsker vi at dette ikke skal være unntakene. Vi ønsker at dette skal være noe som er mulig i introduksjonsprogrammene også andre steder. Det er et av nøkkelgrepene i den reformen av introduksjonsprogrammet vi nå gjør.

Det er ikke slik at Oslo kommune ikke skal bosette noen i fremtiden, men vi har satt en grense for bydeler og områder. Jeg vil tro at det er bred politisk enighet om at vi må sørge for at det ikke blir en for stor andel i enkelte områder. Vi må bidra til at vi har åpne og inkluderende byer også om 10, 20 og 30 år, hvor vi lykkes med integreringspolitikken.

Helt til slutt: Det ble sagt av Arbeiderpartiets innvandringspolitiske talsmann at man nå ønsket å innføre samfunnsfag for kvoteflyktninger før de kommer til Norge. Det er allerede gjennomført. Nå tar vi et skritt videre, hvor vi også skal prøve ut et prosjekt hvor man får et program før det tas endelig beslutning om man skal bli kvoteflyktning til Norge. Det er for å bidra til en realitetsorientering om hvilke krav vi stiller, hvilke verdier vi vektlegger, før man fra norsk side tar en endelig beslutning om de skal tas ut som kvoteflyktninger. Dette er viktig, og vi prøver nå ut nye veier for å lykkes enda bedre med integreringen.

Eirik Sivertsen (A) [11:25:26]: La meg starte med å si takk til statsråd Sanner i dag for imøtekomende og gode svar både i replikkordskiftet og nå sist her på talerstolen. Statsråden har også framhevet integreringen som et av regjeringens viktigste prosjekter. Det er jeg glad for, og jeg synes det er bra at regjeringen, dog etter fem år, legger fram en integreringsstrategi. Selv om vi er uenig i noen av virkemidlene, er det bred enighet om at det er arbeid, språk og kompetanse som er de viktigste faktorene for å lykkes med det. For Arbeiderpartiet er det ikke noe nytt – arbeid til alle er jobb til én, også når man har kommet til landet med en annen bakgrunn.

Så noen kommentarer til innlegget fra representanten Thommessen, som iherdig forsøker å gjenta at Arbeiderpartiet vinger i innvandringspolitikken. Den beskrivelsen av sin egen politikk og de ordene han låner fra Arbeiderpartiet om en streng og rettferdig innvandringspolitikk, har vi brukt i mange, mange år. Jeg merket meg likevel at Thommessen valgte å droppe det ordet som vi har i tillegg, nemlig en «human» politikk, men det får stå for hans regning.

Thommessen var også inne på betydningen av internasjonalt samarbeid, i likhet med utenriksministeren, som sa i sin redegjørelse i går at vi ikke kan løse disse utfordringene unilateralt. Skal vi møte den migrasjonsutfordringen vi har hatt, og den vi har, som etter all sannsynlighet kommer til å bli større i fremtiden, er vi avhengig av et internasjonalt samarbeid.

Det bringer meg til den surrealistiske forestillingen som vi hadde i denne salen i går, der man lager og registrer et skuespill for at man skal vaske hendene sine i forhold til det prosjektet man er med på. Det forsøker man å fortsette å holde fast på i dag. Her ble det hevdet at den erklæringen man slutter seg til, gir dramatiske konsekvenser, mens statsråd Wara sier at den har ingen konsekvenser, for den er ikke juridisk bindende. Her er man opptatt av å si at denne erklæringen vil bidra til at vi mister kontrollen, og så sto utenriksministeren på denne talerstolen i går og sa at internasjonalt samarbeid av denne type erklæringer er en forutsetning for og vil styrke kontrollen. Da snakker man mot et bredt flertall i denne politikken. Så kommer altså regjeringspartiene og drar sin egen uenighet inn i denne salen for å forsøke å vaske hendene sine.

På toppen av det hele klarer ikke statsråd Wara å redegjøre for hvorfor han ikke er enig i regjeringens politikk, og hva det er med denne erklæringen som gjør at han ikke kan gi sin tilslutning til den. Det klarte han ikke i replikkordskiftet, det klarte han ikke å redegjøre for i sitt innlegg. Det er skuffende.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til del 1.

Stortinget går over til del 2 av debatten, altså budsjettkapitlene under Kommunal og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet.

Karin Andersen (SV) [11:28:54]: Fellesskap er frihet. Det bidrar stort til verdiskapingen i et samfunn at vi har et trygt fellesskap som både bistår oss i vanskelige tider, har en god skole, sørger for at vi har et helsevesen, slik at folk kommer seg på beina igjen når de er syke, og at vi har systemer for dette som gjør at alle kan få utnyttet sine ressurser. Det er grunnen til at SV prioriterer kommuneøkonomien høyest av alle partier. Vi ønsker å øke den med 6 mrd. kr mer enn regjeringen, og det er fordi det er svært mange gode formål som vil bidra positivt til samfunnet, både sosialt og for å få ned forskjellene, og som også vil bidra til den økonomiske verdiskapingen.

I fylkeskommunene ønsker vi å styrke fylkenes mulighet til å drive god videregående opplæring, også fagopplæring. Vi ønsker at de skal kunne bygge ut god kollektivtrafikk, og ikke minst at de skal ha midler til regional utvikling, som regjeringen sjøl sier i budsjettet at gir over 6 pst. flere arbeidsplasser og over 5 pst. større

verdiskaping. Det er midler som regjeringen bevisst har kuttet over 1 mrd. kr i så lenge de har sittet. Det er et mysterium, for her har man et virkemiddel som skaper det man ønsker. Man sier det er så vanskelig å få folk til å bosette seg i distriktene, for det er ikke noen jobb der, og her har vi et virkemiddel som skaper jobb, og så kutter man i det. Det kan jo ikke fortelle noe annet enn at man ønsker sentralisering og ikke bryr seg om alle disse småbedriftene.

Det er mye fylkeskommunene holder på med, som er bra. I kommunene har vi grunnskolen. Vi har eldreomsorgen. Vi har omsorg for mennesker med utviklingshemning. Vi har alt som skal til for å skape gode lokalsamfunn, som også bedriftene er helt avhengige av hvis de skal få bedriftene sine til å fungere godt og de skal kunne rekruttere de beste. Det vi gjør, i motsetning til det regjeringen gjør, er at vi fullfinansierer våre satsinger, også dem som det nå har blitt flertall for i Stortinget, men som regjeringen ikke finansierer.

Et område som har vært særlig vanskelig lenge, er særlig ressurskrevende tjenester, og der vil jeg gi ros til Kristelig Folkeparti som har klart å få inn igjen litt penger til dette. Dette er alvorlig. Dette er utgifter som kommunene på ingen måte kan styre seg unna eller på noe vis håndtere på annen måte. Det er veldig forskjellig fra kommune til kommune, og derfor er dette en veldig treffsikker ordning. Den bør økes, for det vi ser nå, er at når den ikke er finansiert, går det ut over eldreomsorgen ellers, og kanskje spesielt tjenester til mennesker med utviklingshemning. Der finnes det rapport på rapport nå om at det skjer menneskerettighetsbrudd. Jeg vil gjøre komiteen oppmerksom på den nye riksrevisjonsrapporten som handler om eldreomsorgen i kommunene. Den var heller ikke lystelig lesning. Her er det behov, og det er behov for tiltak, slik at vi kan få på plass flere heldidsstillinger. Det er også nødvendig for at kvinnfolk skal kunne leve av jobben sin, men ikke minst er det viktig for kvaliteten i de tjenestene som skal gis.

Så til bolig: Boligmarkedet har blitt en av de største forskjellsmaskinene i dette landet. Nå øker forskjellene dramatisk fordi regjeringen og regjeringspartiene vil det. De deler ut penger til de rikeste og strammer inn for de fattigste. Nå er det slik at en gjennomsnittsfamilie – står det i budsjettet – som får bostøtte, har en inntekt på 134 000 kr og en boutgift på 93 000 kr. Det er det helt nødvendig å gjøre noe med. Det er også langt færre familier som får, på tross av at det har blitt mange flere, og at inntekten i lavinntektsgruppene har gått ned. Å bo må vi alle sammen, og dette er den største utgiften i familieøkonomien. Så det å bedre bostøtten vil kanskje være det viktigste vi gjør for å bekjempe fattigdom framover og for å gi familien den tryggheten, i hvert fall for hjem-

met sitt, slik at en kan slippe å ligge våken om natta og gruble på dette.

Her har SV fremmet flere forslag. Når det gjelder forslag nr. 8, som står i innstillingen, har vi trukket det, men vi har endret ordlyden i forslaget, slik at det skal være mulig for flere partier å slutte seg til. Det handler om å lukke igjen det gapet som regjeringen sjøl sier har oppstått, fordi de ulike elementene i bostøtten ikke ble regulert i flere år før 2017. Det er et gap som har oppstått, og noen av de endringene som regjeringen har gjort, er fine, men problemet er at det gapet ligger der. Det gapet gjør at flere og flere detter ut av bostøtteordningen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ove Trellevik (H) [11:34:18]: Det går godt i Noreg – svært godt. Den økonomiske veksten er på god veg opp igjen, etter ein periode der det har gått litt dårlegare. Med den målretta satsinga som har vore, også i distrikta, vert eg litt overraska over korleis SV-representanten her beskriv kva for effekt eit kutt på 1 mrd. kr eigentleg har. Det er verkeleg slik at det ute i distrikta går svært godt innanfor havbruk, turisme og landbruk, og innanfor innovasjon og nyskaping skjer det kolossalt mykje. Eg er sjølv ein representant frå distrikta og opplever ikkje i det heile den verkelegheita som Senterpartiet fortel om.

Det er eit faktum at i den saka me behandlar i dag, har SV 13 forslag, pluss at dei sannsynlegvis kjem med eit Dokument 8-forslag som dei ikkje fekk plass til i budsjettet. Dei har også levert eit laust forslag. Formidable 4,6 mrd. kr meir skal dei bruka. Ser ikkje SV at dette vil få konsekvensar for norsk næringsliv?

Karin Andersen (SV) [11:35:30]: Dette var en litt merkelig replikk. SV velger å bruke pengene annerledes enn Høyre. Høyre velger å bruke milliarder til landets aller rikeste. Vi velger å bruke våre midler på fellesskapet. Vi velger å bruke dem f.eks. på regionale midler, som regjeringen sjøl sier virker bedre enn andre virkemidler, gir flere arbeidsplasser og mer verdiskaping i distriktene. Ja, det går bra mange steder. Men det som skjer i distriktene, er at hvis du ikke har jobb der, flytter du. Det er sentralisering som skjer når man kutter i disse midlene, som kunne skapt arbeidsplasser rundt omkring i distriktene der næringsmiljøene er tynne. Det beskriver også regjeringen sjøl i budsjettet. Der er det behov for å skape litt bredere næringsmiljøer. Det gjør vi med disse midlene. Da har folk et valg om de vil bo der, eller om de vil flytte til byen. Det har de ikke i dag.

Ove Trellevik (H) [11:36:33]: Me har svært mange gode program. Det er klyngeprogram, bedriftsnettverk, bedriftsretta låne- og tilskotsordningar for distrikta,

mentor-tenester for gründerar, bioøkonomiordninga, næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, og det går svært godt. Mitt poeng, som eg ikkje fekk heilt godt fram i stad på grunn av tida, er at me no har redusert skattar gjennom fleire periodar. Me ser at til tross for redusert skatt, aukar skatteinntektene til kommunane og til samfunnet. Viss me no skal auka skattane igjen, slik SV eigentleg legg opp til i sine budsjett, ser ikkje SV at det får dramatiske konsekvensar, både for innbyggjarane, som ikkje vert konkurransedyktige med utanlands arbeidskraft, og for næringslivet vårt, som igjen møter høgare barrierar for å selja sine produkt til utlandet? Nok ein gong: Eg er skuffa over SV, som ikkje tek eller ser konsekvensane av den overbodspolitikken dei har.

Karin Andersen (SV) [11:37:34]: Dette er totalt feilopfattet. Punkt én: Da den rød-grønne regjeringen satt, ble det skapt flere arbeidsplasser – flere arbeidsplasser i privat sektor – enn under denne regjeringen. Punkt to: Denne regjeringen skaper økonomiske forskjeller, og det er farlig. Det er veldig alvorlig for dem som rammes av det, men det er ikke mektige folk med penger i baklomma, som Høyres sponsorer. Jeg skjønner at Høyre ikke er redd dem – det er vel ingen – men SV mener at dette er rent politisk feil. Det er feil verdi grunnlag, og det skader økonomien, for da er det mange ressurser som ikke kommer i virksomhet.

SV har en sterkere satsing på næringsutvikling enn det Høyre har, men vi ønsker å hjelpe bedriftene i oppstartsfasen og i krisefaser. Når noen begynner å tjene mye privat på sine private formuer, får de være med og bidra litt mer til fellesskapet. Det er rettferdig.

Ove Trellevik (H) [11:38:36]: Brochmann II-utvalet sin rapport, som kom i 2017, peikar på det faktum at resultatet og konsekvensane av auka innvandring faktisk er auka forskjellar blant folk flest. Då er det eit paradoks at Senterpartiet føreslår i budsjettet å auka talet på flyktningar. Politikken til SV har konsekvensar på fleire sider.

Karin Andersen (SV) [11:39:18]: Jeg reagerer på at representanten ikke skjønner forskjellen på Senterpartiet og SV. Jeg representerer SV og ikke Senterpartiet. Senterpartiet får svare for seg. Jeg registrerer også at representanten heller ikke vet forskjellen på flyktninger og arbeidsinnvandrere. Norge har tjent godt på at vi har hatt mange som har kommet til dette landet.

Noe av det vi er opptatt av for at dette skal gå enda bedre – jeg er forundret over at Høyre har stemt imot – er hvordan vi raskere skal kvalifisere dem som kommer hit til landet, tette gapet mellom hva de kan, og hva arbeidsgiverne faktisk forventer at folk kan. Det er mye

bedre med et par år til med kvalifisering enn resten av livet på trygd. Dette er ressurser, mennesker er ressurser. Jeg hørte en gang Høyre snakke om «mennesker, ikke milliarder». Nå hører jeg at representanten driver og teller kroner for å se om han har råd til å redde liv. Det er SV uenig i. Vi ønsker at disse ressursene som kommer til Norge, skal bidra aktivt til samfunnet, og derfor satser vi på det. Det kommer til å lønne seg.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Eirik Sivertsen (A) [11:40:41]: Norge skal være et land der vi tar vare på hverandre. Det er helt grunnleggende for Arbeiderpartiet. Derfor er vi sterke forsvarere av velferdssamfunnet – og av velferdskommunen. Ordet «kommune» kommer fra latin og betyr «felles», og det er det lokale fellesskapet som gjennom kommunen – en måte å organisere fellesskapet på – hjelper det enkelte medlemmet gjennom hele livet: fra det første møtet med jordmortjenesten, via bruk av barnehage tilbud og skole, forsyning av rent drikkevann og hygieniske avløpssystemer, næringsutvikling og kulturopplevelser, via aktivitetstilbud, trygghet og omsorg etter hvert som vi blir eldre og behovene melder seg, og til det siste hvilestedet på kirkegården, som oftest er kommunal.

Penger til kommunene er altså penger til oss selv. Vi bor alle i en kommune. Derfor er det også oss selv det går ut over når høreregjeringen bruker kommuneøkonomien for å saldere skatteuttene til dem som har mest fra før.

I forslaget til statsbudsjett for 2019 legger regjeringen opp til en svært lav vekst i kommunesektorens frie inntekter, en realvekst på kun 0,7 pst., ifølge regjeringens egne tall. Arbeiderpartiet mener dette er for lite når kommunene har store uløste oppgaver innenfor sentrale velferdsområder.

Arbeiderpartiet mener at barnehage, skole, eldreomsorg og helsetjenester er viktige tjenester i folks hverdag og det viktigste vi kan bruke fellesskapets penger på. For å bygge ut og styrke disse tjenestene mener Arbeiderpartiet at vi må prioritere en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi. Derfor har vi de siste årene foreslått mer penger til kommunene enn regjeringen.

Arbeiderpartiet har større ambisjoner enn regjeringen for bedre kvalitet i velferd, omsorg og skole i kommunesektoren. Vi mener det er påkrevd med en kraftig økning i veksten i kommunenes og fylkeskommunenes inntekter.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett prioriterer vi derfor en styrking av kommunesektorens inntekter i 2019 med 3,5 mrd. kr utover regjeringens forslag. Veksten fordeles mellom kommunene og fylkeskommunene. Inkludert i denne veksten er en styrking av

toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester. I tillegg styrker vi de regionale utviklingsmidlene til fylkeskommunene.

Høyresiden angriper ikke bare kommunene økonomisk, men også politisk. Det skal privatiseres og konkurranseutsettes – gjerne med EØS som unnskyldning. I regjeringserklæringen heter det at «private tilbydere bør kunne konkurrere om å levere offentlig finansierte tjenester på samme vilkår som offentlige virksomheter». Derfor passer det nok regjeringen ypperlig at ESA har utfordret den norske samfunnsmodellen, hvor norske kommuner leverer brede fellesskapsløsninger på pragmatisk vis.

Som svar på den utfordringen fra ESA fikk regjeringen utarbeidet rapporten Like konkurransevilkår for offentlige og private aktører av en arbeidsgruppe ledet av professor Hjelmeng. Hjelmeng-rapporten foreslår byråkratiserende regler som i praksis vil hindre mange kommuner i å gi innbyggerne gode tilbud. Årsaken er altså et ESA-krav som ingen EU-land har måttet gjennomføre. Det åpenbare svaret fra regjeringen – i stedet for å innføre byråkratiserende regler – burde jo være å utnytte det handlingsrommet som finnes. ESA er langt mer pragmatisk enn mange tror. Det handler om politisk vilje. I stedet satser man på en kortsiktig, høyrepolitisk gevinst. Dette mener vi ikke bare er å svikte vanlige folk rundt omkring i landet, det er med på å undergrave oppslutningen om den viktige EØS-avtalen. Og det er det siste vi trenger akkurat nå.

Med politiske virkemidler og bruk av både private og offentlige løsninger har vi bygd stein på stein i å skape et godt utbygd velferdssamfunn i Norge. Vi har brukt kommersielle interesser, marked og offentlige løsninger som virkemidler, alt etter hva som ga de beste løsningene.

Men denne regjeringen har som uttalt politisk mål at man vil i en annen retning. De vil bygge ned offentlig sektor for å privatisere og kommersialisere – det er et mål å skape mer marked. Der vi har et pragmatisk forhold til å bruke private tilbydere innenfor det offentlige og som et supplement til det offentlige, har denne regjeringen en ideologisk agenda. Markedet og det å legge til rette for kommersielle interesser er ikke et virkemiddel. Det har blitt et mål i seg selv. Det er et mål å gjøre et marked ut av flest mulig sektorer.

I Arbeiderpartiet vil vi noe annet. Vi er opptatt av løsninger, gode løsninger for innbyggerne og næringslivet. Derfor vil vi styrke løsningene for fellesskapet – ikke løsninger hvor kvaliteten varierer med størrelsen på lommeboken din eller andre ressurser du besitter – for vi vil at alle skal kunne delta og være med i samfunnet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [11:45:52]: Arbeiderpartiet forstår tydeligvis ikke verdien av arbeid. Verdien av arbeid, av at noen går på jobb, og at noen skaper jobber, er at vi har skattepenger å fordele til gode formål. Det er f.eks. takket være verdiskaping at vi har råd til å ha en så raus kommuneøkonomi som denne regjeringen har sikret.

Arbeiderpartiet leverer det røde budsjettet vi har sett med Gahr Støre som partileder. Arbeiderpartiet presenterer den største skatteøkningen siden 2013. Det gjør at det blir dyrere å jobbe, og det blir dyrere å skape jobber. Men det er ikke gratis å hente inn mer skattepenger fra folk og bedrifter, selv om Arbeiderpartiet ser ut til å tro det. Næringslivet taper konkurransekraft, de skaper mindre. Resultatet er at både kommunene og staten taper på sikt. Spørsmålet mitt er: Mener Arbeiderpartiet at det er bra for norske kommuner at det blir vanskeligere å drive næringsvirksomhet?

Eirik Sivertsen (A) [11:46:52]: Jeg merker meg at representanten er opptatt av den økonomiske verdien ved arbeid. Men jeg – og Arbeiderpartiet – mener at verdien av arbeid er langt mer enn det. Verdien av arbeid handler også om en opplevelse av å være nyttig i samfunnet, en opplevelse av å kunne ta vare på seg selv og sine. Derfor har det vært, er og vil være slik for Arbeiderpartiet at arbeid til alle er jobb nr. én. Enten du er innvandrer, eller du er født og oppvokst her, eller du kommer hit for å søke arbeid for en kortere periode, må alle få mulighet til å bidra.

Jeg aksepterer ikke premisset. Vi har et budsjett som legger til rette for flere arbeidsplasser i distriktene, i sentrale strøk. Vi bruker aktivt politiske virkemidler for å bedre rammebetingelsene og forutsigbarheten for næringslivet her i landet.

Mari Holm Lønseth (H) [11:47:49]: Jeg er enig med representanten Sivertsen i at verdien av arbeid selvfølgelig er mer enn skatteinntektene vi får. Det er også derfor regjeringen har satset på en inkluderingsdugnad og at staten tar et større ansvar for å ansette de menneskene som sliter med å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Men det endrer ikke det faktum at flesteparten av oss også skal jobbe i det private næringslivet, og private jobber må faktisk skapes. Det må legges til rette for mer verdiskaping. Det blir ikke flere jobber av at man øker selskapsskatten, av at man favoriserer utenlandsk eierskap, og av at man gjør det vanskeligere å skape jobber. Jeg kan heller ikke høre at representanten Sivertsen svarer på spørsmålet mitt: Blir det bedre for Kommune-Norge hvis det blir vanskeligere å skape verdier i dette landet?

Eirik Sivertsen (A) [11:48:43]: La meg få svare på spørsmålet igjen: Det underliggende premisset for

spørsmålet er at Arbeiderpartiets politikk gjør det vanskeligere å skape jobber. Jeg er ikke enig i det premisset. Da har jeg svart på spørsmålet for andre gang.

Det andre som er viktig, og som representanten hopper bukk over, er at Arbeiderpartiet har et offensivt og omfattende opplegg. Vi prioriterer 1,6 mrd. kr til å skape arbeidsplasser over hele landet, langs kysten, som er framtiden for denne nasjonen, og som har vært grunnlaget for den verdiskapingen vi har, enten det er olje og gass, fiskeri eller oppdrett av nye arter, som både denne og den forrige regjeringen hadde store ambisjoner om. Der velger denne regjeringen å kutte. Man har skrudd igjen på de regionale utviklingsmidlene systematisk over flere år, noe som nå vanskeliggjør den rollen som jeg mener fylkeskommunene skal ha i å legge til rette for næringsutvikling og arbeid til flere. For vi er enige om at verdiskaping må skje, og det er det som er grunnlaget. Derfor har vi alltid sagt: Vi skal skape, og så skal vi dele.

Karin Andersen (SV) [11:49:57]: SV og Arbeiderpartiet er grunnleggende enige i fellesskapet og at vi ikke ønsker kommersialisering av velferden osv. Det er det fenomenet vi ser nå, at forskjellene øker enormt i samfunnet, og en av driverne er det som skjer i boligmarkedet. På tallene kan vi se at bostøtta i kommende budsjett er under det nivået som var i 2009 – i kroner. Samtidig har vi blitt en halv million flere mennesker, boutgiftene har eksplodert, og inntektene i lavinntektsgruppene har gått ned. En gruppe har falt nesten helt systematisk ut, og det er nye uføretrygdene som kommer inn i ordningen, og som ikke omfattes av den overgangsordningen som nå blir permanent. Derfor har SV fremmet to forslag, ett om at man også skal inkludere nye uføre i bostøtteordningen, og ett om å få tettet det gapet som har oppstått fordi elementene ikke har vært justert på veldig mange år. Hva er grunnen til at Arbeiderpartiet i år ikke er med på dette?

Eirik Sivertsen (A) [11:51:04]: Vi er enig med SV i at vi har en bekymringsfull utvikling der forskjellene mellom folk i dette landet øker, og vi er også enig i forklaringen på hvorfor det er sånn – fordi denne regjeringen fører en politikk som bidrar til det, bl.a. Når det gjelder spørsmålet knyttet til forslagene til SV, har vi i vårt alternative budsjett satt av 100 mill. kr ekstra til å styrke bostøtteordningen. Det er vanskelig for oss å gå inn på de forslagene som er fremmet, når vi ikke har full oversikt over de økonomiske konsekvensene. Det betyr ikke nødvendigvis at vi er uenig i at vi må angripe den problemstillingen, men vi er usikre på konsekvensene og kostnadene knyttet til forslagene SV har lagt fram.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Ove Trellevik (H) [11:52:11]: Det gikk fort i replikkordskiftet i stad, så eg omtalte Sosialistisk Venstreparti som Senterpartiet. Det beklagar eg, det skulle det sjølvstakt ikkje vera.

Det er mykje som går bra her i Noreg. Med Høgre i regjering dei siste fem åra har kommunane hatt sterk inntektsvekst, og dei har oppnådd svært gode resultat. Ved starten av dette året var det 28 kommunar som var registrerte på ROBEK-lista, og no ved slutten av året er det berre 17 igjen på denne lista.

Etter eit godt budsjettforlik mellom regjeringspartia og Kristeleg Folkeparti vart kommunesektoren ytterlegare styrkt. Veksten i dei samla inntektene etter forliket er på ca. 2,8 mrd. kr, der realveksten i frie inntekter vert på om lag 2,4 mrd. kr i 2019. Det inneber ein vekst på ca. 0,6 pst.

Dette set kommunesektoren i stand til å styrkja viktige velferdstenester. Det vert satsa særleg på tidleg innsats i skulen, betre tilbod til rusavhengige og opprusting og fornying av fylkesvegnettet, for å nemna nokre av satsingsområda.

Kommunesektoren har hatt ein sterk vekst i sine inntekter samla sett under denne regjeringa, og dei har no eit svært godt økonomisk fundament. Heile veksten i frie inntekter for 2019 går til kommunane. Årsaka er at det er kommunane som får auka demografiutgifter i 2019. For fylkeskommunane vert det venta noko reduserte demografiutgifter det neste året, som følgje av nedgangen i aldersgruppa 16–18 år.

Skatteanslaget for 2018 er oppjustert med 2,4 mrd. kr. Det betyr at delar av inntektsveksten som i kommuneproposisjonen for 2019 vart varsla å koma i 2019, kjem allereie no i 2018. Det vil kommunane tena på.

Så er det slik at dersom kommunane effektiviserer drifta med 0,5 pst. meir enn det som ligg i budsjettet, kan ein frigjera om lag 1,2 mrd. kr. Senter for økonomisk forskning meiner at det innanfor skule, barnehage, pleie og omsorg er eit potensial for å spare heile 12 pst. Det er kanskje ein illusjon, men det vitnar altså om at dersom lokalpolitikarar tør å prioritera, er det betydelege ressursar ein kan frigjera og bruka på anna tenesteyting.

Det er ikkje berre i kommunesektoren det går godt. Den økonomiske veksten i landet er på veg opp, og arbeidsløysa er på veg ned. I møte med oljeprisfallet brukte regjeringa finanspolitikken aktivt for å motverka arbeidsløysa, og som bidrag til nødvendig omstilling i både privat og offentleg sektor.

Regjeringa og Kristeleg Folkeparti fortset å prioritera betre offentlege tenester gjennom føreseielege rammer for kommunesektoren. For eksempel vert region-sentertilskotet vidareført for kommunar som vel å slå seg saman.

Sjølvs om mykje går betre no, er det ingen grunn til at me ikkje skal fokusera på det grunnleggjande behovet for kommunesamanslåing. For mange innbyggjarar i dag får ikkje dei tenestene dei har krav på, etter lov og vedtak her i denne salen. Det kjem ikkje nødvendigvis av mangel på bruk av offentlege midlar ute i kommunane, men heller av korleis ressursane vert nytta.

Me er allereie blant dei landa i verda som nyttar mest pengar på skule og helse, bl.a. Men kvalitet handlar om meir enn pengar. Det er ofte mangel på kompetanse og kompetent arbeidskraft i mange små kommunar. Det opplevde eg sjølv som ordførar.

Høgre vil at folk skal bu i heile Noreg, og då må me ha vekstkraft i heile landet også. Det viktigaste vilkåret for busetting er at folk har eit arbeid å gå til.

Regjeringa satsar på konkurransekraft for norsk næringsliv. Me har hatt rekordmange nyetableringar samtidig med at fleire etablerte industriar og konsern driv med omstilling og fornying. Det handlar ofte om betre samarbeid mellom bedrifter, offentlege institusjonar og kommunar. Alt næringsliv, spesielt på fastlandet, er i ein kommune, og difor er det særskild viktig at kommunane legg til rette for næringslivet.

Høgre sin politikk for kommunestruktur, kompetanse, næringsutvikling, samferdsel og kommunikasjon er innretta slik at han skal styrkja og myndiggjera lokalsamfunna og distrikta, slik at ein kan leva og bu i heile landet.

Opposisjonen sin politikk er å bruka meir pengar enn regjeringa og senda rekninga til innbyggjarane og til næringslivet. Auka skattar ser ut til å vera løysinga i seg sjølv – utan tanke for at norsk arbeidskraft og norsk næringsliv svekkjer konkurransekrafta si, som vert resultatet av ein slik politikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [11:57:09]: I flere høringer vi har hatt i komiteen i høst, har det vært påpekt at det viktigste virkemiddelet for å få arbeidsplasser i distriktet er regionale utviklingsmidler. Den posten er mer enn halvert fra rød-grønt nivå. Det er kanskje galt å si at regjeringen ikke er opptatt av arbeidsplasser i distriktet, problemet er at de er mest opptatt av å legge dem ned. De har vært opptatt av å opprette nye arbeidsplasser i Sverige gjennom sukkeravgiften, 350 kroners-grensen osv. Jeg må si at næringspartiet Høyre har skuffet meg stort.

Enda mer overrasket ble jeg over at det var med en høyre-regjering vi for første gang opplevde at en hel distriktsnæring ble lagt ned med et pennestrøk. En bærekraftig, lønnsom eksportnæring blir lagt ned med et pennestrøk. Pelsdyrnæringen er altså ikke mer viktig enn at den blir ofret på sentraliseringens alter. Er det vir-

kelig viktigere å sørge for sentralisering enn å ta vare på distriktsarbeidsplasser?

Ove Trellevik (H) [11:58:15]: Sentralisering er ikke eit mål i seg sjølv. Det som er viktig, er at me legg til rette for næringslivet, slik at ein ønskjer både å busetta seg og leva og bu i distrikta.

Regjeringa har hatt ein aktiv og god politikk for å styrkja norsk konkurransekraft for næringslivet. Og mykje går bra i Noreg. Den økonomiske veksten er, som eg sa i innlegget mitt, på veg opp, det går godt i distrikta, og arbeidsløysa er på veg ned. Eg er ikkje einig i beskrivinga av at det går dårleg i distrikta – eg opplever ikkje det der eg kjem frå, langs kysten, og heller ikkje i innlandet. Til og med innanfor landbruket opplever me vekst og utvikling. Også innanfor andre sektorar som havbruk, fiskeri og ei rekkje andre næringar er det vekst og utvikling.

Presidenten: Presidenten oppfordrer salen til å trykke på replikk når taleren har innlegget sitt, så det er lettere å fordele.

Stein Erik Lauvås (A) [11:59:21]: Jeg skal være kjappere på labben ved neste korsvei.

Vi hører her at kommunebudsjettet skrytes relativt høyt opp. Det har aldri vært så mye penger osv., osv. Jeg har lyst til å stille representanten Trellevik et ganske enkelt spørsmål, egentlig. Hvis det riktig, hvorfor er det da sånn at svært mange kommuner i de siste fire årene har sett seg nødt til enten å innføre, beholde eller til og med øke eiendomsskatten? Mener representanten Trellevik at Høyre- og FrP-ordførere som har gjort dette i en rekke kommuner, gjør dette bare for å plage sine innbyggere eller fordi de mener at de har en for dårlig kommune-økonomi?

Ove Trellevik (H) [12:00:14]: Det er rett som representanten seier, at kommunesektoren har kome godt ut av regjeringa sin økonomiske politikk i dei fem åra Høgre har vore med i regjering. Det går svært bra ute i Kommune-Noreg. Men som representanten veit – me har begge to vore ordførarar – har me alle opplevd at det har vore krevjande å gjera omstillingar og få fleirtal for det i kommunane. Sjølv om det er gode prosessar på gang, er det det som må til i svært mange tilfelle. Eg har sjølv vore aktiv i omstillingsarbeid i kommunesektoren og har bl.a. vore med på å greia ut både kommunesamanslåing og skulenedlegging, og eg har vore med på positive vedtak i den retninga. Eg vil oppmoda Kommune-Noreg om å sjå på konsekvensen av den politikken dei sjølv fører inn i framtida, for når ein først har teke på seg ei utgift, og ho heng med, ønskjer ein stadig å få nye tiltak inn. Men det er ikkje berekraftig på lang sikt. Difor må kommunane også fokusera på omstilling.

Karin Andersen (SV) [12:01:20]: Nei, Høyre har aldri hatt noen sans for å yte etter evne. De tror tvert imot at jo mer du har, dess større gulrøtter må du ha for å legge noen pinner i kors.

Eiendomsskatten har stor faglig støtte når det gjelder å utjamne forskjeller, men den kan virke litt usosial hvis man ikke har et godt bunnfradrag på den.

I Oslo ser vi nå at Høyre og Fremskrittspartiets støttespillere til og med går til rettssak for at ikke alenemoren i en toroms leilighet må betale eiendomsskatt når de må det. Derfor ønsker SV å bidra til å gjøre eiendomsskatten mer sosial. Vi har et forslag i dette budsjettet om å endre loven slik at man får et bunnfradrag, og at man f.eks. kan få utsatt skatt til eierskifte, hvis det er et eldre menneske som bor i en bolig og ikke har høye inntekter, men har en veldig stor boligformue. Vil Høyre være med på å gjøre denne skatten mer rettferdig, eller ikke?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Ove Trellevik (H) [12:02:37]: Høgre ønskjer ein god skattepolitikk som sikrar dei aller svakaste i samfunnet vårt og vekst og utvikling for samfunnet generelt. Det som er viktig, er at me får vekst og utvikling og dermed får skatteinntekt for å ta vare på dei aller svakaste i samfunnet.

Men det er fleire vegar til Rom, som det populært heiter. I budsjettet er det eit forslag frå regjeringa om å redusera skatten frå 7 til 5 promille på bustader og hytter. Samtidig ønskjer me å skjerma inntektene som kjem frå vind- og vasskraft og prosesseringsanlegg. Det kjem eg tilbake til ved eit seinare høve. Når det gjeld eiendomsskatten generelt, vert makstaket foreslått redusert.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:03:44]: Regjeringens politikk har som sitt overordnede mål å gi muligheter for alle, en enklere hverdag for innbyggerne og fortsatt styrking av det sosiale sikkerhetsnettet. Kommunene er grunnmuren i samfunnet vårt og har ansvaret for produksjonen av de fleste av våre velferdstjenester. En god kommuneøkonomi er derfor viktig.

Den demografiske utviklingen viser at kommunene også i årene fremover må være forberedt på store omstillinger. Kommunereformen har bidratt til å styrke en god del kommuner, men fortsatt vil vi ha mange små kommuner som vil være sårbare i møtet med de krav og forventninger dagens samfunn stiller. Regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti ønsker derfor at regionsenter-tilskuddet opprettholdes som et økonomisk virkemiddel også ved fremtidige kommunesammenslåinger, og

at tilskuddet utbetales som i dag etter et nasjonalt vedtak om sammenslåing – og vi fremmer forslag om dette.

Kommunesektoren har hatt en god realvekst i de årene regjeringen har styrt, og vi har nå det laveste antallet kommuner på ROBEK siden registeret ble opprettet i 2001. Dette er en gledelig og villet utvikling. Regjeringen la i sitt opprinnelige budsjett opp til en realvekst i frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kr. Etter et godt budsjettforlik med Kristelig Folkeparti er kommunesektoren ytterligere styrket. Budsjettforslaget gir rom for oppfølging av opptrappingsplanen for rusfeltet og for planen for habilitering og rehabilitering, i tillegg til en styrking av psykologtjenesten, dagtilbudsplasser for demente, tidlig innsats i skolen og at det over fylkeskommunenes budsjett settes av 100 mill. kr til opprustning og fornying av fylkesveinettet.

Regjeringen har gjennom sine år innført og utvidet en rekke tilbud og tilskudd til lavinntektsfamilier. Det er derfor viktig å se at det ikke bare er den inntekten disse familiene selv har, som er det de har å rutte med. Også gratis barnehage, gratis fritidsaktiviteter, utstyr og ferie kommer akkurat disse familiene til gode og må ses samlet med deres inntekt.

Innvandrerfamilier utgjør hovedvekten av lavinntektsfamiliene. I budsjettforliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ligger det en rekke tiltak for å bedre levekårene for lavinntektsfamilier ytterligere. Barnetrygden økes for første gang siden 1996, det bevilges over 300 mill. kr til Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, og det foreslås over 150 mill. kr til ulike tiltak for vanskeligstilte.

Regjeringen har foreslått bevilgninger på om lag 220 mill. kr for 2019 til en fornyet og forlenget satsing i Oslo sør og underskrevet en intensjonsavtale om en ny områdesatsing i Oslo indre øst. I tillegg bevilges det over flere departementers budsjetter generelle midler som bygger opp om utviklingen – som gratis kjernetid i barnehage for familier med lav inntekt, regjeringens arbeid med barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom.

Samtidig foreslår regjeringen å innlemme rus og psykiatri i kommunenes betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter. Opposisjonen er imot dette. Jeg må virkelig undre meg over hvorfor det er så viktig for SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet å fortsette å diskriminere enkelte diagnoser. Alle pasienter innen somatik er sikret oppfølging i egen kommune eller fortsatt innleggelse etter ferdig behandling, men har man en diagnose innen psykisk helse eller avhengighet, skal man ikke ha den samme sikkerheten etter utskriving. Vi vet alle hvor galt det kan gå.

Fremskrittspartiet stemte imot denne urettferdige forskjellsbehandlingen da de rød-grønne fremmet sam-

handlingsreformen, og har vært imot dette hele tiden siden da. Kommunene har i mange år visst at dette ville komme, så å påstå at dette kan medføre store problemer for pasienter og kommuner, er ganske spesielt. Har ikke kommunene nå rigget seg for å ta vare på disse pasientene, etter så mange år, blir jeg skremt. Det sier i så fall mye om hvor stemoderlig disse hittil har blitt behandlet. Tiden for å likestille alle pasientgrupper er overmoden. Jeg konstaterer at de samme partiene ikke var like bekymret for pasientene og kommunene da de selv med svært mye kortere varsel innførte samhandlingsreformen.

Det ble en del støy rundt regjeringens forslag om å øke innslagspunktet for tilskuddet til ressurskrevende tjenester. Formålet med ordningen er å avhjelpe kommunene økonomisk for dem som har krav på omfattende helse- og omsorgstjenester. Men det kan synes som det er behov for en oppklaring, gitt de påstander og merknader som opposisjonen stadig kommer med. Dette er tjenester som kommunene har ansvar for, og som de må ta uansett tilskuddsordninger. Dersom staten øker kommunenes egenandel noe, går ikke dette ut over den som trenger tjenesten.

Bevilgningen til ordningen for ressurskrevende brukere har økt med nesten 4 mrd. kr fra 2013 til 2019.

Regjeringen fortsetter en satsing på en enklere hverdag for folk flest ved å forenkle, fornye og forbedre offentlig sektor. Det legges til rette for videre innovasjon, omstilling og digitalisering. Regjeringen foreslår en offensiv satsing på i overkant av 1,7 mrd. kr til nye IT- og digitaliseringstiltak. Rammen for medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter foreslås også økt. Dermed vil enda flere lønnsomme og innovative prosjekter gjennomføres og digitaliseringstempoet i offentlig sektor ytterligere økes.

Et inkluderende arbeidsliv og gjennomføringen av et integreringsløft er viktige tiltak for å møte de store utfordringene Norge står overfor. Minst 5 pst. av alle nyansatte i statlige virksomheter skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en.

Det er tilnærmet lik lønn for kvinner og menn på de ulike stillingsnivåene i staten, men det er fortsatt en større andel menn i de høyere lønnede stillingsnivåene. Det er viktig at staten klarer å tiltrekke seg kompetente og dyktige ledere. Derfor må staten være konkurranse-dyktig, men den skal ikke være lønnsledende. Fremskrittspartiet forventer at statsråden følger utviklingen av lederlønninger i staten tett.

Kommunereformen er kanskje den viktigste moderniseringen av offentlig sektor på 50 år. Hittil i reformen har 156 kommuner vedtatt at de ønsker sammen-slåing. Kommunene har gjennom flere år fått større og flere oppgaver, som skal håndteres med høy kvalitet – uansett om kommunen er veldig liten eller veldig stor.

Mange av kommunene er dessverre for små for dagens oppgaver. Unge mennesker utdanner seg, og de ønsker å utvikle seg i spennende arbeidsfellesskap som gir påfyll og utfordringer. De minste kommunene vil derfor ha en umulig oppgave i å holde på ungdommen. Samtidig er de helt avhengige av at disse unge menneskene kommer tilbake etter endt utdanning om kommunene skal kunne tilby en god barnehage, skole og pleie- og omsorgstjenester på nivå med resten av landet. Derfor er det viktig og riktig å videreføre kommunereformen. Kommuner som vurderer kommunesammenslåing, vil få støtte til å informere og spørre innbyggerne. Kommuner som slår seg sammen, vil få engangstilskudd og inndelingstilskudd.

Norge har en sterk tradisjon for at folk eier sin egen bolig. Regjeringen har som mål at folk flest skal ha mulighet til å eie sin egen bolig hvis de selv ønsker det. Derfor fører vi en sosial boligpolitikk. Og derfor er eie-domsskatt veldig usosialt. Fremskrittspartiet er svært glad for den endringen vi har fått til nå, og håper dette er første skritt på veien til en avvikling.

For en del mennesker er bostøtten viktig, og regjeringen har derfor forbedret den år for år. Nå justeres satsene med prisutviklingen. Her rettet vi opp en stor svakhet etter de rød-grønnes omlegging av ordningen i 2009. Da bostøtten ble lagt om, anslo departementet at så mange som 150 000 kunne få rett til bostøtte. Dette var et anslag som viste seg å være altfor høyt, det var ikke et mål.

Fra 2017 bruker Husbanken siste måneds inntekt når de beregner bostøtte. Tidligere fikk mange bostøtte selv om de hadde for høy inntekt fordi de hadde hatt lav inntekt et par år tidligere. For mange innebar dette store problemer når Husbanken senere måtte kreve pengene tilbake.

Bostøtten har blitt åpnet opp for andre boformer, og i dette budsjettet kommer det en videre satsing for å bekjempe barnefattigdom. Regjeringen sørget for en kompensasjonsordning for uføre som mottok bostøtte før uføreforhøringen trådte i kraft, og gjør nå denne varig. Gjennom budsjettforliket med Kristelig Folkeparti ble det også enighet om å øke bostøtten for enslige alderspensjonister med minstepensjon, slik at disse ikke skulle miste bostøtten ved at minstepensjonen økte med 4 000 kr.

Det er et gode at om lag 80 pst. av befolkningen bor i egen bolig, og at en stor andel av unge også eier sin egen bolig. Andelen boligkjøpere under 40 år som får hjelp hjemmefra, har gått ned de siste årene. Dette viser at regjeringens politikk virker.

Det går bra i Norge. Den økonomiske veksten er på vei opp, etterspørselen etter arbeidskraft har økt markert, og arbeidsledigheten går ned. Bare i løpet av første

halvår i år økte sysselsettingen med vel 20 000 personer. Gjennom gode vilkår for næringslivet og sterke kommuner legger regjeringen til rette for nye, trygge jobber og bærekraftige velferdskommuner i hele landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:13:34]: Arbeiderpartiet prioriterer de store pengene på tjenester innbyggerne trenger i hverdagen – barnehage, skole, eldreomsorg og helsetjenester. Arbeiderpartiet øker kommunesektorens inntekter med 3,5 mrd. kr ut over regjeringens forslag i vårt alternative budsjett. Vi sier nei til store skatte-kutt til dem som har mest, for å ha penger til gode tjenester og sørge for mindre forskjeller.

Fremskrittspartiet hevder de har en skattepolitikk som gir folk flest mer å rutte med. Hvordan har det seg at Fremskrittspartiet har gått med på en økt foreldrebetaling i barnehagene, med 11 000 kr i året siden 2013 for en familie med to barn? Lever representanten fra Fremskrittspartiet godt med å ta med den ene hånden og gi med den andre?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:14:23]: Jeg er veldig glad for at jeg representerer et parti som klarer å gi både skatte-kutt og bedre velferd ut til menneskene der de bor. Når det gjelder barnehagene, er kanskje det vi er mest stolt av, at vi har sørget for gratis kjernetid i barnehage for dem som har aller minst, og at vi har holdt barnehageavgiften for dem med lav inntekt veldig nede. Jeg har de siste årene lagt merke til at Arbeiderpartiet har gått til kamp for dem med aller høyest inntekt – de har måttet betale lite grann mer – men for oss handler dette om omfordeling, og da skal de som har minst, betale minst.

Willfred Nordlund (Sp) [12:15:18]: Det var mye representanten var innom i sitt innlegg som kunne krevd flere replikker, men jeg finner grunn til å bemerke to ting.

Det første dreier seg om det forholdet at dette statsbudsjettet legger opp til en stor vekst i rammen for de frie inntektene. Hvis vi begynner å summere regjeringens frimerkepolitikk, altså satsinger man mener at kommunene skal gjennomføre, beløper det seg til 3,68 mrd. kr etter at man har tatt hensyn til at Kristelig Folkeparti fikk kjempet inn ressurskrevende brukere og endringer i rammen. Det går ikke i hop med at det skal være en stor vekst i rammen for de frie inntektene til kommunene, altså at man skal gjøre lokale tilpasninger.

Det som imidlertid er mitt hovedanliggende, er at representanten var innom regionsentertilskuddet. Jeg lurer på hvordan representanten kan forsvare at et regionsentertilskudd skal utbetales til to kommuner som

slås sammen og plutselig skal bli et regionsenter, mens de andre regionsentrene, som nødvendigvis yter tjenester som et regionsenter, ikke får ta del i et sånt tilskudd, men tvert imot blir trukket i rammen for innbyggertilskudd?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:16:24]: Jeg tror at jeg skal holde meg til å svare på at vi er opptatt av å legge til rette for at kommuner skal slå seg sammen. Vi har hatt en del ordninger, og det er ganske mange kommuner der ute som angrer litt på at de ikke ble med det første toget da det dro fra perrongen, med de gode tilskuddsordningene som var da. Det er derfor viktig for oss å opprettholde en del av de tilskuddsordningene nå. Vi har en enighet om at de kommunene som kjenner til disse ordningene, skal ha mulighet til å bli med, slik at vi klarer å nå målet om enda færre kommuner, større kommuner og sterkere kommuner.

Karin Andersen (SV) [12:17:16]: Representanten var inne på psykisk helse og pakkeforløp. Nå er situasjonen i spesialisthelsetjenesten ikke akkurat glitrende på dette området. Regjeringen sa at de skulle øke mer på psykisk helse enn på somatikk. Resultatet er at somatikken har økt fem ganger mer. I 2015–2016 sa helseministeren at han ikke var fornøyd. I 2017 sa han at det ikke var godt nok, og i 2018 sier han at han er skikkelig sur. Men helseministerens humørsvingninger hjelper jo ikke disse pasientene – der det nå er én av tre som avvises. I kommunesektoren har man ikke klart å bygge opp det mottaksapparatet som burde være der. SV har foreslått en satsing på 300 mill. kr til kommunene, slik at de kunne ha et apparat til å ta imot disse pasientene, men det har ikke Fremskrittspartiet tatt ansvar for. Hvordan kan de mene, med denne situasjonen i spesialisthelsetjenesten, at dette skal gå bra i kommunehelsetjenesten?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:18:22]: Nå var det ikke pakkeforløpet jeg snakket om, jeg snakket om å innlemme rus og psykisk helse i samhandlingsreformen. Den gyldne regel, som skulle føre til en kraftig økning innen psykisk helse i spesialisthelsetjenesten, har ikke fått den økningen vi ønsket, men vi har stoppet den nedgangen som var i psykisk helse under den rød-grønne regjeringen, og det er det viktig å få med seg. Men da vi overtok, var det under halvparten av alle kommunene i Norge som hadde en psykolog, noe så grunnleggende som en psykolog. Derfor har vi innført tilskuddsordninger nå, og alle kommuner blir pålagt å ha en psykolog. Disse tilskuddsordningene er det mange kommuner som har vært flinke til å bruke, og nå har vi fått veldig, veldig mange flere psykologer ute i kommunene. Kommunene har visst i årevis at disse pasientene

bor hos dem. De har visst i årevis at de ville få et større ansvar. De burde hatt det ansvaret fra dag én, men nå får de det. Nå må de bare ta det ansvaret og hjelpe disse folkene, som er svingdørspasienter.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Heidi Greni (Sp) [12:19:44]: Senterpartiets alternative budsjettforslag gir kommunesektoren rom for å opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til innbyggerne sine og ivareta de oppgavene som ligger til kommunen. Samlet sett styrker vi bevilgningene til kommuner og fylker med 4,6 mrd. kr i forhold til regjeringens forslag. Våre prioriteringer er et resultat av omprioriteringer i statsbudsjettet, ikke en samlet økning av statens utgifter i 2019.

Dessverre vil budsjettet som blir vedtatt her i dag, tvinge mange kommuner til å foreta kraftige reduksjoner i tjenestetilbudet til sine innbyggere. KS har nylig presentert en budsjettundersøkelse for 2019 som viser kommunenes økonomiske handlingsrom. Undersøkelsen viser at utgiftene vokser mer enn inntektene i 2019. KS skriver:

«Det mest oppsiktsvekkende er at undersøkelsen viser at inntektene ikke er tilstrekkelig til å finansiere driften i de minste kommunene.»

Jeg må dessverre si at jeg syns ikke dette funnet er overraskende, snarere bekymringsfullt og ventet. Undersøkelsen viser videre at kommuner med under 10 000 innbyggere budsjetterer med høyere utgifter enn inntekter og dermed negativt netto driftsresultat. Disse kommunene må dermed bruke av fondsreserver for å finansiere driften, til tross for at de allerede har gjennomført smertefulle kutt.

Befolkningsutviklingen med befolkningsnedgang og flere eldre innbyggere i småkommunene blir ofte trukket fram som årsaken til kommuners vanskelige økonomiske situasjon. Dette er åpenbart bare en liten del av forklaringen. Politiske vedtak er den viktigste grunnen til tøffere tider for disse kommunene. Gjennom endringer i inntektssystemet har det skjedd en bevisst overføring fra små og mellomstore kommuner til de større kommunene.

Regjeringen har endret inntektssystemet slik at overføringene har mindre inntektsutjevne effekt enn tidligere. I tillegg brukes ordninger som regionsentertilskudd som økonomisk virkemiddel for å sørge for flere kommunesammenslåinger, selv om Stortinget har vedtatt at inntektssystemet ikke skal brukes som et element i videreføring av kommunereformen.

For meg og Senterpartiet er utgangspunktet at endringer i nøklene i inntektssystemet skal begrunnes objektivt ut fra kostnadene ved å utvikle et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, uavhengig av kommune-

størrelse og bosted. Senterpartiet har i sitt alternative budsjett økt kommunerammen med 2,4 mrd. kr ut over regjeringens forslag og har fordelt disse pengene etter kriterier som gjaldt fram til 2016, med likt basistilskudd til alle, slik at det gir grunnlag for likeverdige tjenester til alle innbyggere.

Regjeringens budsjett gir trangere rammer neste år for kommunene og for fylkeskommunene. Det sies at kommunenes frie inntekter øker med 2,6 mrd. kr, men når bundne utgifter trekkes fra blir det lite eller rettere sagt ingenting igjen. Flere eldre som er avhengig av kommunale tjenester, renteøkning, nye bemanningsnormer for skole og barnehage, reduserte inntekter gjennom eiendomsskatt osv. er pålegg fra regjeringen som gir en mye strammere kommuneøkonomi neste år. KS-undersøkelsen viser at 80 pst. av kommunene mener at skjerpet pedagognorm og bemanningsnorm i barnehagene ikke er fullfinansiert for deres del.

Tar man høyde for alle de økte kostnadene og reduserte inntektene, er det ikke mye å skryte av i årets opplegg. Jeg mener det er bekymringsverdig at endringene i inntektssystemet og endrede oppgaver og økonomiske premisser gjør at vi ikke kan være sikre på at alle landets innbyggere får de samme tjenestene. Utjevning av geografiske og sosiale forskjeller mellom folk og mellom store og små kommuner har tjent Norge godt i lang tid, og det er bekymringsfullt at de nå bevisst legger opp til større forskjeller.

Bevilgningene til distrikts- og regionalutvikling har definitivt ikke vært blant vinnerne under den sittende regjeringen. Bevilgningene er mer enn halvert fra det rød-grønne budsjettforslaget for 2014 og fram til dette forslaget vi behandler i dag. Bare i årets budsjett er bevilgningene redusert med 223 mill. kr. Det er en dramatisk utvikling. Fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør er sterkt svekket som følge av budsjett-kuttet.

Jeg må si at regjeringens påstand om at de jobber for å styrke fylkeskommunens rolle, samsvarer veldig dårlig med budsjettet. Ikke bare er forutsetningene for å følge opp dagens oppgaver redusert, men rollen som samfunnsutvikler og regional utviklingsaktør er aldeles umulig å gjennomføre når det ikke er verktøy i verktøykassen. Det var tilbakemeldingen fra samtlige fylkeskommuner som var på høringen. I dag må de omprioritere for i det hele tatt å ivareta et minimum på dette området.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Norunn Tveiten Benestad (H) [12:25:06]: Som representanten Trellevik sa i sitt innlegg, vil Høyre sikre vekstkraft i hele landet. Det krever en bred satsing på det som legger grunnlaget for at folk kan bo i hele Nor-

ge: et næringsliv som tar vare på og skaper nye lønnsomme arbeidsplasser. Det innebærer satsing på velprøvde virkemidler som vi vet virker: klyngeprogrammer, bedriftsnettverk, bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene, mentorordninger for gründere, bioøkonomiordning og næringshageprogrammene – og ikke minst en stor satsing på samferdsel, skatte- og avgiftslette og differensiert arbeidsgiveravgift, for å nevne noe.

Jeg vil gjerne vite hvorfor representanten ikke lytter til hva folk og næringslivet etterspør ute i distriktene heller enn å styrke en ordning med regionale utviklingsmidler, som stort sett etterspørres av fylkeskommunene.

Heidi Greni (Sp) [12:26:00]: Når jeg er rundt omkring – i mitt distrikt i hvert fall, jeg kommer fra en distriktskommune i Trøndelag – er tilbakemeldingene fra de gründerne jeg møter, at dette hadde aldri vært mulig hvis de ikke hadde hjelp fra fylkeskommunen gjennom de regionale utviklingsmidlene, denne arbeidsplassen hadde aldri vært opprettet hvis de ikke hadde fått det på plass. Det hjelper ikke å si at en satser på f.eks. samferdsel hvis man ser hva som har skjedd i Trøndelag. Trønderbanen er et av de viktigste grepene for å få næringsutvikling i det nye Trøndelag, det var en forutsetning for sammenslåingen at vi skulle binde fylket tettere sammen. Fram til i dag er det kun skapt arbeidsplasser på bakeriene i Trøndelag, for jeg vet ikke hvor mange ganger den har vært feiret, men vi savner fortsatt oppstartbevilgningen. Godt talt er én ting, men vi savner virkelig noe som vi ser igjen ute i Distrikts-Norge. Da snakker jeg spesielt om Innlands-Norge.

Norunn Tveiten Benestad (H) [12:27:06]: Etter fem år med borgerlig regjering har vi sett at det går bra i distriktene. Vi ser at regjeringens politikk virker, at ledigheten går ned og at optimismen er tilbake. Vi ser at by og bygd knyttes sammen gjennom et stort samferdselsløft med økte bevilgninger til samferdsel på 75 pst. Vi flytter ut dobbelt så mange statlige arbeidsplasser som den forrige, den rød-grønne, regjeringen. Og der de rød-grønne sa nei til lokalt initiativ, sier vi ja.

Jeg lurer fortsatt og vil gjerne at representanten svarer: Mener Senterpartiet at det er viktigst for bosetting og verdiskaping i Norge med en god markedstilgang, en god samferdselsinfrastruktur, eller er det de regionale utviklingsmidlene som er det viktigste verktøyet for lokale bedrifter og utviklingen av næringslivet i distriktene?

Heidi Greni (Sp) [12:27:57]: Nå er det ikke sånn at verdiene i Distrikts-Norge skapes på E6. Som regel skal en bruke en fylkesvei for å komme inn på E6. Senterpar-

tiet har nå 1 mrd. kr mer på budsjettet enn regjeringen til oppgradering av fylkesveier. Hvis man skal klare å utnytte distriktsverdiene og få det ut i markedet, må representanten Benestad stemme for Senterpartiets budsjett. Dette kommer i tillegg til at vi har en kraftfull satsing på regionalpolitiske virkemiddel. Vi har riktig nok ikke kommet opp på rød-grønt nivå, men vi skal selvsagt tilbake dit når vi kommer tilbake i regjeringsskottorene. Men det er sammenhengen mellom infrastruktur og regionalpolitiske utviklingsmidler. Og ikke minst: Hvis man hadde sluttet med å legge ned distriktsarbeidsplasser innen pelsdyrnæringen, innen næringsmiddelindustrien osv., hadde det også vært en stor støtte til Distrikts-Norge.

Karin Andersen (SV) [12:29:10]: SV har flere forslag i denne innstillingen, bl.a. når det gjelder bostøtte, som jeg er veldig skuffet over at Senterpartiet ikke støtter, men også forslagene som handler om de ressurskrevende tjenestene.

I fjor var vi enige om at det var behov for å gå igjen om ordningen, fordi det ble strammet inn på mange utgifter som kommunene faktisk har. Særlig etter samhandlingsreformen får kommunene sykere og sykere pasienter, som krever et høyere og høyere kompetansenivå, nesten på linje med et lite sykehus. Vi ber om at dette blir gått igjennom nå, og at det blir lagt inn en mulighet her innenfor den kommunale egenandelen. Det andre er forslaget om å få til en ordning for dem som er over 67 år. Det er jo ikke slik at dette er mennesker som blir friske når de blir 67; de blir gjerne sykere. Utgiftene blir også høye, og de har vel også samtidig krav på å ha et noenlunde trygt og rimelig liv.

Hva er grunnen til at Senterpartiet ikke vil være med på å utvide ordningen for særlig ressurskrevende tjenester til dem over 67 år?

Heidi Greni (Sp) [12:30:18]: Jeg har stor forståelse for den problemstillingen som representanten her reiser, og det er jo sant som hun sier, at de blir ikke friske selv om de blir 67 år, men de mister da statusen som såkalte ressurskrevende brukere. Nå er dette et enormt ressurskrevende spørsmål, naturligvis, og om det er disse enkeltbrukerne, eller om det er alle vi skal bruke ressursene på, skal vi være med på å diskutere.

Når det gjelder bostøtteordningen, vil Senterpartiet stemme for det forslaget som gjør at uføretrygdede, uansett når de har fått uføretrygden, skal få samme tilgang til bostøtte. Det har vi prioritert i vårt alternative budsjett, og det mener vi er veldig viktig kommer på plass.

Når det gjelder det andre bostøtteforslaget, har jeg veldig stor forståelse for og sansen også for det forslaget. Det har vi dessverre ikke funnet midler til i vårt alterna-

tive budsjett, og da føler jeg ikke det er rett å stemme for det her i salen i dag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

André N. Skjelstad (V) [12:31:41]: Venstre har bestandig jobbet for at innbyggerne i kommunene, små som store, skal kjenne en nærhet til beslutninger. Lokale folkevalgte kjenner lokale forhold best. Derfor følger vi hele vår vei at flest mulig beslutninger skal tas av folk de berører. Kommunene ønsker å prioritere viktige saker for sine innbyggere i de aktuelle sakene. Det handler om å gi kommunene frihet til selv å velge det som er nødvendig. Sånne prioriteringer er forskjellige fra kommune til kommune. Det er viktig å gi dem et økonomisk handlingsrom som åpner for nettopp det. I budsjettet for 2019 legger en opp til det. Samtidig skal det sies at det finnes kommuner der ute som vil produsere bedre tjenester til sine innbyggere, som ikke har slått seg sammen med naboene.

Ikke bare utløses spennende planer om sammenslåingsmidler i budsjettet for 2019, regionstilskuddet på 200 mill. kr er også nevnt tidligere. Sammenslåing åpner også for en helt annen mulighet til effektivisering. Penger spart på papirarbeid og byråkrati er penger som kommer innbyggerne direkte til gode i form av tjenester og tilbud. Det går godt i Kommune-Norge. Det er verdt å minne opposisjonen om at en påstand ikke blir mer sann om en gjentar den ofte nok, og nå tror jeg sannelig at de har begynt å tro på den selv også.

Derfor må jeg gjenta: I budsjettet for 2019 legger en opp til mer vekst i kommuneøkonomien, med en realvekst i frie inntekter på 2,6 mrd. kr og en ytterligere forsterkning med et utmerket budsjettforlik med Kristelig Folkeparti. Samtidig kan jeg vise til økte inntekter for kommunene, og vi mener det er en styrke i budsjettet at økningen skjer uten at en øker skattene. Opposisjonens svar er imidlertid det motsatte: Det legges opp til å øke skattene for å gi vekst i kommuneøkonomien.

Innovasjon Norges rapport fra 2017 viser at det aldri før er gitt så mye støtte til bedrifter og gründere. Mange av disse er godt plassert langt utenfor Oslo-gryta. Dette er hardtarbeidende mennesker som skaper arbeidsplasser i distriktene. Regjeringen anser at det er helt nødvendig for å legge til rette for bærekraftige distrikter og muligheten for å bo i hele landet. Jeg kan forsikre om at jeg har møtt mange av disse gründerne og småbedriftene og besøkt dem. Jeg har sett hvordan disse menneskene skaper begeistring lokalt. Og ja, noen av dem tjener også noen kroner. Det gir jobb til mange, mange innbyggere, som også tjener på det. Dette er de såkalte rikingene som venstresiden gjerne vil skattlegge enda hardere, men som skaper arbeidsplasser og ikke minst bærer stor personlig risiko. En får det ikke til å stemme når opposi-

sjonen ønsker å skattlegge dem som er med på å skape nettopp disse arbeidsplassene. Regjeringen reduserer selskapsskatten og formuesskatten.

Vi legger straks bak oss et år som jeg mener står i regionreformens tegn på godt og vondt. Vi har fått på plass færre og sterkere kommuner over hele landet og ikke minst slått sammen fylker, som nå står klar til å motta nye og spennende oppgaver. I dag ligger det mye god økonomi i det. Sammenslåing er å effektivisere. Samtidig har vi måttet kjempe mot partier og politikere som ikke tar innover seg beslutninger som er vedtatt av det organet de er en del av. Debatter om votering om tvangssammenslåing av fylker har gått som ønskereprise med jevne mellomrom i denne salen.

Kommunebudsjettet er omfattende, og det er framtidsrettet lesning med mange gode formål. Tiden er for knapp til å gå i dybden på dem alle, men akkurat nå ser vi at regjeringen leverer på dette feltet. Det gleder en distriktentusiast.

Avslutningsvis må jeg uttrykke glede over at Stortinget nå ber regjeringen se ytterligere på hvordan kapitalkostnadene kan dekkes inn i forbindelse med ferjeavløsningsordningen. Jeg ser fram til at vi får på plass et system i forbindelse med kommuneproposisjonen 2020. Det er en viktig sak for meg og for Venstre, og det har det vært lenge. Jeg synes også det vil være veldig betydningsfullt for å få strukturene ute i distriktene til å fungere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [12:35:55]: Det var en gang slik at Venstre var opptatt av distriktpolitikk, at folk kunne leve det gode liv enten man bodde i byen eller på bygda. Men nå er det skattekutt til de aller rikeste, til de 1 pst. rikeste. De tusen rikeste alene får 1,3 mill. kr i skattekutt hver, og de 10 pst. rikeste får 40 pst. av personskattekuttene. Det er realiteten med Venstre.

Arbeiderpartiet vil heller prioritere kommunene og velferd til vanlige folk. Det vi ser, er at etter at Venstre kom inn i regjering, har kommuneopplegget til regjeringen blitt enda dårligere. Hva slags gjennomslag er det egentlig Venstre får – bortsett fra statsrådsposter, da?

André N. Skjelstad (V) [12:36:39]: Jeg synes det er interessant å få den typen spørsmål. Jeg startet hjemmefra i morges – jeg var på kommunestyremøte i går kveld – kl. 03.30 for å rekke et fly som gikk kl. 06.30. Noen av oss bor nok mer i distriktet enn det representanten kanskje er kjent med.

Det er et paradoks, for vi overførte nå til kystkommunene 2,3 mrd. kr. Hvis det ikke er å ta distriktene på alvor, med den samferdselssatsingen vi har hatt, vet jammen ikke jeg. Men det kan hende representanten vet bedre enn meg der også. Det er mulig at noen av oss

som kommer fra distriktene, ser hva som har vært behovene. Regjeringen som sitter, har levert tydelig på disse behovene, også på samferdsel – fordi det må kunne tjenes penger i Distrikts-Norge, og fordi det er viktig for oss å ha bosetting der.

Willfred Nordlund (Sp) [12:37:44]: Representanten Skjelstad er glad i å bruke store ord uten nødvendigvis å ha dekning for det, og det skal han selvfølgelig få lov til å fortsette med, men jeg finner grunn til å bemerke at når han mener at enkelte av representantene her i salen ikke har respekt for de vedtak som er fattet, og dermed ikke skal kunne drive det som jeg vil anta representanten kaller politisk omkamp, så er vi litt ute å kjøre. For det er jo det politikk handler om: å gjøre prioriteringer og endringer i det som man mener er et system som fungerer, eventuelt ikke fungerer.

I den sammenheng vil jeg spørre representanten: Staten la om finansieringen av hurtigbåter gjennom endringer av fylkeskommunenes inntektssystem, noe representanten også var med på. Nå registrerer jeg at representantens parti ikke lenger ønsker det. Er det sånn at representanten Skjelstad kommer til å støtte et forslag fra Senterpartiet om å få en ny, helhetlig gjennomgang av båtutene for kystfylkene?

André N. Skjelstad (V) [12:38:48]: Jeg synes det er interessant, det representanten Nordlund sa til å begynne med her, at all politikk består av omkamp. Det gjør det ikke for min del. For min del handler det om hele tiden å se framover. Men jeg skjønner at det på mange måter er mantraet i Senterpartiet. Det er for så vidt også gledelig at de tar omkamp på ting de har stått for før – at de nå ønsker å bevilge mer penger til fylkesveiene, noe de ikke gjorde da de overførte riksveiene i 2008 i sin regionreform.

Vi har måttet prioritere. Derfor har vi sagt at vi gjør noen kutt i regionale utviklingsmidler, som jeg for så vidt er enig i er viktige. Men skal vi få varer fram, er det svært viktig å få veier, og det trodde jeg at representanten Nordlund – som har vært fylkesråd for samferdsel i Nordland – kunne være enig i.

Så til slutt, til representanten Nordlund: Ja, selvfølgelig, vi sa hele tiden at vi skulle komme tilbake til deler av nøklene i inntektssystemet. Det har vi sagt hele tiden.

Karin Andersen (SV) [12:40:03]: Representanten fra Venstre forteller en helt feilaktig historie om SVs skattepolitikk. Vi ønsker flere tilskudd og også skattelette til investorene og entreprenørene, de som driver med innovasjon, når de har lite inntekter. Men når de har million- og milliardinntekter og svære eiendommer, mener vi at de skal bidra mer til fellesskapet. Jeg registrerer at Venstre mener det motsatte.

Jeg lurer på hvordan Venstre kan begrunne at et av de tiltakene som regjeringen selv beviser har større og bedre effekt, gir flere arbeidsplasser og større inntjening enn andre, er kuttet med over én milliard, nemlig de regionalpolitiske virkemidlene. Jeg lurer på om representanten har lest det og vet hvor mye høyere disse ligger, både når det gjelder verdiskaping og antall nye arbeidsplasser i distriktene?

André N. Skjelstad (V) [12:41:08]: Det er sikkert litt kortere tid siden jeg satt i fylkestinget enn representanten fra SV, så mye vann har nok rent i fjorden siden da, men jeg tror nok, som jeg også sa til representanten Nordlund, at man også er nødt til å ville, kunne og måtte prioritere, noe jeg hele tiden har skjönt ikke er SVs sterkeste side.

Men så er det sånn at hvis vi også skal kunne skape arbeidsplasser, kan vi ikke skatte dem i hjel. Det som skapes nå, ikke minst på kysten, viser nettopp betydningen av at vi legger til rette, og at kommunene legger til rette. Vi er villige til å legge til rette for at det skal kunne tjenes penger, som igjen gir arbeidsplasser. Alle arbeidsplassene kan ikke være i det offentlige, selv om representanten Andersen kanskje mener det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Torhild Bransdal (KrF) [12:42:14]: Alt skjer i en kommune. Det aller meste av de grunnleggende velferdsgodene som vi setter så stor pris på i hverdagen og skryter av i taler, finansieres over kommunenes økonomi. Dermed er denne delen av statsbudsjettet mer sentral enn de fleste er klar over. Kommunalkomiteens budsjettbehandling blir vel av mange sett på som en nerdeøvelse, og det er kanskje noe i det. Men folk skulle bare vite hvor viktig denne nerdeøvelsen er for deres hverdagsliv og dagligliv.

Regjeringen har de siste årene stort sett levert positive, nøkterne og ikke minst forutsigbare rammer til kommunesektoren. Det er bra. Regjeringen har faktisk gjort mange dystre spådommer til skamme på kommunefeltet. Det har vært i samkvem med Venstre, inntil de gikk inn i regjeringen, og med Kristelig Folkeparti.

Et budsjett er ikke bare penger. Det er også muligheten til å prioritere innenfor de rammene som er gitt, og det er hvilke kvalitetsmål man skal legge til grunn for velferdsproduksjonen i kommunesektoren, som kjent. Selv om antallet kommuner er sterkt synkende, er det forskjellige rammebetingelser i de forskjellige kommunene, og kommunene har forskjellige behov – det er ikke bare å preke om penger, det er også å preke om hvilken kvalitet vi skal ha på tjenestene, og hvordan vi skal lage et system for ikke å gjøre det millimeterlikt, men å gjøre det likere.

Vi er glade for at vi i budsjettforliket fikk på plass 325 mill. kr, noe som gjør at toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester ikke blir svekket. De siste årene har den dessverre blitt svekket, og den er blitt svekket mer enn nok. Vi er smertelig klar over at det er en dyr ordning som både denne regjeringen og den rød-grønne regjeringen i sin tid hadde foreslått svekkelse av.

Men for å si det folkelig: Dette går til en god sak. Dette handler om finansiering av tilbudene til multifunksjonshemmede, hardt trafikkskadde og andre med behov for en sterk grad av offentlig hjelp med sine utfordringer. Det handler kort og godt om folk som virkelig trenger en politikk i en kommune som er betydelig merkbart på budsjettene. Personvern hensyn var faktisk en medvirkende årsak til at ordningen ble innført. Mange steder i mindre kommuner var det rett og slett uverdige når mange visste eller kunne resonnerer seg fram til at tilbudene konkrete brukere fikk, kanskje var årsaken til kutt i andre sektorer.

Kristelig Folkeparti har de foregående årene kritisert regjeringen for kuttene i de regionale utviklingsmidlene. Vi må bare erkjenne fra denne talerstolen at vi lyktes ikke denne gangen heller med å styrke dette i budsjettforhandlingene. Men vi forutsetter at det avsettes tilstrekkelige midler på rammen til fylkeskommunene i statsbudsjettet for 2020 til at de kan fylle sin rolle som regionale utviklingsaktører – ikke minst er det utrolig viktig i disse sammenslåingstider.

Rammene for kommunene er nøkternt gode – med vekt på nøkternt. Veksten i frie inntekter spises i mange kommuner opp av demografi, endringer, økte pensjonsforpliktelser og føringer til gode formål som er innbakt i budsjettet og i forliket, men som like fullt bidrar til at frie inntekter ikke er fullt så frie.

Men igjen: Situasjonen i Kommune-Norge er samlet sett blitt bedre år for år. Sånn må det fortsette å være. De er den fremste velferdsleverandøren vår, og for å si det som Vømmøl Spellmannslag sier: «Det er itjå som kjem tå sæ sjøl.» Derfor må vi fortsette den gode jobben.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [12:46:36]: Jeg er helt enig med representanten Bransdal i at det er i kommunene det skjer. Både Bransdal og undertegnede har jo vært en del av lokaldemokratiet før vi kom inn på dette flotte huset, og vi vet jo hvor viktig kommunene er for å kunne gi god barnehage, skole og eldreomsorg. Så er jo realiteten slik at statsbudsjettet for 2019 har den dårligste utviklingen i frie inntekter siden 2005. Er ikke Kristelig Folkeparti bekymret for at det vil gå ut over velferdstjenestetilbudet til innbyggerne, både i byene og i distriktene?

Torhild Bransdal (KrF) [12:47:12]: Som jeg sa i mitt innlegg, er det selvfølgelig bekymringsfullt at de frie inntektene går ned, men jeg må fra denne talerstolen innrømme at Kristelig Folkeparti har vært med på å binde en del av disse frie midlene. Da kan jeg referere til lærernormen, der vi fikk veldig gode resultater i går ved at kommunene i stor grad står klare til å overta og gjøre denne jobben, og det er jo forutsetningen for gode velferdstilbud. Så en må se ting litt i sammenheng. Jo, ønskedrømmen er å ha en totalt fri ramme, slik at lokalpolitikkerne kunne disponere innenfor den, men vi stortingspolitikere er nok litt for styringskåte til det.

Heidi Greni (Sp) [12:48:06]: Kristelig Folkeparti har et forslag her sammen med regjeringspartiene der de ber regjeringen opprettholde regionsentertilskuddet som et økonomisk virkemiddel for å få til flere kommunesammenslåinger. Det er et tilskudd som gir veldig ulik mulighet til å produsere tjenester for en kommune som er et regionsenter og skal ha flere titall millioner mindre å produsere tjenester for, og en kommune som blir et regionsenter etter at den blir sammenslått. Under behandlingen av Dokument 8:2 S for ett års tid siden var Kristelig Folkeparti med Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet på følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at inntektssystemet for kommunene skal sikre likeverdige muligheter til å utvikle velferdstjenester til innbyggerne og ikke brukes som element i videreføring av kommunereformen.»

Hvordan henger dette sammen?

Torhild Bransdal (KrF) [12:49:06]: Det henger veldig godt sammen etter vårt syn, i hvert fall, for den sammenhengen dette regionsentertilskuddet står i, er faktisk å bevare det som ble lovet da kommunesammenslåingene skulle være, det skulle ikke være et tilskudd til alle kommuner i Norges land.

Og det er mulig å stimulere til frivillige kommunesammenslåinger. Jeg understreker «frivillige kommunesammenslåinger», for det var det som sto der.

Til slutt: Når det gjelder inntektssystemet, vedtok vi jo i fjor at det skulle evalueres i løpet av denne stortingsperioden.

Karin Andersen (SV) [12:49:41]: Kristelig Folkeparti har nå inngått et budsjettforlik der de også har brukt det fallende antallet som kvalifiserer for bostøtte, til å saldere budsjettet. Det har skjedd i flere år, og det kommer av at det er færre og færre som kvalifiserer for bostøtte. Det er fordi inngangskriteriene er så altfor lave, slik at veldig mange familier som nesten ikke har penger, ikke kvalifiserer for bostøtte. Derfor har SV fremmet to forslag om dette, både at de som har fått uføre-

trygd etter at ordningen ble vedtatt, skal kunne få bostøtte, og at man tetter det gapet som har oppstått fordi man ikke har regulert disse parameterne som gjør at mange faller ut. Grunnlaget i det å ha et trygt liv er jo å kunne ha et hjem, og bostøtten skal hjelpe til med det.

Hva er grunnen til at Kristelig Folkeparti ikke støtter SV i at bostøtten nå må justeres opp for å fylle den rollen den var ment å ha?

Torhild Bransdal (KrF) [12:50:53]: Jeg tror at alle representanter for de forskjellige partiene som sitter i denne salen, vet at en budsjettforhandling er å gi og ta. Jeg var også såpass ærlig på talerstolen at jeg var innom ting som vi ikke fikk til. Vi har ikke fått til dette heller. Jeg refererer også til innlegget til representanten Kjønaas Kjos, som på en god måte beskrev situasjonen som ligger til grunn for budsjettforliket.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Monica Mæland [12:51:44]: Det går bra i Norge. Etter flere år med fallende oljepriser og økende arbeidsledighet har vi de siste årene sett dyktige ansatte, ledere og eiere omstille seg og bli mer konkurranse-dyktige. Arbeidsledigheten er lavere enn på mange år, og flere næringer, særlig i distriktene, er i vekst.

Vi er også heldige som bor i et land hvor det er høy tillit mellom innbyggerne og offentlig sektor. Og offentlig sektor i Norge er stor. Den leverer tjenester til alle innbyggerne, fra vugge til grav.

Men denne tilliten kan vi ikke ta for gitt – den er ingen selvfølge. Vi må hele tiden sørge for nye tjenester, mer effektive tjenester, pålitelige tjenester og en offentlig sektor som setter brukerne i sentrum.

Vi går nå inn i en tid der det offentlige handlingsrommet blir strammere. Da må vi sørge for at offentlig sektor, slik næringslivet har gjort de siste årene, omstiller seg i takt med utviklingen. For å klare den omstillingen må vi sørge for at kommunene har de verktøyene de trenger. Siden 2013 har kommunene opplevd vekst. Skremselspropaganda om sulteføring av kommunene er gjort til skamme. Det er rekordfå kommuner i ROBEK-registeret.

Også i 2019 legger vi opp til en vekst i kommunesektoren. Etter budsjettforliket anslås veksten i frie inntekter til om lag 2,4 mrd. kr. Barnehage, skole, helse og omsorg er styrket, og i tillegg er området ressurskrevende brukere styrket.

I mai la regjeringen fram kommuneproposisjonen for 2019. Her påpeker vi noen tydelige utfordringer for Kommune-Norge:

- Bare 14 pst. av kommuner med under 5 000 innbyggere har psykolog, og kun halvparten av disse kommunene har ergoterapeut.

- Bare 13 pst. av disse kommunene har jurist. To av tre kommuner sier de har dårlig eller nokså dårlig kapasitet til å håndtere juridiske problemstillinger. Dette handler om innbyggernes rettssikkerhet.

- Bufdir er bekymret for 27 barnevernstjenester som har tre eller færre ansatte. Samtlige av disse var i kommuner med under 3 000 innbyggere.

Dette må vi ta på alvor. La meg peke på to viktige satsinger: For 2019 har vi tidenes største satsing på digitalisering. Vi foreslår å bruke over 1,7 mrd. kr på nye IT- og digitaliseringstiltak.

Denne satsingen skal bygge opp under en moderne, innovativ og effektiv offentlig forvaltning. Befolkningen skal få tjenester som er enkle å bruke, effektive og pålitelige. For kommunene betyr nye digitale løsninger at ansatte frigjøres til andre nødvendige oppgaver.

Det andre handler om kommunereform. Når jeg reiser rundt i landet, møter jeg kommuner som samarbeider om brannvern, samarbeider om rekruttering til kommunene og samarbeider om kultur. Flere steder virker det som om kommunene kan samarbeide om det aller meste – unntatt om kommunehuset. Det må vi gjøre noe med. Det går ikke over – fordi utfordringene ikke går over. Vi trenger sterkere kommuner som kan gi innbyggerne de tjenestene de har krav på, og som de forventer å få.

Framover vil oppmerksomheten særlig rettes mot de minste kommunene. De er mest sårbare når befolkningen eldes og det blir knapphet på arbeidskraft og sys-selsetting i kommunene.

Derfor legger vi opp til å ha gode og langsiktige økonomiske virkemidler:

- Kommuner som slår seg sammen, får et engangstilskudd når sammenslåingen er vedtatt.
- Inndelingstilskuddet gir kompensasjon for tap av basistilskudd og nedgang i distriktstilskudd.
- Kommuner som vurderer kommunesammenslåing, skal også få støtte til å informere og spørre innbyggerne om retningsvalget.

Regjeringen har i fem år jobbet for å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor. Ved å gjøre offentlig sektor mer moderne og effektiv trygger vi en bærekraftig velferd for framtiden. Vår ambisjon er at Norge skal ha verdens beste digitale tjenester og en offentlig sektor som legger til rette for innovasjon og nyskaping. Det legger budsjettet for 2019 opp til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [12:56:04]: I Arbeiderpartiet er vi opptatt av å bruke de sterke fellesskapene også ute i kommunene der folk bor. Jeg er enig med statsråden i at kommunene i praksis leverer tjenester hver eneste dag til alle innbyggerne her i landet. Men til tross for

skrytet fra både statsråden og andre representanter fra regjeringspartiene viser tallene fra regjeringen selv at veksten i de frie inntektene var større i snitt under regjeringen Stoltenberg II enn under Solberg-regjeringen. Hvis vi ser 2018 og 2019 i sammenheng, er det en realnedgang i de frie inntektene til kommunene ifølge tall fra regjeringen. Hvordan kan statsråden etter å ha skrytt sånn av betydningen av kommunene forsvare at man kutter i de frie inntektene til kommunene?

Statsråd Monica Mæland [12:57:01]: Regnestykket fra 2005 til 2018 viser at den rød-grønne regjeringen hadde omtrent samme vekst, 0,6 pst., som det denne regjeringen har hatt. Hvis man er fornøyd med egne budsjetter, antar jeg at man også er fornøyd med denne regjeringens budsjett.

Det er to viktige forskjeller, imidlertid, for de siste fire årene har kommunene i tillegg til de overføringene man får fra staten, hatt svært god skatteinngang, og de siste to årene har man også delt ut penger fra Havbruksfondet til 160 kommuner. Det betyr at kommunebudsjettene har vært betydelig mer romslige enn de var under de rød-grønne.

Når Sivertsen viser til beregningene for neste år, er prosentregningen sånn at når andelen skatteinntekter går opp, går andelen overføringer fra staten ned. Det betyr ikke mindre penger fra staten, men andelen totalt sett blir mindre. Kommunene får mer penger, det skal vi glede oss over.

Eirik Sivertsen (A) [12:58:01]: Jeg er veldig glad for at man får penger fra Havbruksfondet. Det er jo først og fremst avgifter og inntekter fra næringslivet som man overfører. Det er altså ikke penger som regjeringen bevilger. De har også den samme svakheten som merskatteinntekter: Det er helt uforutsigbart. Man kan ikke regne med inntekter man ikke vet om man får, for det vil være i strid med kommuneloven. Det vet statsråden godt.

Når det gjelder regnestykkene, baserer jeg meg på de tallene som regjeringen har opplyst. De viser oss at gjennomsnittlig vekst i de frie inntektene under regjeringen Stoltenberg II var 1,8 pst. og under regjeringen Solberg i perioden 2013–2019 1,3 pst. Hvis man ser tallene i sammenheng, er veksten negativ for 2018–2019 samlet. Det medfører f.eks. at Bodø, der statsrådets eget parti har fått flertall sammen med de andre regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti for et budsjett, velger å kutte i barnevernstjenester og beholde eiendomsskatten. Så vanskelig synes de kommuneøkonomien er. Så hvorfor prioriterer man ikke kommunesektoren høyere?

Statsråd Monica Mæland [12:59:04]: Om noe gjen-
tas, blir det ikke riktigere. Jeg er uenig i beskrivelsen og

tallmaterialet representanten bruker. Fram til 2018 har utviklingen prosentvis vært den samme.

Jeg er enig i at skatteinntekter og inntekter fra Havbruksfondet er engangsinntekter, men det er jo inntekter like fullt. Det er penger kommunene har fått. Det representanten spurte meg om, var det økonomiske handlingsrommet de siste årene. Det har vært bedre enn under de rød-grønne, fordi man har hatt høyere inntekter.

Så er det også slik at det er kommunene som skal gjøre valg og prioriteringer. Det er hele poenget med det lokale selvstyret. Det er dessverre også slik at mens noen kommuner er veldig flinke til å innrette sine tjenester og er veldig effektive, er det mange som ikke er det. Vi fikk sørgelige tall nå for bare en uke siden fra Senter for økonomisk analyse, som viser at effektiviteten, som var på vei opp fra 2013 til 2017, er på vei ned i kommunene. Så det er godt handlingsrom for å gjøre prioriteringer.

Eirik Sivertsen (A) [13:00:10]: Det er forskjell på kommunene rundt omkring. Det skal det være, for kommunene rundt omkring får styres av dem som er valgt til kommunestyret. De har forskjellige forutsetninger – veldig forskjellige forutsetninger – men de har også forskjellige utfordringer. Noen løser oppgavene bra, og noen løser kanskje oppgavene dårlig – det overlater jeg til innbyggerne som velger dem, å avgjøre, og vil ikke vurdere det herfra.

Jeg skjønner at vi ikke blir enige om tallmaterialet fra regjeringen og Finansdepartementet, så det får vi ta et oppgjør om en annen gang. Men la meg da stille et annet spørsmål til statsråden. Vi er enige om at Havbruksfondet og merskatteinntekter er penger som man ikke kjenner til. Problemet med at man regner det inn i kommuneøkonomien – jeg er enig i at det blir mer penger, og det er bra – er at man ikke kan planlegge ut fra det. Man kan ikke ansette en lærer, man kan ikke ansette en hjelpepleier, fordi man ikke vet om man får inntektene. Ser ikke statsråden at dette er et problem? Når man skal føre en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi, kan man ikke planlegge med penger man ikke vet om. Det rammer også muligheten til å utvikle driftsoppgavene.

Statsråd Monica Mæland [13:01:13]: Jeg er helt enig i det kommunale selvstyret, og jeg er helt enig i at det er kommunene som må stå til rette for de tjenestene de gir, for de prioriteringene de gjør, og for den skattebeslutningen de tar. Det skal vi velgere kunne forholde oss til hvert fjerde år når det er valg. Så det er jeg helt enig i.

Jeg oppfatter at representanten gjør det til et problem at man i kommunene har fått økte skatteinntekter. Det er det ikke – det er veldig bra. Men vi er helt enig i at man ikke skal planlegge for engangsinntekter, det har jeg heller aldri sagt. Det er bra at man har fått det,

man har mulighet til å prioritere, men skal ikke basere seg på det. Man skal basere seg på de kommuneoppleggene som vi lager her. De mener jeg har vært gode. Det er også godt for neste år – det er godt handlingsrom for å prioritere tjenester til innbyggerne våre.

Willfred Nordlund (Sp) [13:02:10]: En av de tingene man burde ha klart for seg når man skal diskutere de politiske løsningene man har valgt, er i hvert fall at man har felles virkelighetsbeskrivelse og felles forståelse av utfordringene. Ikke minst er det viktig at man har felles tall å forholde seg til.

Senest 2. november kunne ikke finansministeren svare undertegnede på hva som var beregnet gjennomsnittlig vekst i frie inntekter til norske kommuner neste år med statsbudsjettet som var framlagt. Det finner jeg bemerkelsesverdig og verdt å dvele ved. Samtidig står denne statsråden her og forteller om veksten både i kroner og i prosenter. Det er ikke noen sammenheng i det. Nå har det gått fire–fem uker, og nå skal man plutselig kunne svare på de spørsmålene som man ikke kunne for en liten stund siden.

Jeg blir litt bekymret når jeg hører statsråden snakke om frie inntekter og handlingsrom. Kan jeg forstå statsråden sånn at hun ikke mener at kommunene bør følge opp de ønskene som stortingsflertallet og regjeringen legger opp til i sine prioriteringer innenfor de frie inntektene?

Statsråd Monica Mæland [13:03:16]: Jeg vet ikke hva som er uklart med de tallene jeg har brukt. Jeg har redegjort for det både i forbindelse med finanstalen og i dag. Realveksten i frie inntekter for neste år er beregnet å være 0,6 pst. Kommunene kan prioritere innenfor dette handlingsrommet, og det skal kommunene gjøre.

Så har vi handlingsplaner. Vi har handlingsplaner for rus, rehabilitering, habilitering – vi har det på en rekke områder. Selvsagt skal kommunene forholde seg til det. Men de har en frihet til å gjøre prioriteringer. Det er rett og slett noen kommuner som har vært veldig flinke til å satse, f.eks. på lærere i skolen. Det er noen kommuner som har vært veldig flinke til å satse på opptrapingsplanen for rus. De kan benytte de midlene de får, på en annen måte enn andre kommuner som ligger etter. Men det skal være et handlingsrom her til å gjøre prioriteringer. Så har Stortinget også vedtatt øremerkinger for å være sikker på at pengene kommer rett sted. Jeg er blant dem som mener vi skal ha færrest mulig øremerkinger, men vi må forholde oss til det.

Karin Andersen (SV) [13:04:32]: Som statsråden sa, er tillit avhengig av at man føler seg som en del av fellesskapet og er det. Nå har denne regjeringen delt ut 1,4 mrd. kr til landets 0,1 pst. rikeste uten å stille et

eneste krav til eller at det er et eneste bevis for at det blir en eneste arbeidsplass ut av det. De kutter i de virkemidlene der de sjøl skriver at det gir flere arbeidsplasser, det gir bedre fortjeneste. Det er bare at det ikke ligger i sentrum, sånn som denne regjeringen mener at alt skal gjøre. Og det kuttes i bostøtten, det som er tryggheten for familien. 134 000 kr er nå gjennomsnittlig husholdsinntekt for dem som får bostøtte.

Tror statsråden det er et godt bidrag til tilliten hos de vanskeligstilte i samfunnet når de må betale festen til den økonomiske eliten som støtter Høyre?

Statsråd Monica Mæland [13:05:28]: Jeg har i over fire år reist land og strand rundt. Jeg har besøkt bedrifter i bygd og i by – veldig mange små, mange mellomstore. Jeg har besøkt utrolig mange gründere. Denne ideen om at de rike blir rikere, og at vi deler ut penger, må det bli slutt på. Vi deler ikke ut penger. Vi sitter hele tiden og forvalter de pengene vi får inn, takket være at noen vil skape i dette samfunnet. Jeg blir rett og slett ganske oppbrakt når jeg hører dette. Jeg har møtt industribedrifter som henter ut penger av bedriften sin for å betale formuesskatt, som gjør det i stedet for å investere i maskinpark. Jeg har møtt gründere som ikke har tatt en krone i lønn, som ikke har tatt en krone i utbytte, men som på papiret har store inntekter, og som betaler formuesskatt og er dypt, dypt fortvilet. Jeg har vært i Ulsteinvik og møtt bedrifter som betaler formuesskatt av driften, mens nabobedriften, som er utenlandsk eid, ikke gjør det. Man må faktisk begynne å snakke med det næringslivet som skaper bedrifter, som sikrer sysselsetting, istedenfor hele tiden å sende regningen for egne fordelinger til de samme bedriftene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Stein Erik Lauvås (A) [13:06:56]: Arbeiderpartiets største enkeltsatsing i budsjettet for 2019 er kommunene. Det gjør Arbeiderpartiet fordi vi har lyttet til KS. Vi har lyttet til enkeltkommuners innspill. Vi har lyttet til fylkeskommunene, og vi har lyttet til øvrige organisasjoner som har en god forståelse av hvordan kommunene løser sine oppgaver og de utfordringene som kommunene har. De oppgavene og utfordringene er ganske formidable.

Skal kommunene være i stand til å løse de oppgavene de er pålagt, må det være et økonomisk fundament som holder, og som er av en sånn art at man kan se langsiktig på en del oppgaver. Derfor velger Arbeiderpartiet å legge 3,5 mrd. kr mer inn til kommunene enn regjeringen valgte å gjøre. Det er ikke småpenger, og tilbakemeldingene fra kommunene er at dette ville bidratt svært godt der ute, hvor tjenestene innen omsorg, skole,

helse, næringsutvikling, vei, kultur og fritid faktisk skal leveres.

Derfor er det betenkelig – jeg bruker det ordet – når regjeringspartiene, sammen med Kristelig Folkeparti, velger å selge inn et kommunebudsjett som egentlig er et kuttbudsjett for kommunene, som en feit satsing på kommunene. Den sittende regjeringen har etter mitt syn ikke levert noe budsjettforslag hvor man har satset stort på kommunene. Tvert imot opplever mange kommuner kutt og øremerkinger, som ikke nødvendigvis fører til bedre tjenester, og som ikke fører til at kommunistyret rår over egne midler og egne satsinger.

Vi hører som sagt at det aldri har vært så mye penger, og det er så flott, man selger inn dette budsjettet. Men da må jeg gjenta spørsmålet som jeg stilte i replikkordvekslingen med representanten Trellevik: Hvorfor er det da slik at svært mange kommuner de siste fire årene har sett seg nødt til å innføre eiendomsskatt? Det er mange ordførere fra Høyre og Fremskrittspartiet som innfører eiendomsskatt i sine kommuner, og da er spørsmålet: Gjør de det bare fordi de ønsker å plage sine innbyggere? Jeg fikk ikke noe godt svar i replikkordskiftet.

Hvaler, Eidsberg og Hamar er styrt av Fremskrittsparti- og Høyre-ordførere og får stå som eksempel på eiendomsskatten. Da en av disse ordførerne ble spurt om hvorfor det var eiendomsskatt, var svaret at uten den skatten ville det blitt stillstand i kommunen. Det var svaret: stillstand. Så høyresidens egne ordførere landet rundt har selvsagt forstått det som regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti ikke har forstått: Man kan ikke drive en kommune seriøst og langsiktig ved å satse på engangsinntekter som stadig skal komme.

Det er en utfordring, det var også statsråden inne på. Man kan ikke drive langsiktig, seriøs planlegging med uforutsigbare engangsinntekter. Det skjer år etter år, så enten har finansministeren og kommunalstatsråden ikke kontroll på modellene sine for hvordan man legger skatteberegning, eller så er det med viten og vilje at man legger seg på et lavt nivå, slik at man etterpå kan skryte av at kommunene gikk med store overskudd, noe de selvsagt ikke kan planlegge driften sin for. Dersom vi skal ta kommunene på alvor, slik Arbeiderpartiet gjør, må bevilgningene økes. Vi øker med 3,5 mrd. kr utover regjeringens forslag.

Så litt over til Sametinget, som også ligger inne i denne innstillingen. Det har blitt en ny budsjettordning, og det er bra. Det som ikke er bra, er at nivået på budsjettet for Sametinget ikke holder. Det er rett og slett slik at også Sametinget i realiteten opplever et kuttbudsjett fra regjeringen. Dersom vi skal ta Sametinget på alvor, bør de bevilgningene økes. Her står det om viktige saker, som å utvikle og bevare samisk språk, kultur, samiske næringer, samiske skoler og barnehager.

Arbeiderpartiet øker denne budsjettposten med 88 mill. kr, det aller meste av det direkte til Sametinget, slik at de kan gjøre sine egne prioriteringer, slik den nye budsjettordningen var ment å være. Sametinget har selv gitt tydelig uttrykk for at en styrking av budsjettet er nødvendig. Jeg er veldig stolt av og glad for at Arbeiderpartiet klarer å følge det opp.

Alt i alt blir det i dag vedtatt et budsjett for kommuner, fylker og Sametinget som de berørte partene stort sett melder tilbake at er et kuttbudsjett. Det er et kuttbudsjett der ute. Med de økonomiske mulighetene regjeringen har til rådighet, burde det ikke vært slik. Men slik blir det, og det må regjeringen og Kristelig Folkeparti selv ta fullt ansvar for, og de må ikke legge skylden for eiendomsskatt og økte kommunale avgifter over på kommunene. Det er for lettvinnt, det er rett og slett ufint å gjøre det.

Mari Holm Lønseth (H) [13:12:10]: I 2014 opplevde norsk økonomi et sjokk. Da oljeprisen stupte til under 40 dollar fatet, var det ingen tvil om at finanskrisen var en lett bris sammenliknet med de utfordringene norsk økonomi da sto overfor. Regjeringen førte en ekspansiv politikk for å sørge for at flere kom seg i jobb. Det ble bevilget mer penger til å bygge vei og jernbane. Det ble forsket som aldri før. Folk og bedrifter har fått lov til å beholde litt mer av sine egne penger. Og forenklingsarbeidet har skutt fart og har spart norsk næringsliv for milliarder av kroner.

Resultatet av regjeringens politikk er at vi har den laveste arbeidsledigheten på ti år, og den er særlig lav i distriktsfylkene. Resultatet er at vi har et konkurransekyktig næringsliv som bidrar med milliarder i inntekt til statskassen hvert eneste år.

Det er først og fremst takket være arbeidsfolk, gründere og bedriftseiere som står opp om morgenen og går på jobb, at vi har disse økte inntektene. Det er takket være folk som har vist at de kan snu seg på hælen og løse utfordringene på andre måter enn tidligere.

Offentlig sektor er nødt til å gjøre den samme erkjennelsen som det private næringslivet var nødt til å gjøre etter oljekrisen. Handlingsrommet i norsk økonomi vil bli mindre. Inntektene fra olje og gass vil gå ned. Og skattepengene som vi krever inn, må brukes smartere. Vi er nødt til å få mer igjen for mindre, og da er vi nødt til å tenke nytt.

Digitalisering, automatisering og kunstig intelligens gir oss muligheter for nye næringer som kan bidra til statsbudsjettet. Men like viktig er det også at det bidrar til at vi kan finne innsparinger i statsbudsjettet. Digitaliseringen av offentlig sektor vil skape en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og ansatte. Det vil frigjøre ressur-

ser til andre områder, og det er også viktig for å øke innovasjonskraften og produktiviteten i offentlig sektor.

I dette budsjettet leverer regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti tidenes største satsing på digitalisering. 1,7 mrd. kr til digitaliseringstiltak har betydning for dem som trenger hjelp fra barnevernet. Det har betydning for alle dem som har kontakt med Nav, for dem som har tenkt å bygge ut et nytt boligfelt, eller for dem som får helsehjelp – for å nevne noen. Det har også veldig stor betydning for norske kommuner, men det er klart at vi har en vei å gå.

Medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter skal sikre at lønnsomme, små og mellomstore digitaliseringsprosjekt gjennomføres. Ordningen har vært en kjempesuksess. Fra 2016 til 2018 har medfinansieringsordningen gitt tilsagn på til sammen 336 mill. kr til 40 prosjekter. Men disse 336 mill. kr som er brukt, gir en potensiell innsparing for det offentlige på hele 7 mrd. kr over ti år. Forenklingen, moderniseringen og digitaliseringen av offentlig sektor viser oss at vi kan klare å få igjen mer for mindre bare vi tillater oss å tenke nytt.

Men det er ikke bare nytenkning som må til for å sikre at skattepengene blir brukt best mulig. Denne regjeringen har sikret at vi har gått løs på det unødvendige byråkratiet. Gjennom avbyråkratiseringsreformen som fortsetter også i dette statsbudsjettet, frigjør vi årlig milliarder av kroner fra unødvendig byråkrati til tjenester. Hvis norske kommuner hadde hatt det samme effektiviseringsmålet som staten har hatt, kunne man også frigjort betydelige midler i kommunene, som kunne gått fra papirflytting til tjenesteyting.

Helheten i dette budsjettet tar velferdssamfunnet vårt i en mer bærekraftig retning hvor vi får mer igjen for hver skattekrone, hvor det legges til rette for at næringslivet kan skape mer, som er det viktigste for å sikre at vi skal kunne sitte i denne sal og fordele goder og byrder. Det er også avgjørende for å skape gode velferdssamfunn nettopp fordi byene og bygdene våre ikke lever av tilskudd. De lever faktisk av arbeidsplasser.

Jeg er også glad for at det er regjeringens budsjett som vedtas i dag, for alternativet er så utrolig mye verre. Alternativet er partier på venstresiden som mener at økt pengebruk er løsningen, uavhengig av hva problemet er, og ikke innser at økt bruk av pengesekken er det noen som må ta regningen for – og det er det norsk næringsliv som gjør.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:17:30]: Et eget sted å bo til en overkommelig pris er avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv. Arbeiderpartiet mener at så mange som mulig skal eie sin egen bolig, og den skal være av god kvalitet. Det er derfor en viktig politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger.

Boligen skal være et sted å bo, ikke et spekulasjonsobjekt. Forskjellen mellom å leie og å eie egen bolig er i ferd med å bli en av de største ulikhetsfaktorene i samfunnet. Med dagens boligpriser sliter førstegangskjøpere med å komme seg inn på boligmarkedet og kjøpe sin egen bolig. De som har råd, kjøper seg bolig tidligere enn før.

BSU er en god ordning for dem som har god økonomi og penger til overs, men BSU fungerer ikke for å løse boligbehovet for alle unge. Den firedelen som tjener minst, får mindre skattefradrag for BSU-sparingen enn den firedelen som tjener mest. Det er blant de unge med høyest inntekt samt unge fra familier med høy formue at man finner flest som sparer det maksimale beløpet i ordningen.

SSB-rapporten Bolig og boforhold viser at andelen boligeiere i husholdninger med lav inntekt – de som eier egen bolig – har falt med 10 prosentpoeng de siste 15 årene. Førstegangsetablererne blir eldre. Færre som mottar bostøtte, eier egen bolig. Dette er funn vi som politikere må ta på største alvor.

Nok en gang har regjeringen redusert utlånsrammene i Husbanken og med det svekket Husbanken som boligpolitisk verktøy. Vi støtter ikke en nedbygging av Husbanken og mener det er nødvendig å øke rammene til Husbanken med 9 mrd. kr og å øke lånerammene til 25 mrd. kr i vårt alternative budsjett.

Bostøtten er avgjørende for at folk med lav inntekt skal kunne skaffe seg eller beholde et hjem. Problemet er både økte boligpriser i byene og at det er mange tusen færre som kvalifiserer til å få bostøtte, sammenlignet med tidligere. I vårt alternative budsjett styrkes derfor bostøtten med 100 mill. kr. Regjeringen har svekket bostøtten, slik at det i 2017 ble utbetalt nesten 300 mill. kr mindre i bostøtte enn i 2013. Dette går ut over de aller svakeste blant oss.

I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2019 øker vi midlene til områdesatsningene med 60 mill. kr i forhold til regjeringens forslag. Det bevilges 45 mill. kr til Oslo sør-satsingen, Groruddalssatsingen og Oslo indre øst-satsingen samt 15 mill. kr til områdesatsinger i områder med levekårsutfordringer i andre storbyer, herunder Drammen med 4,4 mill. kr. Mange av dem som vokser opp i disse områdene, vokser opp i fattige familier. Dette er familier som ikke alltid har råd til å sende barna på fotballtrening, kino eller ferie. Arbeiderpartiet har i lang tid vært pådriver for områdesatsinger i utsatte områder med levekårsutfordringer. Høyre har vært en bremsekloss i satsingen i Groruddalen. Nå kommer de etter og later som om de har en kraftfull satsing.

I Oslo har vi hatt gode resultater med organisasjonen Bydelsmødre, som bidrar til at kvinner tar del i eget næringsliv. Mange kommuner har kontaktet organisa-

sjonen for å få til tilsvarende prosjekter utenfor Oslo. For å få til nettopp det ønsker vi å bevilge 2,5 mill. kr til Bydelsmødrene, slik at flere kommuner kan ta del i arbeidsmetodikken deres. Jeg håper at regjeringen kan bli med og støtte denne organisasjonen framover.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Masud Gharahkhani (A) [13:21:29]: Det kan være greit å minne representanten Holm Lønseth på at kommunene allerede i dag jobber veldig effektivt. Men hvis Høyres svar til de ansatte er at nå skal dere løpe enda fortere, er ikke det gode signaler å gi. Og så må representanten huske på at også næringslivet er opptatt av gode kommuner, for det er en forutsetning for at vi har næringsliv i hele landet.

Skal vi bygge ut velferdssamfunnet, må Norge satse på kommunene. Innbyggerne og de ansatte skal være trygge på at vi investerer i fellesskapet. Den garantien får de av Arbeiderpartiet. Men garantien de får av dagens regjering, er den dårligste veksten i frie inntekter siden 2005. I en tid hvor vi f.eks. må bygge ut eldreomsorgen, velger regjeringen å prioritere de aller, aller rikeste. Tallene er klare, de tusen rikeste i dette landet får 1,3 mill. kr i skatteutt hver. De 10 pst. rikeste får 40 pst. av personskatteuttene. Vi har en regjering som er opptatt av å bygge den økonomiske eliten og ikke vanlige folk og fellesskapet. Arbeiderpartiet ønsker sterke fellesskap og ønsker å satse på fellesskapet.

I Buskerud offentliggjorde Norsk Sykepleierforbund nye tall denne uken, som viser en enorm underdekning av sykepleiere i kommunene. Det hentes ikke inn sykepleiere, men det hentes inn ufaglært kompetanse når sykepleiere er i sykefravær eller i permisjon. Jeg har lyst til å takke Sykepleierforbundet for at de har gjort den kartleggingen, for det er viktig at kommunene tar det på alvor, og det er viktig at dette stortinget tar det på alvor. For sykepleierkompetanse handler om medisinsk oppfølging av brukerne og pasientene, og når den kompetansen ikke er til stede, går det ut over kvaliteten i omsorgen. Vi skal motivere flere til å utdanne seg til helse- og omsorgsyrkene, som vi er avhengige av fordi det blir flere eldre-eldre i dette landet, og også de unge er opptatt av å høre at man har et storting og kommuner som vil investere i dem, slik at de ikke går hjem med dårlig samvittighet, og at det ikke er sterke nok fagmiljøer ute i kommunene.

Arbeiderpartiet tar denne bekymringen på alvor. Vi styrker kommuneøkonomien betydelig sammenlignet med regjeringen, og for Buskerud alene vil det utgjøre 144 mill. kr mer dersom vårt budsjett ble vedtatt. Det betyr 192 flere sykepleiere som kommunene kunne ha prioritert til å gi god omsorg til de eldre, gi god omsorg til innbyggerne og sørge for at de nyutdannede vet at det

er sterke fagmiljøer i kommunene – at de får de økonomiske musklene som man trenger for å gi gode tjenester til innbyggerne.

Norunn Tveiten Benestad (H) [13:24:31]: Gjennom budsjettet vi skal vedta i dag, legger vi til rette for bærekraftige kommuner – velferdskommuner. Regjeringa vil sikre vekstkraft i hele landet og satse på det som gir grunnlag for at folk skal kunne bo og leve i hele Norge: nye, trygge jobber. Gjennom deltakelse i arbeidslivet og verdiskapingen legger vi grunnlaget for den velferden vi alle nyter godt av. Omstiller vi ikke i dag – ja, da leverer vi ikke på det som er vår fremste forpliktelse, å sikre velferden for kommende generasjoner. Da trenger vi å sørge for gode vilkår i næringslivet, for modernisering og digitalisering og for sterke kommuner som sørger for et godt tjenestetilbud til innbyggerne.

En god politikk for distriktene handler også om bedre samarbeid mellom bedrifter og offentlige institusjoner i byer og bygder. Regjeringas politikk for kommunestruktur, kunnskap og kompetanse, næringsutvikling, landbruk, samferdsel og kommunikasjon og helse er innrettet med sikte på å styrke og myndiggjøre lokalsamfunn. Målet med regionalpolitikken er balanse gjennom vekstkraft, likeverdige og bærekraftige regioner i hele landet. Det er et viktig satsingsområde for denne regjeringa, som også har varslet en ny stortingsmelding om politikken for distriktene i 2019. Det ser jeg fram til.

Budsjettet for 2019 styrker Merkur-programmet. Bevilgningene er økt til drøyt 59 mill. kr, betydelig høyere enn i 2017 og 2018. Det er satt av 100 mill. kr til bredbånd i distriktene i Samferdselsdepartementets budsjett, og den differensierte arbeidsgiveravgiften er et kraftig virkemiddel og utgjør om lag 15,4 mrd. kr i 2019. Det er ingen tvil om at de store bevilgningene til samferdsel, som har økt med rundt 75 pst. etter 2013, både reduserer avstander, binder sammen lokalsamfunn og gir nye muligheter for folk og næringsliv over hele landet. Det er jeg både stolt over og glad for. Det er etter mitt skjønn det viktigste distriktspolitiske virkemidlet vi har.

I dette budsjettet slås det fast at i statlige virksomheter skal minst 5 pst. av alle nyansatte være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en. Det er et viktig signal til kommunene og fylkeskommunene våre. I Aust-Agder fylkeskommune har de allerede gjort lignende vedtak. Det samme har de gjort i Grimstad kommune. I Vest-Agder fylkeskommune er saken også løftet, og det samme gjelder Hægebostad og Tvedestrand kommuner.

Regjeringa har satt inkludering på agendaen, og i 2019 må kommunene og fylkene også følge opp.

Karin Andersen (SV) [13:27:29]: «Vekstkraft i hele landet», sier representanten Tveiten Benestad, og så

kutter man i de virkemidlene som skaper arbeidsplasser i distriktene. SV øker på de områdene som skaper arbeidsplasser.

Jeg merker at statsråden virkelig gløder når hun skal forsvare at de 0,1 pst. rikeste i landet har fått 1,4 mrd. kr cash på labben uten et eneste krav. Da ser jeg at gløden kommer. Men min glød kommer nok heller litt mer når jeg skal bidra til at de bedriftene som ennå ikke er skapt i dag, skal få muligheter til å bli skapt, gjennom de tilskuddene SV foreslår, eller at folk skal kunne bo trygt i hjemmet sitt, om det nå ikke ligger i Holmenkollåsen. Derfor må vi gjøre noe med bostøtten, for folk må kunne bo trygt også i dette landet med så skyhøye boligpriser – der det bare er markedspris som gjelder, enten det er eie eller leie. Da er det ikke trygt for alle. Det må være en oppgave som staten også må ta, ikke bare skyve alt ansvaret over på kommunene.

SV velger å bevilge penger til lærere, helsefagarbeidere, psykologer, skolehelsetjeneste, sykepleiere – alle dem som skal gjøre alle de viktige jobbene som regjeringen, regjeringspartiene og støttespillerne står her og skryter av at vi skal ha. Jeg snakker med kommuner hver dag, jeg. De sier at de ikke har råd. De sier at de har for lite penger til å ansette nok folk for å ta vare på eldre, for å ta vare på mennesker med utviklingshemming eller funksjonshemming. De klarer ikke å kutte i eldreomsorgen for å bidra i lokalsamfunnet til f.eks. å forebygge ekstremvær. SV mener at det er viktige saker som vi fra statens side må bidra til. Vi gir f.eks. 200 mill. kr til fylkene, slik at de kan forsterke innsatsen sin for elferjer. Vi vil bidra til at det skal være muligheter til å ta høyere utdanning i hele landet, og derfor styrker vi fylkeskommunene med ekstra tilskudd, slik at de kan få det.

Det er noen som sier at skattepengene skal bli brukt best mulig. Ja, det er jeg hjertens enig i. Derfor må det bli slutt på at man legger opp til at man skal konkurranseutsette velferd, slik at store deler av våre skattepenger går til profitt hos private selskaper. Alle de som er ansatt i disse jobbene, har ikke én krone for mye i lønn og pensjon, og pengene bør brukes til det de er bevilget til. Det er derfor vi betaler skatt.

Kjersti Toppe (Sp) [13:30:44]: Den kanskje aller viktigaste oppgåva til kommunar og fylkeskommunar er at dei er tenesteprodusentar. I helsepolitikken er det mest diskusjon og debatt om dei helsetenestene som skjer i regi av staten, men størstedelen av helse- og omsorgstenestene skjer i kommunane, der folk bur.

Då samhandlingsreforma kom i 2012, var det eit tverrpolitisk mål om at veksten i helsebudsjettet no skulle skje i kommunane. Det har denne regjeringa ikkje følgt opp. Det kjem klart fram i riksrevisjonsrapporten som kom i 2016, om ressursutnytting og kvalitet i helse-

tenesta etter innføringa av samhandlingsreforma. Han viste at kommunane i liten grad hadde auka kapasiteten og styrkt kompetansen trass i at fleire pasientar vart behandla i kommunen. Veksten i legeårsverk var f.eks. tre gonger så stor på sjukehus som i kommunane.

Store kutt i liggjetid for eldre pasientar på sjukehus utfordrar no kommunehelsetenesta kraftig. Kommunane får stadig fleire oppgåver, men denne oppgaveoverføringa skjer i det skjulte. Dette er medverkande til at vi i dag har ei fastlegekrise, der erfarne legar sluttar, og unge legar ikkje vil overta fastlegepraksisar, heller ikkje i storbyane. Dette kjem av ein systemsvikt der pasientansvar blir skuva over på kommunar, utan at det følgjer ressursar med. For fastlegeordninga hastar det. Men regjeringa har god tid. Dei skal koma med ein handlingsplan først i 2020. Senterpartiet vil ha handling no, og det viser vi i vårt alternative budsjett, der vi har tiltak både for å stabilisera ordninga og for å rekruttera fleire til ho.

At kommunane er helsetaparane, går ut over dei som helsetenesta er til for, nemleg pasientane: den eldre, skrøpelege pasienten og den unge, nybakte mora med sin nyfødde, som risikerer å verta sendt ut frå fødeavdelinga seks timar etter fødsel og utan at kommunane har nok jordmødrer til å følgja opp ved heimkomst.

Riksrevisjonsrapporten om tilgjenge og kvalitet i eldreomsorga, som kom 20. november i år, burde uroa kommunalminister Monica Mæland. Der kjem dei med sterk kritikk. Det står at det er store utfordringar med pasientsikkerheita i eldreomsorga. Det manglar nødvendig kunnskap om kvalitet, og eldre vert tildelt helse- og omsorgstenester utan at behova og ønska deira er godt nok utgreidde. Og nei, Leve hele livet-reforma er faktisk ikkje svaret på den utfordringa. Der følgde det ikkje med ei krone, utanom millionar til Fylkesmannen til ei byråkratisk oppfølging.

Senterpartiet prioriterer i sitt alternative budsjett midlar som vil styrkja primærhelsetenesta, først og fremst gjennom nesten 4 mrd. kr meir til den totale kommuneramma. Det vil gi meir til psykisk helse, fleire jordmødrer, fleire fastlegar og meir midlar til aktivitet og innhald i eldreomsorga, og det er det billegaste for helsevesenet og det beste for pasientane.

Sverre Myrli (A) [13:33:57]: Når vi i transportkomiteen er ute og reiser, er det ett tema som blir tatt opp – hvert eneste sted, hvert eneste fylke, og det er situasjonen for landets fylkesveier – fylkesveiene som er fylkeskommunenes ansvar, og som er svært viktige veier der ute. Ja, faktisk er det sånn at i antall kilometer er det totale fylkesveinettet i Norge fire ganger så stort som riksveinettet. Det er en stor utfordring å sørge for at de veiene er i god nok forfatning. Mange av dem er bra – absolutt, men det er også et stort vedlikeholdsetterslep. Litt av-

hengig av hvordan en beregner det, men på et eller annet sted mellom 50 mrd. kr og 100 mrd. kr er vedlikeholdsetterslepet på landets fylkesveier. Dette er viktige veier for bedrifter og næringsliv som skal ha varene sine fram, for folk som skal på jobb, og for unger som skal på skolen.

Tidligere i år diskuterte vi om vi skulle ha et eget statlig program for at staten skulle bidra på en eller annen måte for å ta igjen noe av vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier. Det ville ikke regjeringen og regjeringspartiene. De ville heller at det skulle finansieres gjennom rammetilskuddet til fylkeskommunene, slik som det gjøres i dag. Men da må fylkeskommunene ha økonomi som gjør at de er i stand til å bevilge midler til fylkesveier. Derfor må fylkeskommunenes økonomi styrkes, og derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett har en vesentlig styrking av overføringene til fylkeskommunene.

2019 er det siste året at tre viktige statlige ansvarsområder innenfor samferdselsfeltet er på statens hender. Fra 2020 overføres nemlig ansvaret for de statlige fiskerihavnene og for kjøp av flyruter, de såkalte FOT-rutene, og støtten til bredbåndsutbygging fra staten til fylkeskommunene. Det merkelige er at i statsbudsjettet for 2019 foreslo regjeringen en vesentlig nedgang i bevilgningen til alle de tre viktige områdene. Både fiskerihavner, FOT-rutene og støtte til bredbåndsutbygging var kuttet i budsjettet for 2019 sammenliknet med 2018. Uansett – dette er svært viktige områder, både fiskerihavnene, flyrutetilbudet i distriktene og støtten til bredbåndsutbygging, i en tid da digitalisering og digital infrastruktur er viktigere enn noensinne. Da er det én ting som blir avgjørende. Det er at fylkeskommunenes økonomi er god, slik at de kan prioritere disse viktige områdene.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:37:10]: Kommunene og fylkene er de viktigste arenaene for innbyggerne i landet vårt for at folk skal få gode tjenester nær der de bor i hele landet. Senterpartiet ønsker langt sterkere kommuner og fylker – ikke som statsråden omtaler dem, målt i antall innbyggere og deres yttergrenser. Vi ønsker sterkere kommuner og fylker med mer penger til å yte tjenester og velferd nær folk.

Vi krever mindre byråkrati og mer tillit. Å investere i framtiden er å investere i barn og unge. Stortinget ønsker flere voksne til å følge opp barna i barnehagene, men Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre legger fram et budsjett som gjør at dette ikke lar seg gjøre, slik som Stortinget har bedt om. Små private barnehager blir kjøpt opp eller lagt ned over hele landet. Kommunene slår sammen barnehageavdelinger. Senterpartiet foreslår 400 mill. kr til kommunene for at barnehagene skal bli bedre, uten at de må bli større eller eid av konsern.

Videre vil vi ha en mer praktisk og aktiv skolehverdag. Høyre-skolen er altfor stillesittende og kun innrettet for teoristerke elever. Vi trenger en skole som gjør det mulig å jobbe praktisk og aktivt, og vi ønsker bl.a. mer fysisk aktivitet i skolen. Leirskole er videre noe vi øremerker midler til for at alle barn og unge skal få et tilbud om natur og friluftsliv. Arbeidslivsfag i skolen skal gi elevene mulighet til å bryne seg på den praktiske arbeidshverdagen før de velger linje på videregående, og i videregående vil vi ha langt mer fleksible yrkesfag. Vi legger fram en yrkesfagpakke på 300 mill. kr, slik at tømmerelrever kan få hammeren i hånda fra første dag – med mer relevant utstyr og bedre formidling av læreplasser når de skal ut i læretiden. Desentral utdanning og regional forskning vil Senterpartiet dessuten ha mer penger til, for det gir kommunene kunnskap og kompetanse for å møte utviklingen i samfunnet og arbeidslivet.

Regjeringens varslede kompetansereform har vi store forventninger til, men vi må samtidig gjøre ting nå. Vi kan ikke vente på stortingsmeldinger for at noe skal bli gjort. Det samme gjelder for laget rundt eleven. Det er ingen tvil om at kommunenes budsjett er helt avgjørende for hvor mange helsesøstre, spesialpedagoger og flere som kan stille opp for å hjelpe elevene og lærerne i deres hverdag.

Vi har dessuten tidstyvutvalg og en stortingsmelding om tidlig innsats som kommer, men her kan vi ikke vente med å vurdere når vi allerede har mye kunnskap på bordet for å gjøre hverdagen bedre for elevene i norsk skole.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Geir Inge Lien (Sp) [13:40:31]: Etter Senterpartiet sitt syn har regjeringas år i regjeringskontora bidratt til ei sterk sentralisering i dette landet. Det vert gjort gjennom å endre kostnadsnøkklane, bl.a. til fordeling av tilskot til fylkeskommunar og kommunar. Gjennom endringane til regjeringa har dette ført til store omleggingar som særleg rammar distrikta og mindre og mellomstore kommunar. Omlegginga av inntektssystemet for kommunane har gjeve tilsvarande utslag, bl.a. for kommunar som har rundt 2 000 til 25 000 innbyggjarar. Der har alle tapt på det nye inntektssystemet. Dette utgjer 239 kommunar, mens 51 kommunar kom i pluss. Alle kommunane som kom i pluss, hadde over 25 000 innbyggjarar. Dette er ikkje bra. Kommunane opplever no eit sterkt press i økonomien gjennom at det kjem fleire normer og krav som ikkje er finansierte. Dette er ikkje berekraftig. Dette viser ein budsjettoversikt blant 105 kommunar som er utført av KS.

Summen av regjeringas budsjett betyr tronge økonomiske tider for mange kommunar og dårlegare tenes-

ter til folk. I Senterpartiet legg vi til grunn at overføringa til kommunar skal gje grunnlag for likeverdige tenester og kommunale tiltak til innbyggjarane, uavhengig av staden ein bur i landet. Det grunnlegg vi òg, og det gjer vi når vi prioriterer dette sterkt med å styrkje kommuneøkonomien med pluss 2,4 mrd. kr, fylkeskommunen med 1,5 mrd. kr – og ikkje minst 0,5 mrd. kr til regionale utviklingmidlar. I tillegg ønskjer vi å gje 1 mrd. kr til fylkesvegar. Det er viktig at alle kommunar no får like moglegheiter, og at alle oppgåver og normer som kjem til kommunane, er fullfinansierte frå dag éin.

Mari Holm Lønseth (H) [13:43:10]: Det er et mål for Høyre at folk flest skal ha muligheten til å eie sin egen bolig. Det er også derfor regjeringen har sørget for å gjøre det raskere, enklere og billigere å bygge boliger. De aller fleste klarer å skaffe seg og kjøpe sin egen bolig. Så mange som 80 pst. av oss bor i en bolig vi eier selv.

Men det er ikke alle mennesker som klarer å skaffe seg sin egen bolig, og for dem er det et prioritert område for regjeringen å sikre at også vanskeligstilte på boligmarkedet kan skaffe seg og beholde en god bolig.

Flere representanter før meg prøver å gi inntrykk av at regjeringen ikke har satset på det boligsosiale arbeidet, men det faller på sin egen urimelighet. Det har ikke vært registrert færre bostedsløse enn vi har under denne regjeringen, og nedgangen er størst blant barn. Det har ikke kommet av seg selv, det har kommet som følge av at vi har valgt å målrette tiltakene mer for å sikre at de som trenger det aller mest, får mer. La meg nevne noen eksempler:

Vi har målrettede startlånsordninger i Husbanken, slik at flere av dem som får startlån, får til å fullfinansiere boligen sin. Dette er personer som aldri ville ha klart å kjøpe seg sin egen bolig. Vi har også rettet opp underreguleringer som de rød-grønne sørget for, og fra 2017 følger også bostøtten prisstigningen. Vi har sørget for at bostøtte utbetales på bakgrunn av oppdaterte ligningstall, ikke to år gamle ligningstall, som de rød-grønne brukte. Det gjør at færre får vanskelige tilbakebetalingskrav, og at bostøtten går til dem som faktisk trenger det. Vi har sørget for at kompensasjonsordningen for uføreforhøret gjøres varig sånn at de som fikk økt uføretrygd i 2015, ikke mister bostøtten. Og i årets budsjett gjør vi en ytterligere styrking av bostøtten for barnefamilier. Med den endringen som vi vedtar i dag, kan en helt vanlig barnefamilie som sliter med å skaffe seg en god bolig, få opp til 5 000 kr i økt bostøtte.

Vi har også sørget for at det gis bostøtte til nye boformer, sånn at personer i bokollektiv også har muligheten til å få bostøtte, og det har klart stor betydning når vi har tatt imot så mange nye flyktninger og innvandrere de siste årene.

SV og Arbeiderpartiet synes å ha lyst til å hoppe bukk over det faktum at antallet bostøttetakere også var synkende fra 2011, da de selv satt i regjering. Man velger også å hoppe bukk over det faktum at mye av nedgangen i bostøtten skyldes at man har færre tilbakebetalingskrav fordi man bruker oppdatert ligning. Et godt boligsosialt arbeid er helt nødvendig for å sikre at alle har et godt sted å bo. Det sikrer denne regjeringen samtidig som man ser andre fattigdomstiltak i sammenheng.

Stein Erik Lauvås (A) [13:46:28]: Det var representanten Holm Lønseths betraktninger i forrige innlegg som jeg må knytte et par kommentarer til. Blant annet oppfattet jeg at hun sa at oljeprisfallet var mye verre enn finanskrisen i 2008, og da må det være lov til å si at det er fullstendig historieløst å påstå noe slikt. Finanskrisen i 2008 var langt mer omfattende og dyptgripende på alle måter. Oljeprisfallet var alvorlig nok, men det går altså ikke an å påstå noe slikt.

Representanten Holm Lønseth går videre og skryter av regjeringens såkalte reformer – denne ABE-reformen, som ikke er noen reform! Det er ingen reform i de tre bokstavene der. Det er et reint kutt for det offentlige! Det er et reint ostehovelkutt, uten hode og hale, uten mål og mening. Og det kuttet, det måtte de legge inn fordi de skulle finansiere skattekuttet til noen av Norges aller rikeste mennesker. Det er den såkalte reformen.

Til slutt påstår representanten Holm Lønseth at alternativene til budsjettet vi behandler i dag, er mye verre. Da må jeg bare spørre – litt forsiktig, kanskje: Når Trondheim, som representanten Holm Lønseth bor i, ville fått 88 mill. kr mer med Arbeiderpartiets budsjettforslag, hva hadde da blitt verre i Trondheim? Når Trøndelag fylke hadde fått 72 mill. kr mer med Arbeiderpartiets budsjett, hva hadde blitt verre i Trøndelag? Når Østfold-kommunene hadde fått over 143 mill. kr mer med Arbeiderpartiets budsjettforslag, hva hadde blitt verre i Østfold-kommunene? Jeg kan fortsette ganske lenge med å ta disse tallene for kommunene som er et bedre alternativ enn hva representanten Holm Lønseth, hennes regjeringsparti og hennes regjeringskolleger har klart å stable på beina. Det er bare å slå det fast. Jeg forstår at det kan være tungt å ta det inn over seg. Men Arbeiderpartiet har altså et vesentlig bedre budsjettforslag for kommuner og fylker i Norge enn det regjeringen har klart å stable på beina.

Willfred Nordlund (Sp) [13:49:42]: Man skjønner at noen av representantene fra regjeringspartiene er av den formening at annerledes er det samme som verre, men det er det jo ikke. Det handler bare om at man har en annen prioritering. Også innad i opposisjonen har man ulike prioriteringer, som synliggjør den politiske retningen man ønsker å ta dette landet i.

Det er helt åpenbart at Senterpartiet mener at de største tjenesteyterne for den norske befolkningen, altså norske kommuner og fylkeskommuner, skal være i stand til å utvikle, utvide og forbedre sitt tjenestetilbud til innbyggerne. Det er derfor vi – som representanter tidligere har vært inne på – har over 2,4 mrd. kr i økte frie inntekter til norske kommuner og 1,5 mrd. kr til norske fylkeskommuner.

La meg gå litt inn på fylkeskommunene, for det virker av og til som om enkelte mener fylkeskommunene er noe herk. Men fylkeskommunene har en rolle uansett. Selv i den våteste fantasien til en høyrepolitiker som ønsker å slå sammen norske kommuner, vil norske kommuner uansett bli for små til å gjennomføre. Det er derfor vi har fylkeskommunene – for å ivareta f.eks. kollektivtjenester, samferdsel og andre store områder innenfor regional planlegging, fordi norske kommuner, uansett hvor store de blir, ikke vil kunne være store nok. Da måtte vi i så fall ha gått for kommuner som var like store som fylkene. Det har sammenheng med at ingen i denne salen ønsker det. Det er fordi alle muligheter for folkevalgt styring da forsvinner, for det vil bli for langt mellom de politikerne som bestemmer, og de tjenestene som man skal få hos norske kommuner, som Stortinget har pålagt dem å yte.

Det er helt klart at 1,5 mrd. kr til norske fylker, der størsteparten går til satsing på vei – det må for så vidt fylkestingene velge selv, men størsteparten begrunnes med satsing på vei – fra Senterpartiets side er ment som en håndrekning, fordi samferdsel og transport er viktig for folk i hverdagen, for at de skal kunne komme seg til jobb, og for at man skal få ut varene. Det finner jeg det bemerkelsesverdig at f.eks. representantene fra Fremskrittspartiet ikke har vært oppe og kommentert.

La meg avslutte med å si at Husbanken og de boligpolitiske virkemidlene som vi har her i dette landet, er det i hovedsak stor oppslutning og bred enighet om. Det er hvor mye vi eventuelt skal bruke disse virkemidlene, debatten dreier seg om. Der har de ulike partiene ulike løsninger. Senterpartiet mener at vi skal bruke Husbanken ytterligere for å forsterke det boligpolitiske arbeidet.

Norunn Tveiten Benestad (H) [13:52:58]: Det som fikk meg til å be om ordet, var egentlig representanten Toppes innlegg. Hun tok opp fastlegesituasjonen. Fastlegeordningen er en viktig ordning for oss, men jeg er enig med representanten Toppe i at fastlegene har altfor mange oppgaver. Det er derfor regjeringen har startet arbeidet med å rekruttere flere leger gjennom tilskudds- og rekrutteringsordningene og tilskudd til utdanningsstillinger. Nå evalueres den ordningen for å finne ut hvilke oppgaver fastlegene må ha og hvilke oppgaver andre kan ta over. For å løse denne utfordrin-

gen må det til mer enn penger. Derfor er det varslet at våren 2020 vil det komme en ny handlingsplan. Den tror jeg blir viktig.

Når jeg først står her oppe, vil jeg gjerne kommentere noe representanten Lauvås sa, som tok opp det han kaller osthøvelkutt. Vi kan ikke ha en situasjon i landet at ikke også staten må omstille seg. Avbyråkratiseringsreformen har vært viktig, fordi den gir et effektiviseringskrav. Innsparing gir handlingsrom for å prioritere og å gjennomføre nye politiske tiltak. Gjennom budsjettavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti har vi fått mulighet til å omprioritere hele 2 mrd. kr til andre gode formål. Det er også et godt tilskudd.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:54:35]: De flate osthøvelkuttene gir nok rom for å prioritere, f.eks. at det blir færre mennesker på Nav som skal hjelpe dem som trenger det der, og mer penger å gi til de rikeste i dette landet. Det skjønner jeg at regjeringen vil. Men vi er uenig i det. Vi mener regjeringen må ta ansvar for de endringene som skjer, og ikke skyve det ansvaret ned på de ansatte.

Når det gjelder boligpolitikken, er det nå 88 800 i snitt som får bostøtte. Det er et svært lavt tall. Regjeringen har ikke fulgt opp det at stadig færre kvalifiserer til bostøtte i et boligmarked der prisene har eksplodert de siste årene. Det fortsetter de å gjøre – også prisen på de nybygde boligene, som regjeringen påsto skulle gå ned fordi de svekket boligforskriften. Jeg har sjekket de siste tallene. Prisene har økt med 4,5 pst. i tredje kvartal. Så det blir dyrere for folk som skal kjøpe ny bolig.

Heidi Greni (Sp) [13:55:57]: Representanten Benestad og flere har påstått at regjeringen har satset på vekstkraft i hele landet, og at man fører en offensiv næringspolitikk i distriktet. Når jeg bruker ordet satsing, betyr det å gjøre mer av noe, ikke å halvere det. Regjeringen har mer enn halvert de regionalpolitiske utviklingsmidlene fra 2013 fram til i dag. Senterpartiet satser på næringsutvikling i distriktet. Vi legger inn 0,5 mrd. kr mer enn regjeringen, nettopp for å sørge for at vi får vekst i næringslivet i hele landet.

Uansett hvem man besøker, om det er bakeriet i Lierne, om det er kvinnelige gründere, om det er etablerte rundt omkring som skaper sin egen arbeidsplass og etter hvert arbeidsplass til andre, snakker de om hvor viktig disse pengene er for at man skal kunne komme i gang. Disse pengene går til de kommunale næringsfondene. De er nå tomme rundt omkring i Distrikts-Norge. I tillegg til at kommuneøkonomien er så stram at de ikke har mulighet

til å fylle på med midler selv, har den fylkeskommunale andelen forsvunnet. Verktøykassen er altså tom.

Satsing på samferdsel gjorde regjeringen for å få næringsutvikling i distriktet. Hva har skjedd på samferdsel? Pengene til Trønderbanen er flyttet inn sentralt. Det satses riktignok på riksveier, og det er bra, men fylkesveiene forfaller, og vedlikeholdsetterslepet øker for hvert eneste år som går. Senterpartiet satser 1 mrd. kr på fylkesveier, og vi legger opp til 1 mrd. kr hvert år i ti år, for å sette fylkesveiene i stand til å frakte folk og ikke minst de verdiene som skapes i Distrikts-Norge, ut til markedet.

Så handler det om å beholde de offentlige jobbene i distriktet. Hva gjør regjeringen? De har sentralisert skatteetaten, sentralisert lensmannsetaten, lagt ned fengsler i distriktene, flyktningmottak er stort sett lagt ned i distriktene. De må selvsagt reduseres, men hvorfor akkurat i distriktene? Hva gjør man for å styrke distriktsnæringene? Jo, det er økt skatt på reiselivsnæringen. Sjødriften og reindriftsnæringen vet vi hvordan har det. Det eneste som øker der, er rovdyrtafet. Næringsmiddelindustrien skal de flytte til utlandet. Og ikke minst: Om styrkingen av Merkur-programmet er bra, forsvinner mange av arbeidsplassene til Sverige og andre land på grunn av 350-kronersgrensen og sukkeravgiften.

Sist, men ikke minst: en bærekraftig og lønnsom eksportnæring, som er en viktig distriktsnæring, legger de ned med et pennestrøk – som de har gjort med pelsdyrnæringen. Dette er ingen satsing – det er sentralisering.

Presidenten: Representanten Mari Holm Lønseth har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Mari Holm Lønseth (H) [13:59:16]: Det er ikke noe nytt at Høyre og Arbeiderpartiet har et helt grunnleggende ulikt syn på hvordan verdier skapes, og det er heller ikke noe nytt at man har et ulikt syn på hva kommunene lever av. Jeg hører at representanten Lauvås mener at Trondheim kommune først og fremst lever av tilskuddene vi får fra staten. Men Trondheim kommune lever jo ikke av det. Man lever hovedsakelig av at man f.eks. satser på forskning og innovasjon, som gjør at det skapes enda flere arbeidsplasser rundt omkring i byen. Dessuten hopper Lauvås bukk over at Trondheim kommune og alle andre kommuner har fått mer enn nok midler til å gi gode tjenester til folk. I fjor hadde Trondheim kommune et overskudd på 440 mill. kr, samtidig som den Arbeiderparti-styrte byen velger å ta inn enda mer i eiendomsskatt hvert eneste år fra helt vanlige folk som eier sin egen bolig.

Jeg skjønner at man må ha mer kommuneøkonomi hvis man f.eks. skal pålegge alle kommuner å rekommunisere alle tjenester, som Arbeiderpartiet gjør, men da

er det heller ikke finansiert nok med det opplegget de legger opp til.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:00:36]: Jeg vil nok en gang vise til funn i SSB-rapporten Bolig og boforhold, som viser at andelen boligeiere i husholdninger med lav inntekt har falt med ti prosentpoeng de siste årene. Førstegangsetablererne blir eldre, og det er færre som mottar bostøtte som eier egen bolig. Dette er funn som vi som politikere må ta på det største alvor. Da er det litt trist å høre representanten Holm Lønseth, som lukker ørene for fakta og ikke ønsker å utvikle en boligpolitikk i en retning som sørger for at flere med lav inntekt får mulighet til å eie egen bolig.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Stein Erik Lauvås (A) [14:01:33]: Ja, representanten Tveiten Benestad, vi må ha omstilling, vi må ha effektivisering. Det er en selvsagt ting. Jeg var heldig og fikk være ordfører i ti år. Vi holdt på med det hver eneste dag – med å omstille oss, effektivisere oss og gjøre ting bedre for innbyggerne. Men representanten Tveiten Benestad sier at derfor trenger vi denne bokstavreformen, ABE-reformen. Nei, man trenger ikke det, for den såkalte reformen er ingen reform. Det er et flatt kutt til kommunene, til det offentlige. Det er det det er. Det er et flatt kutt! Og det måtte de ha for at de skulle gi bort skattekutt til de rikeste i landet. Det er hele bakgrunnen for denne ABE-saken, rett og slett behov for penger til mer skattekutt.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Heidi Greni (Sp) [14:02:54]: Holm Lønseth og jeg representerer begge Trøndelag fylke, og hun sa noe slikt som at hun var så glad for at dette budsjettet ble vedtatt, for alternativet var så mye verre. Alternativet med Senterpartiets opplegg ville f.eks. for Trøndelag fylke betydd at kommunene hadde fått 178 mill. kr mer til tjenesteproduksjon. Det ville ha betydd at fylkeskommunen hadde fått 117 mill. kr mer til tjenesteproduksjon. Det tror jeg de hadde hatt god bruk for når de nå sitter med sine budsjett. Det ville betydd at Trønderbanen hadde startet opp som forutsatt, med en oppstartsbevilgning på 150 mill. kr. Det ville betydd at fylkesveiene i Sør-Trøndelag hadde fått 70 mill. kr. mer. Det ville betydd en kraftig satsing på bredbånd, og det ville betydd mer til rovvilttiltak. Det ville rett og slett betydd at det hadde blitt bedre tjenesteproduksjon og mulighe-

ter til å tilby nye tjenester til innbyggerne, både i kommunene og i Trøndelag fylke.

Willfred Nordlund (Sp) [14:04:12]: Det er magre rammer regjeringen tilbyr distriktene neste år. Et skuffende budsjettforslag for folk og næringslivet i Distrikts-Norge har dessverre – må jeg si – ikke blitt noe bedre gjennom budsjettavtalen som er inngått med Kristelig Folkeparti. Mens etterslepet i vedlikeholdet av fylkesveiene våre øker og rammene til næringslivssatsing langt fra rekker til de mange prosjektene som ville gitt ny verdiskaping og arbeidsplasser, svarer altså budsjettkameratene med nullvekstbudsjett til fylkeskommunene og nye kutt i pengene til regional- og distriktsutvikling.

Hvordan har det gått med verktøykassa for næringsutvikling? Jo, for femte året på rad reduserer man bevilgningen til distrikts- og regionalpolitikken, det som skal gi nye arbeidsplasser og ny verdiskaping i distriktene. Den rammen er mer enn halvert sammenliknet med siste budsjettforslag fra den rød-grønne regjeringen. Regjeringen og Kristelig Folkeparti har heller ikke lyttet til den innstendige oppfordringen fra Kommunenes Sentralforbund om en felles dugnad i stat og fylke for å stoppe det økende vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene. Det er trist. Man foreslår likevel en såkalt satsing på 100 mill. kr til fylkesveiene, men det er en omprioritering innenfor rammen av de frie inntektene til fylkeskommunene. Det som skulle gått til flere skoleklasser, forsterket opplæring eller en rasfarlig vei, har man altså forfordelt med 100 mill. kr uten å velge å øke totalpoten. Det vil ikke gi noen ny satsing i Distrikts-Norge. Tvert imot vil det gi det motsatte.

Senterpartiets budsjettforslag er en annen retning, en retning som viser at man ønsker å ta i bruk de mulighetene som ligger ute i hele landet, og yte gode tjenester til våre innbyggere, nettopp fordi vi skal ta i bruk de fantastiske mulighetene som ligger i hele landet, for å yte mer i verdiskaping, sånn at vi sammen kan finansiere den gode velferden som dette landet har bygd opp over mange år.

Nordland, for å ta mitt eget hjemfylke, ville hatt en betydelig bedre kommuneøkonomi og en betydelig bedre økonomi for fylkeskommunen, til å yte tjenester til innbyggerne. Det er et av de store kystfylkene, som produserer varer for titalls milliarder, og der svekkes tjenesteproduksjonen, både fra fylket og fra mange av kommunene, på bakgrunn av denne regjeringens budsjettforslag. Det er et budsjett som tar dette landet i feil retning, som ser for smalt på hvor verdiene skapes, og som ikke tar i bruk de mulighetene som ligger der, verken for folk eller for næringsutvikling. Og det beklager jeg.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Presidenten vil føreslå at sakene nr. 2–4 vert behandla under eitt. – Det er vedteke.

Sak nr. 2 [14:07:12]

Stortingets vedtak til lov om endringer i åndsverkløven mv. (portabilitet av nettbaserte innholdstjenester mv.) (Lovvedtak 18 (2018–2019), jf. Innst. 83 L (2018–2019) og Prop. 10 LS (2018–2019))

Sak nr. 3 [14:07:13]

Stortingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven, sosialtjenesteløven og enkelte andre lover (Lovvedtak 19 (2018–2019), jf. Innst. 93 L (2018–2019) og Prop. 12 L (2018–2019))

Sak nr. 4 [14:07:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i rettsgebyrloven (justering av gebyrer) (Lovvedtak 20 (2018–2019), jf. Innst. 105 L (2018–2019) og Prop. 9 L (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Då er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 20 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Jon Engen-Helgheim på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 2 og 3, frå Karin Andersen på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 4–18, frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 19, frå Jon Engen-Helgheim på vegner av Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 20, frå Karin Andersen på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten gjer merksam på at forslag nr. 8 vart trekt under debatten.

Karin Andersen har bede om ordet til ei stemmeforklaring.

Karin Andersen (SV) [14:19:06]: På vegne av SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet er det behov for å klargjøre stemmegivning på forslag nr. 19. Det er i seg selv

kanskje ikke noe vi er uenig i, men det er å anse som en del av rammebevilgningen på rammeområde 6 og derfor kommer vi til å stemme imot.

Presidenten: Forslag nr. 19 vart under debatten endra, og lyder i endra form:

«Stortinget samtykker i at økt bevilgning på 6 mill. kroner over kap. 490 post 1, kan benyttes til tiltak for å bedre vilkår for barn i asylkjeden, herunder mottak. Bevilgningen kan også nyttes under kap. 490 post 21, og på denne bakgrunn tilføyes stikkordet: kan nyttes under post 21.»

Det vert fyrst votert over forslag nr. 20, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i bostøtteregelverket for å fjerne etterslepet som er oppstått siden 2009 på grunn av manglende oppregulering av boutgifter, prisnivå og hensyntagen til utviklingen i inntektsnivået i lavinntektsgruppen.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 92 mot 10 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.06)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 18, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en digital e-valgløsning ved kommune- og fylkestingsvalget i 2019 og ut fra disse erfaringene etablere en permanent ordning for lokal- og stortingsvalg.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 94 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.24)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre kompensasjon for smådriftsulemper gjennom et likt basistilskudd til alle kommuner på nivå med tilskuddet som ble gitt til og med 2016.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.43)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 4, 5, 9, 11–13 og 15, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en avtale med Hellas om å ta imot et tilsvarende antall asylsøkere for saksbehandling i Norge som under tidligere relokaliseringsmekanisme.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold og kulturkompetanse i voksenopplæringen gjennom å styrke Skeiv Verdens arbeid opp mot voksenopplæringen på dette.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i kommuneproposisjonen for 2020 legge fram forslag om sterkere inntektsutjamning i kommunesektoren.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til hvordan en maksprisordning i kulturskolen kan gjennomføres.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og sikre at relevante kostnader kommunene har, som bl.a. følger av kvalitetsforskriften og tidlig utskrivning av pasienter, regnes med i grunnlaget for den kommunale egenandelen.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram ulike modeller for å øke statens medfinansiering av særlig ressurskrevende tjenester og utvide den til også å gjelde de pasientene som passerer 67 år og er inne i ordningen.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette nødvendige krav til kompetanse i kommunesektoren når det gjelder miljø, biologisk mangfold og klima.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 92 mot 9 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.05)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 14, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en statlig rentekompensasjonsordning for nødvendige investeringer i infrastruktur i kommunesektoren som følge av ekstremvær.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 93 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.24)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 7, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til bostøtteregulverk som sikrer bostøtte til uføre uavhengig av på hvilket tidspunkt uføretrygden ble innvilget, og på om lag samme nivå som bostøtten var før omleggingen av uføretrygden.»

Senterpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 81 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.43)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 6 og 17, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at krisesentre og andre støttetiltak for voldsutsatte i samiske områder sikres driftsmidler til å ivareta også denne gruppen voldsutsatte inntil en ny handlingsplan mot vold og overgrep i de samiske miljøene er på plass.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et nytt og større forsøk med stemmerett til 16-åringer. Det må sikres at de største byene er med i ordningen.»

Arbeidarpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 65 mot 38 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.04)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 10 og 16, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en varig kompensasjonsordning for bortfallet av inntekter som følge av endringene i eiendomsskatt på verker og bruk, som sikrer tilnærmet full kompensasjon.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en evaluering av erfaringene med innlemming av bevilgninger til frivilligsentralene i rammetilskuddet og hvordan dette har utviklet seg, og foreslå en ordning der tilskuddene holdes utenfor rammetilskuddet.»

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.24)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 2, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en egen handlingsplan mot vold og overgrep i de samiske miljøene.»

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.45)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde regionsentertilskuddet som et økonomisk virkemiddel også ved framtidige kommunesammenslåinger. Regionsentertilskuddet går til kommuner som slår seg sammen og dermed utgjør et sterkere tyngdepunkt i sin region. Tilskuddet utbetales som i dag etter et nasjonalt vedtak om sammenslåing. Det legges til grunn at økt regionsentertilskudd finansieres innenfor kommunerammen med en reduksjon i innbyggertilskuddet.»

Presidenten antek at Venstre skal støtte forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti vart vedteke med 51 mot 50 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.08)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 19, frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at økt bevilgning på 6 mill. kroner over kap. 490 post 1, kan benyttes til tiltak for å bedre vilkår for barn i asylkjeden, herunder mottak. Bevilgningen kan også nyttas under kap. 490 post 21, og på denne bakgrunn tilføyes stikkordet: kan nyttas under post 21.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti vart vedteke med 53 mot 48 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.32)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

A.

Rammeområde 1

(Statsforvaltning mv.)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1		H.M. Kongen og H.M. Dronningen		
	1	Apanasje	12 093 000	
	50	Det kongelige hoff	201 139 000	
	51	Særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff	210 600 000	
2		H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen		
	1	Apanasje	10 065 000	
20		Statsministerens kontor		
	1	Driftsutgifter	121 200 000	
21		Statsrådet		
	1	Driftsutgifter	190 200 000	
24		Regjeringsadvokaten		
	1	Driftsutgifter	106 200 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 000 000	
502		Tariffavtalte avsetninger		
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttas under post 70	1 000 000	
	70	Kompetanseutvikling mv., kan overføres, kan nyttas under post 21	16 500 000	
	71	Opplæring og utvikling av tillitsvalgte	190 600 000	
510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	625 417 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	59 559 000	
	22	Fellesutgifter	130 710 000	
	23	22. juli-senteret	12 260 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	49 869 000	
	46	Sikringsanlegg og sperresystemer, kan overføres	8 565 000	
525		Fylkesmannsembetene		
	1	Driftsutgifter	1 888 042 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	167 804 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
530		Byggeprosjekter utenfor husleieordningen		
	30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	83 172 000	
	33	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 780 400 000	
	34	Statens eiendom på Adamstuen, <i>kan overføres</i>	7 500 000	
	36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	19 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	563 000 000	
531		Eiendommer til kongelige formål		
	1	Driftsutgifter	26 765 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	94 683 000	
532		Utvikling av Fornebuområdet		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	97 000	
	30	Investeringer, <i>kan overføres</i>	6 000 000	
533		Eiendommer utenfor husleieordningen		
	1	Driftsutgifter	20 686 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	27 000 000	
540		Direktoratet for forvaltning og IKT		
	1	Driftsutgifter	291 044 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	24 436 000	
	22	Bruk av nasjonale felleskomponenter	73 700 000	
	23	Utvikling og forvaltning av nasjonale felleskomponenter, <i>kan overføres</i>	107 786 000	
	25	Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter, <i>kan overføres</i>	120 947 000	
	26	StimuLab, <i>kan overføres</i>	20 000 000	
	27	Opplæringskontoret OK stat	10 285 000	
	71	IT-standardisering	815 000	
545		Datatilsynet		
	1	Driftsutgifter	57 672 000	
546		Personvernemnda		
	1	Driftsutgifter	2 325 000	
577		Tilskudd til de politiske partier		
	1	Driftsutgifter	8 468 000	
	70	Sentrale organisasjoner	324 082 000	
	71	Kommunale organisasjoner	33 761 000	
	73	Fylkesorganisasjoner	73 771 000	
	75	Fylkes ungdomsorganisasjoner	21 913 000	
	76	Sentrale ungdomsorganisasjoner	8 256 000	
2445		Statsbygg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	-5 177 400 000	
		2 Driftsutgifter	2 165 483 000	
		3 Avskrivninger	1 442 800 000	
		4 Renter av statens kapital	93 000 000	
		5 Til investeringsformål	1 242 976 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
		6 Til reguleringsfondet	-113 000 000	-346 141 000
	30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		648 401 000
	31	Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		76 800 000
	32	Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		350 000 000
	33	Videreføring av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		2 237 450 000
	34	Videreføring av brukerfinansierte byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		713 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		296 453 000
	49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>		120 964 000
Totale utgifter				11 920 314 000
Inntekter				
3021		Statsrådet		
	2	Diverse refusjoner		100 000
3024		Regjeringsadvokaten		
	1	Erstatning for utgifter i rettssaker		19 000 000
3510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon		
	2	Diverse inntekter		22 166 000
	3	Brukerbetaling		67 540 000
3525		Fylkesmannsembetene		
	1	Inntekter ved oppdrag		167 804 000
3533		Eiendommer utenfor husleieordningen		
	2	Diverse inntekter		2 383 000
3540		Direktoratet for forvaltning og IKT		
	2	Opplæringskontoret OK stat		15 517 000
	3	Diverse inntekter		435 000
	4	Internasjonale oppdrag		716 000
	5	Bruk av nasjonale felleskomponenter		73 700 000
	6	Tilleggstjenester til nasjonale felleskomponenter		778 000
	86	Tvangsmulkt		100 000
5445		Statsbygg		
	39	Avsetning til investeringsformål		1 242 976 000
5446		Salg av eiendom, Fornebu		
	40	Salgsinntekter		200 000
Totale inntekter				1 613 415 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 510 post 1	kap. 3510 postene 2 og 3
kap. 525 post 21	kap. 3525 post 1
kap. 533 post 1	kap. 3533 post 2
kap. 540 post 1	kap. 3540 postene 3 og 4
kap. 540 post 21	kap. 3540 post 3
kap. 540 post 22	kap. 3540 post 5
kap. 540 post 23	kap. 3540 post 6
kap. 540 postene 1 og 27	kap. 3540 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan nettoføre som utgifts-

reduksjon under kap. 525 Fylkesmannsembetene, post 21 Spesielle driftsutgifter, refusjoner av utgifter til felles-tjenester der Fylkesmannen samordner utgiftene.

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
540		Direktoratet for forvaltning og IKT	
	25	Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter	108,9 mill. kroner

V

Sikringsprosjekt på de kongelige eiendommer

Stortinget samtykker i at H.M. Kongen i 2019 kan pådra forpliktelser ut over bevilgningen på kap. 1 post 51 for å gjennomføre sikringsprosjektet på de kongelige eiendommer. Kostnadsrammen er 602,9 mill. kroner i prisnivå per juli 2019.

VI

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan:

1. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med inntil 250 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med beløp som tilsvarer netto gevinst fra salg av eiendommer.

VII

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan omdisponere:

1. under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, mellom postene 31 og 33 og mellom postene 30 og 34.
2. under kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, fra post 1 til 45.
3. under kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen, fra post 1 til 45.
4. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 30, 31, 33, 45 og 49.
5. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 32 og 34, samt post 49 i de tilfeller det er aktuelt å kjøpe en eiendom som ledd i gjennomføringen av brukerfinansierte byggeprosjekter.

VIII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan pådra staten forplik-

telser ut over budsjettåret for å gjennomføre byggeprosjekter og andre investeringsprosjekter som er omtalt under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, kap. 532 Utvikling av Fornebuområdet, kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, innenfor de kostnadsrammene som er omtalt i Prop. 1 S (2018–2019) eller i tidligere proposisjoner til Stortinget.

IX

Fullmakter som gjelder brukerfinansierte byggeprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan:

1. sette i gang byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter, uten at disse er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget, når leietakeren har de husleiemidlene det er behov for innenfor gjeldende budsjettammer.
2. pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret, innenfor en samlet ramme på 1 500 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser, ved gjennomføring av brukerfinansierte byggeprosjekter under kap. 2445

Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter og post 34 Vide-reføring av brukerfinansierte byggeprosjekter.

X

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan:

1. godkjenne salg, makeskifte eller bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av statlige virksomheter som ikke har egen salgsfullmakt, for inntil 750 mill. kroner.
2. godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgsinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 800 mill. kroner totalt, ut over bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49.
3. korrigere Statsbyggs balanse i de tilfellene hvor prosjekterings- og investeringsmidler ført på kap. 2445 Statsbygg blir overført til andre budsjettkapitler eller prosjektene ikke blir realisert.

XI

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 21 post 1	kap. 3021 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1, for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

XII

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Statsministerens kontor i 2019 kan overskride bevilgningen på kap. 21 Statsrådet, post 1 Driftsutgifter, for å iverksette nødvendige sikkerhetstiltak for regjeringen.

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til A I.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til A I vart vedteken med 52 mot 50 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.58)

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til A X.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til A X vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til A II–IX og XI og XII.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til A II–IX og XI og XII vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

B.

Rammeområde 6

(Innvandring, regional utvikling og bolig)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
290		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	264 480 000	
291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	53 815 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	52 224 000	
	50	Norges forskningsråd	7 021 000	
	60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i>	8 983 088 000	
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	2 283 887 000	
	62	Kommunale innvandrer tiltak	269 652 000	
	70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	2 224 000	
	71	Tilskudd til innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	134 953 000	
	72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	6 235 000	
	73	Tilskudd	14 641 000	
292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	62 588 000	
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	38 591 000	
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	1 425 376 000	
490		Utlendingsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	1 034 196 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak	520 513 000	
	22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	14 896 000	
	23	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	4 511 000	
	30	Ombygginger, ankomstsenter for asylregistrering og mottak, <i>kan overføres</i>	64 827 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	53 201 000	
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	138 354 000	
	70	Stønader til beboere i asylmottak	75 378 000	
	71	Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak, og veiledning for au pairer	19 113 000	
	72	Internasjonalt migrasjonsarbeid, og assistert retur og reintegrering i hjemlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	72 069 000	
	73	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., støttetiltak, <i>kan nyttes under kap. 291 post 60</i>	11 917 000	
	75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i>	11 337 000	
491		Utlendingsnemnda		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	293 582 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 1</i>	6 370 000	
500		Kommunal- og moderniseringsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	398 001 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	82 388 000	
	23	Husleie for fellesareal m.m.	24 664 000	
	25	Nytt regjeringskvartal, <i>kan overføres</i>	3 980 000	
	27	Felles IKT-løsning, <i>kan overføres</i>	40 000 000	
	50	Forskningsprogrammer	84 000 000	
	70	Diverse formål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 000 000	
550		Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene		
	62	Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene, <i>kan nyttes under post 64</i>	453 090 000	
	64	Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn, <i>kan nyttes under post 62</i>	50 000 000	
	70	Bedriftsrettede programmer i distriktene	119 016 000	
	73	Merkur-programmet, <i>kan overføres</i>	59 708 000	
553		Omstillingsdyktige regioner		
	60	Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljøer og tilgang til kompetanse, <i>kan nyttes under post 63 og 65</i>	47 000 000	
	63	Grenseregionale Interreg-program, <i>kan nyttes under post 60 og 65</i>	52 736 000	
	65	Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet, <i>kan nyttes under post 60 og 63</i>	79 856 000	
	74	Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	281 089 000	
	76	Nordisk og europeisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	30 870 000	
554		Kompetansesenter for distriktsutvikling		
	1	Driftsutgifter	32 753 000	
560		Samiske formål		
	50	Samisk språk, kultur og samfunnsliv	497 069 000	
	51	Divvun	7 234 000	
	55	Samisk høyskole	5 223 000	
563		Internasjonalt reindriftssenter		
	1	Driftsutgifter	6 393 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 717 000	
567		Nasjonale minoriteter		
	25	Romanifolket/taterne, <i>kan overføres, kan nyttes under post 75</i>	1 015 000	
	60	Rom, <i>kan overføres</i>	3 505 000	
	70	Nasjonale minoriteter	7 293 000	
	72	Det Mosaiske Trossamfund	7 222 000	
	73	Kvensk språk og kultur	9 962 000	
	74	Kultur- og ressursenter for norske rom	15 100 000	
	75	Romanifolket/taterne, <i>kan overføres, kan nyttes under post 25</i>	4 419 000	
581		Bolig- og bomiljøtiltak		
	70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	2 828 591 000	
	75	Etablering og tilpasning av bolig	481 574 000	
	76	Utleieboliger, <i>kan overføres</i>	710 464 000	
	78	Boligosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	15 587 000	
	79	Heis og tilstandsvurdering, <i>kan overføres</i>	40 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
585		Husleietvistutvalget		
	1	Driftsutgifter	29 874 000	
587		Direktoratet for byggkvalitet		
	1	Driftsutgifter	105 974 000	
	22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling	49 750 000	
590		Planlegging og byutvikling		
	61	Byvekstavtaler, <i>kan overføres</i>	20 686 000	
	65	Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>	61 274 000	
	72	Bolig- og områdeutvikling i byer, <i>kan overføres</i>	14 162 000	
	81	Kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	6 725 000	
595		Statens kartverk		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21 og 45</i>	899 021 000	
		Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1 og 45</i>	217 920 000	
	21			
	30	Geodesiobservatoriet, <i>kan overføres</i>	5 600 000	
2412		Husbanken		
	1	Driftsutgifter	352 910 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 532 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	38 844 000	
	71	Tap på lån	12 700 000	
	72	Rentestøtte	4 100 000	
Totale utgifter				24 235 630 000
Inntekter				
3291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	4	Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner, ODA-godkjente utgifter	10 875 000	
3292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere		
	1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter	24 185 000	
3490		Utlendingsdirektoratet		
	1	Assistert retur fra Norge for asylsøkere med avslag, ODA-godkjente utgifter	1 845 000	
	3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	13 255 000	
	4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	279 091 000	
	5	Refusjonsinntekter	8 862 000	
	6	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter	11 917 000	
	7	Tolk og oversettelse, ODA-godkjente utgifter	14 604 000	
	8	Internasjonalt migrasjonsarbeid og reintegrering i hjemlandet, ODA-godkjente utgifter	55 128 000	
3563		Internasjonalt reindriftssenter		
	2	Diverse inntekter	2 717 000	
	3	Leieinntekter	271 000	
3585		Husleietvistutvalget		
	1	Gebyrer	1 472 000	
3587		Direktoratet for byggkvalitet		
	1	Diverse inntekter	106 000	
	4	Gebyrer	44 031 000	
3595		Statens kartverk		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Gebyrinntekter tinglysing	416 447 000	
	2	Salg og abonnement m.m.	134 668 000	
	3	Samfinansiering	203 966 000	
5312		Husbanken		
	1	Gebyrer m.m.	11 443 000	
	11	Diverse inntekter	61 940 000	
5615		Husbanken		
	80	Renter	3 309 000 000	
Totale inntekter				4 605 823 000

II

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 290 post 1	kap. 3290 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 490 post 1	kap. 3490 post 5
kap. 491 post 1	kap. 3491 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om støtte ut over gitte bevilgninger på kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 72 Internasjonalt migrasjonsarbeid og assistert retur og reintegrering i hjemlandet, *overslagsbevilgning*, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 50 mill. kroner.

V

Innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2019 kan inngå avtaler med varighet ut over 2019 om midlertidig drift av innkvartering for utlendinger som søker beskyttelse i Norge. Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet kan øke innkvarteringskapasiteten selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller post 70 Stønader til beboere i asylmottak, dersom det er nødvendig for å gi innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse. Stortinget samtykker videre i at Justis- og beredskapsdepartementet kan iverksette beredskapstiltak med varighet ut over 2019 for eventuelt sterkt økte ankomster av asylsøkere selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for

asylmottak og kap. 2445 Statsbygg, post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter og post 49 Kjøp av eiendommer, og selv om det ikke foreligger fastsatt kostnadsramme. Summen av overskridelser på postene kan ikke overstige 3 mrd. kroner i 2019.

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 500 post 1	kap. 3500 post 1
kap. 554 post 1	kap. 3554 post 1
kap. 563 post 1	kap. 3563 post 3
kap. 563 post 21	kap. 3563 post 2
kap. 585 post 1	kap. 3585 post 1
kap. 587 post 1	kap. 3587 post 4
kap. 595 post 1	kap. 3595 postene 2 og 3
kap. 595 post 21	kap. 3595 postene 2 og 3
kap. 595 post 45	kap. 3595 post 4
kap. 2412 post 1	kap. 5312 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

VII

Utsatt utgifts- og inntektsføring

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan gi Statens kartverk fullmakt til å plassere innbetalinger fra samfinansierte prosjekter på mellomværende med statskassen. Inntektene vil bli rapportert til statsregnskapet på det tidspunkt utgiftene i de samfinansierte prosjektene kommer til utbetaling og rapporteres til statsregnskapet.

VIII

Samfinansiering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan gi Statens kartverk fullmakt til å sette i gang samfinansierte prosjekter før

finansieringen i sin helhet er innbetalt til Statens kartverk, forutsatt at det er inngått en bindende avtale med betryggende sikkerhet om innbetaling mellom partene. Fullmakten begrenses oppad til 90 mill. kroner og gjelder utgifter ført på kap. 595 Statens kartverk, post 21 Spesielle driftsutgifter mot inntekter ført på kap. 3595 Statens kartverk, post 3 Samfinansiering.

IX

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan gi Statens kartverk fullmakt til å foreta bestillinger av kartgrunnlag ut over gitt bevilgning under kap. 595 Statens kartverk, post 21 Spesielle driftsutgifter, men slik at rammen for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 120 mill. kroner.

X

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
567		Nasjonale minoriteter	
	74	Kultur- og ressurscenter for norske rom	4,1 mill. kroner
581		Bolig- og bomiljøtiltak	
	76	Utleieboliger	606,4 mill. kroner
	79	Heis og tilstandsvurdering	45,0 mill. kroner
590		Planlegging og byutvikling	
	72	Bolig- og områdeutvikling i byer	22,3 mill. kroner

XI

Tilskudd uten krav om tilbakebetaling

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2019 kan:

1. tildele midler til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling under kap. 550 Omsstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene, post 62 Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene og post 64 Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn, og under kap. 553 Omsstillingsdyktige regioner, post 60 Regionale tiltak for utvikling av næringsmiljøer og tilgang til kompetanse, post 63 Grenseregionale Interreg-program og post 65 Omstillingsprogrammer ved akutte endringer i arbeidsmarkedet.
2. tildele midler til Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet som tilskudd uten krav om tilbakebetaling under kap. 550 Omstillingsdyktig næringsliv og lokalsamfunn i distriktene, post 70 Bedriftsrettede programmer i distriktene og under kap. 553 Omstillingsdyktige regioner, post 74 Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø.

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til B I.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Voteringstavlene viste 53 røyster for tilrådinga frå komiteen til B I og 48 røyster imot.

Vidare var tilrådd:

(Voteringsutskrift kl. 14.24.38)

Zaineb Al-Samarai (A) (fra salen): President! Min stemme ble ikke telt.

Presidenten: Vart ho ikkje tald? – Då tek me rett og slett voteringa opp att.

Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til B I.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til B I vart vedteken med 53 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.18)

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til B IV.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til B IV vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til B II og III og V–XI.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til B II og III og V–XI vart samrøystes vedteken.

C.

Rammeområde 18

(Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
571		Rammetilskudd til kommuner		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	33 639 000	
	60	Innbyggertilskudd	131 519 299 000	
	61	Distriktstilskudd Sør-Norge	860 407 000	
	62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 199 842 000	
	64	Skjønntilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572 post 64</i>	1 237 000 000	
	65	Regionsentertilskudd	200 000 000	
	66	Veksttilskudd	231 934 000	
	67	Storbytilskudd	508 768 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner		
	60	Innbyggertilskudd	33 563 319 000	
	62	Nord-Norge-tilskudd	676 012 000	
	64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571 post 64</i>	382 000 000	
573		Kommunereform		
	60	Kommunesammenslåing	50 000 000	
575		Ressurskrevende tjenester		
	60	Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i>	10 222 112 000	
578		Valgdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	107 745 000	
	70	Informasjonstiltak	5 200 000	
579		Valgutgifter		
	1	Driftsutgifter	11 469 000	
Totale utgifter				181 808 746 000

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varslet at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til C I vart vedteken med 53 mot 49 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.59)

Vidare var tilrådd:

D.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at staten benytter anbudskriterier som sikrer at norske bedrifter blir mer konkurransedyktige.

II

*Forslag til endring av anmodningsvedtak nr. 68 vedtaks-
punkt 18, 3. desember 2015*

Stortinget samtykker i at regjeringen bidrar aktivt i de brede internasjonale prosessene i EU og FN med det mål å fremme tiltak som støtter opp om kontrollert og regulert migrasjon og å begrense irregulære ankomster av migranter uten beskyttelsesbehov eller annet grunnlag for lovlig opphold. Norge skal arbeide for å ivareta statens folkerettslige handlingsrom og for at flere land oppfyller internasjonale forpliktelser knyttet til flukt og migrasjon. Norge tar på nåværende tidspunkt ikke initiativ til endring av sentrale konvensjoner av relevans for flukt og migrasjon eller til en internasjonal gjennomgang av disse.

III

Stortinget ber regjeringen avstå fra å likestille utskrivningsklare pasienter med psykisk helse- og rusproblematikk med utskrivningsklare pasienter med somatiske helseplager inntil en finansieringsløsning som kompenserer de berørte kommunene tilstrekkelig, er på plass.

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til D II.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til D II vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over tilrådinga frå komiteen til D I og III.

Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varslet at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen til D I og III vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedteken.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.32)

Votering i sakene nr. 2–4

Presidenten: Sakene nr. 2–4 er andre gongs behandling av lovsaker og gjeld lovvedtaka 18–20.

Det ligg ikkje føre nokon forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed godtekne ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Sak nr. 5 [14:27:06]

Referat

Dermed er dagens kart behandla ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Det er ikkje skjett. Møtet er heva.

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 14.28.

